

1402, YÖK, ŞİMDİ DE...

ÜNİVERSİTE KAPISI

"YÖK öncesi bir generalle konuşuyordum. Bana, 'Sizin üniversitelerde hep hadise var. Oysa bizim askeri

okullar ne kadar iyi işliyor' dedi. Ben de ona, 'Siz, kesin kararlar verecek insanlar yetiştiriyorsunuz,

icabında göz kırpmadan adam öldürecek. Oysa üniversitenin görevi bunun tam tersi. Üniversite insanı

herşeyden şüphe edebilmeli. (...)Üniversitenin görevi disiplinsizliktir' dedim."

Cahit Arf, 1987

15

ankara şubesi

BÜLTEN

i m a r v e ş e h i r l e ş m e

Ekim 2003

tmmob mimarlar odası

Ekim ayı dosya konusu “İmar ve Şehirleşme” olarak seçilirken, editörlük için ilk aklımıza gelen isim Raci Bademli olmuştur. Ani rahatsızlığı ona başvurmamızı uzun zaman engelledi, sonra da imkansız kıldı. Dosyayı Raci Bey hazırlamışçasına ele almak, dostlarıyla birlikte çalışıp, onun dünyaya bakışıyla bakarak bu sayıyı yapmak istedik; onun gidişyle öyle dağıldık ki biraraya gelemedik. Kaybının üzerinden henüz çok az zaman geçmişken bu dosyayı toparlayacak kişilere ulaşmak ve onlardan yardım istemek mümkün olmadı. Sonunda, sadece ona bu bülteni adamakla yetinmek zorunda kaldık. Bu sayıyı Raci Bademli'ye adıyoruz ve onun yaşamına ve kente bakışına dair kapsamlı bir çalışmayı önümüzdeki günlerde yapabilmeyi ümid ediyoruz.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Ayhan Çelik
Yayına Hazırlayan
Gülnur Güvenç
Grafik Tasarım
Altuğ Demirel
Reklam Yetkilisi
KAREMEDYA
Telefon: (312) 425 69 24, 425 69 42
Faks: 0 (312) 425 55 41
e-posta: ank@karemedya.com

Baskı
Matsa Basımevi
Adres: Konur Sokak No: 4/3 Kızılay Ankara
Telefon: 0 312 417 86 65
Faks: 0 312 417 18 04
e-posta: info@mimarlarodasiankara.org
http://www.mimarlarodasiankara.org

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni
ayda bir yayınlanmaktadır.

İÇİNDEKİLER

İMAR ve ŞEHİRLEŞME	2
“Yerel Yönetim”de Reform	6
RACİ BADEMLİ	
Kentsel yenileşme ve kentsel tasarım üzerine	8
Cânâ Bilsel	
Ankara İçin Bir Okuma Önerisi:	12
Mehmet Saner	
Plan Kentsel Tasarım Hazırlama Süreçlerinde...	16
Mehmet Tunçer	
Akıl Ve İstek Veya Yönetmelikler Olsaydı...	20
Şevki Vanlı	
“Plancı”nın Konumu	24
Ahmet Uzel	
Kent Planlaması Tasarımı Ve Uygulamasında...	30
Kamutay Türkoğlu	
İmar Ve Şehirleşme Üzerine...	32
Derin Yazar	
Planlanamayan	33
Levent Şentürk	
Yitirdiğimiz Yılmaz İnkaya ve...	34
Arif Şentek	
Mesleki Kontrollük Yok Edilebilir mi?	36
Aykut Ülkütekin	
Yapı Denetleme Ormanında Yol Bulmak	38
Yapı Denetleme Sorunları Aşılabilir mi?	40
Oda Söyleşisi - Şevki Vanlı	44
1000 Mimar 1000 Okulda 2	48
"Ankara' da Irak Askeri Görmek İster miydiniz ?	50
Kesk Mitinginden İzlenimler	51
Serpil Özaloğlu	
Duyurular	52
Temmuz-Ağustos Ayı Gelir Gider Tablosu	56

K a s ı m : “Yerel Yönetim Seçimleri”

Kentlerimiz açısından çok belirleyici olacak bu süreci kurgulamak, sorunları ortaya koymak, çözüm önerileri geliştirmek ve bir program çerçevesinde kamuoyuna sunmak, en önemlisi de sürecin oldu bittiye getirilmesine / kısır çekişmelerle tüketilmesine karşı hazırlıklı olmak istiyoruz.

A r a l ı k : “Örgütsel Yenilenme ve Değişen Roller”

O c a k : “Yeni Dönem Perspektifi”

·
·
·

Bülten'imizin her sayısında bir konu, "dosya" olarak ele alınmakta ve işlenmektedir. Dosya konuları, Mimarlar Odası programının kurgulanması ve işleyebilmesini sağlayabilecek alanlardan seçilmekte ve mimarlık ortamının seçilen konu etrafında bir söylem ve yaklaşım oluşturabilmesi için tartışma zemini sağlaması amaçlanmaktadır. Sadece dosyayı oluşturacak yazılarla değil, bültenin yayınlandığı dönemin öncesinde ve sonrasında, ele alınan dosya konuları ile ilgili çeşitli toplantılar düzenleyerek, çalışma grupları oluşturarak; üyelerimiz ve uzmanların farklı şekillerde bir araya gelmesi ve konular üzerinde görüşlerini sunması, çalışmalarda sürekliliğin sağlanmasının önemli adımları olmaktadır. Dosyalar, ilgili konularda tüm söylenmesi gerekenleri içermek ve konuyu tüm yönleri ile ele almış olmak iddiasında olmayıp, esasen konuların tartışılmaya başlanacağı ortamların çıkış noktalarını sağlamak amacıyla. Daha önce ele alınmış dosya konuları da dahil olmak üzere görüşlerinizi ve katkılarınızı her zaman bekliyoruz. Ekim ve Kasım aylarında ise bu çalışmalarımızın hakim konusu "kentlerimiz" olacaktır.

i m a r v e ş e h i r l e ş m e

Pek çok yasal düzenlemenin çok hızlı bir şekilde ve çoğunlukla da oldu bittiye getirilerek yapıldığı son dönemde, yapı çevre düzenleme koşullarını belirleyen değişiklikler birbiri ardına gündeme gelmektedir. Oldukça uzun zamandır üzerinde çalışıldığı bilinen "İmar ve Şehirleşme Kanun Tasarısı" ve "Yerel Yönetimler Kanun Tasarısı", yaklaşan Yerel Yönetim Seçimleri ile birleştiğinde, önümüzdeki dönem gündemimizin önemli maddelerinden biri haline gelmektedir. Başka bir deyişle "kentlerimiz" gündem olacaktır. Ancak, ülkemizde sağlıklı bir "imar ve şehirleşme" politikasının ya da yerel yönetim anlayışının varlığından söz etmek mümkün görünmemektedir. Bu çerçevede, Ekim ayı dosya konumuz "İmar ve Şehirleşme", Kasım ayı dosya konumuz ise "Yerel Yönetim Seçimleri" olarak belirlenmiştir. Kentlerimiz açısından çok belirleyici olacak bu süreci kurgulamak, sorunları ortaya koymak, çözüm önerileri geliştirmek ve bir program çerçevesinde kamuoyuna sunmak, en önemlisi de sürecin oldu bittiye getirilmesine / kısır çekişmelerle tüketilmesine karşı hazırlıklı olmak istiyoruz.

Gerek bu sayıda ele alınmış olan "İmar ve Şehirleşme" konusu çerçevesinde ek değerlendirmelerinizi, gerekse gelecek sayının dosya konusu olan "Yerel Yönetim Seçimleri" ve bu süreçte Mimarlar Odası'nın rolü kapsamında görüş ve katkılarınızı bekliyoruz.

1 Eylül 2003 günü Prof. Dr. Raci Bademli'yi
 yitirdik. Çok büyük bir özveri ile her çağrımıza
 cevap veren, çalışmalarımıza destek olan Raci
 Hoca, her an sorgulamayı, yeni açılımlar
 üretmeyi, çıkış noktaları aramayı sürdürdü.
 Hepimizden daha heyecanlı ve yaşam dolu
 olmayı hep başarabildiği için olsa gerek, ne
 hastalığını ne de bizi bu kadar zamansız
 bırakabileceğini kabullenemedik bir türlü.
 Daha 4-5 ay öncesinde yapmış olduğumuz
 2020 Ankara toplantılarında (belki de
 hastalığının teşhis edilmiş olduğu ama henüz
 bizim bilmediğimiz bir zamanda), O'nun
 aklımızda kalan en son hali de aynıydı;
 geleceğin Ankara'sı hayallerimize yeni ufuklar
 ekleyerek aramızdan ayrıldı.
 Her seferinde olduğu gibi ne kadar teşekkür
 etsek de, biliyoruz ki borçlu kaldık...

"Sevgili hocamız ve 40 yıllık sevgili dostum Prof. Dr. Raci Bademli'yi bu sabah kaybettik. Rahmetli Raci, çok iyi yetişmiş bir insan ve akademisyendi. Günlük hayatın içinde zevk alan, ama günlük hayatın çok üstüne çıkan kişiliği ile herkesi büyüleyen bir dev kişilikti.

Bu dev kişilik, ne zaman yardımını istesiniz veya ihtiyacını hissettirseniz oradaydı ve elinden gelen herşeyi vermeye hazırdı. Ve bütün verimliliği ile verdi.

Raci, hem doğal bir Ankara'lı, hem her yöreyi kucaklayan bir Anadolu'lu, hem de bilinçli bir Dünya'lı idi. Bu ortamların hepsi için yoğun bir şekilde kendisini feda ederek çalıştı. Kulakları açık olanlara, gözleri görenlere düşüncelerini açtı. Konuşurken, insanları büyüleyip başka mekanlara taşıma becerisi vardı. Ben onu dinlerken bu becerinin etkisini birçok kere yaşadım.

Ankara'nın, Anadolu'nun ve Dünya'nın, Raci'ye ihtiyaç duyan yöreleri ve Fakültemiz, böyle duyarlı, üretken ve sihirli bir nazik devin yokluğunu hep hissedecek. Onun kıvrırcık saçlarla çevrili aydınlık ve temiz yüzünü ve aklından geçeni esirgmeden söyleyen mertliğini hep hatırlayıp, özleyeceğiz.

Eşi Şule'ye, çocukları, Pınar, Çaka, Çağla ve Bayça'ya ve bütün meslek ve akademik camiamıza baş sağlığı, dostum Raci'ye ise Allah'tan rahmet diliyorum."

*ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı
 Prof. Dr. Haluk Pamir'in
 1 Eylül 2003 tarihli veda mesajı.*

biliyoruz ki borçlu kaldık...

“YEREL YÖNETİM” DE REFORM

RACİ BADEMLİ

Prof. Dr., ODTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi

Mimarlar Odası tarafından düzenlenen “Yerel Yönetimlerde Reform” konulu panel konuşması bant çözümünden düzeltme yapılmadan alınmıştır.

....
İzin verirsiniz, bu tasarı üzerindeki fikirlerimi veyahut eleştirilerimi ifade etmek durumunda olmayacağım. Onun yerine yerel yönetimle ilgili olarak bu tasarının ve buna bağlı olarak olması gereken diğer tasarıların özünde yatan bazı meselelerin altını çizmeye çalışacağım.

Bunlardan birincisi, yerel yönetimlerde gerçekten temsil yet ve sahiplilik meselesidir. Yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasındaki görev paylaşımı, kaynak paylaşımı, yetki paylaşımı meselesinden önce, yerel yönetimlerin gerçekten ne kadar yerel yönetim olduklarının belirlenmesi veyahut ortaya konulması gerekiyor.

Kentliler olarak belediye meclislerinin bizleri temsil etmediği, muhtarlık müessesesinin muhtarlık dışında, hakikaten modası geçmiş veyahut tarihi anlamını yitirmiş, dönüşmüş bir kurum olduğu düşüncesindeyim. Şöyle bakarsak:

Bir kentli olarak kendi mülkünüze tabii ki sahipsiniz, fakat mülkünüzün dışındaki sokaktan başlayarak, mahallenize, semtinize herhangi bir şekilde sahip olmanız, oradaki sorunları aktarabileceğiniz bir temsilci bulmanız mümkün değil.

Mahalle sorumlusu veyahut mahalle yöneticisi olarak seçtiğiniz muhtar, aslında İçişleri Bakanlığı'na bağlı bir memur ve onun görevi mahallede sizi denetlemektir. İçişleri Bakanlığı'nın bir ajanı olarak muhtar, sizi temsil etmiyor.

Size iyi hal kağıdı, ikametgah ilmuhaberi veriyor, ama sizin çöpünüzle, sokağınızın sıkıntısıyla, çevre meselelerinle, sorunlarınızla ilgilenmiyor. Sizin ilk yerel temsilciniz, sizin temsilciniz değil. Belediye meclisinde sizi temsil edenler ise, aslında bir partinin delegeleri ve o parti içinde nasıl oluyorlar, kim oluyorlar belli değil, yani hiçbirisinin yerel bir sorumluluğu söz konusu değil. Onlar, aslında politik mekanizmadaki birtakım çıkarları, birtakım ilişkileri temsil ediyorlar. Dolayısıyla sizin belki seçtiğiniz ve sizi temsil ettiğini sandığınız tek kişi belediye başkanıdır. Onun da hepimizi birden temsil etmesi mümkün olmadığına göre, belediye meclisleri, -muhtarlığı geçiyor- tamamen bizim dışımızda, bizi temsil etmeyen örgütlenmeler oluyor. Bence, bu çok önemli bir mesele ve öncelikle bunun çözülmesi gerekiyor.

Merkezi ve yerel yönetimin zihniyetinde değişiklik olmadan da, birtakım şeylerin yasalarla düzenlenmesinin fazla anlam ifade etmeyeceği kanaatindeyim. Yerel yönetimin, aslında akıllı bir yönetim olması lazım. Akıllı yönetimden kastettiğim şu: Biliyorsunuz, bizim toplumumuzda, Ziya Paşa'nın bir deyişi var: “Bizler ferden zeki, müşteriyen enayiyiz” yani

ferden zeki, fakat bir arada kurumlar nedensiz akıllı değil. Akıl, hedeflilikle, o hedefe ulaşma yönünde yapacağı işleri önceden belirlemekle, yani planlamakla ve yaptığı uygulamalar sonrasında özeleştirisini yapıp, hatalarını görüp düzeltebilmekle ölçülen bir vasıftır. Bu anlamda ailelerimizden başlayarak kurumlarımıza baktığınız zaman, bunların kesinlikle akıllı olmadıklarını, katılımcı olmadıklarını, öğrenen, biriktiren olmadıklarını görürsünüz. Dolayısıyla, bu nedenle her şey bireysel, geçici, kültürleşemeyen, yani bir kültür haline gelemeyen yönetim deneyimlerinden ibaret olur.

Akıllı yönetim, aslında bizim için çok önemli, çünkü bizim mesleğimiz. Bizler şehir plancıları, mimarlar, çevreyi yönlendirmek, biçimlendirmek isteyenlerin, aslında çevre sorunları veyahut kent sorunlarını çözmek isteyenlerin ihtiyacı olan şeydir. Bizim hizmetlerimiz, yönetimlere, ama akıllı yönetimlere, -planlama bir yönetim işlevidir- vizyon belirleme, politikaları saptama, bu politikalar doğrultusunda planlar, programlar, projeler ortaya koyabilme, tanımlayabilme ve bunları hayata geçirebilmekle ilgilidir. Ama bu anlamda, düşünmeyen yönetimler karşısında, biz tabii ki çok daha farklı konulara düşmek durumunda oluyoruz. Yönetim zihniyetinin gerçek anlamda değişmesi ve yönetimin özünde bu söylediğim özelliklerin sağlanması lazım. Bunun için belediye başkanlarını eğitirsiniz, belirli kriterlerin mi getirirsiniz, bilmiyorum. Bu yönetim anlayışındaki değişiklik olmadan, yönetime katılmamız ve yönetim yapılış biçimini değiştirmemiz mümkün değildir.

Onun için, belediye başkanları birer küçük derebeyi sorumlulukları ve bizimle olanla ilişkileri dört yılda bir verdiğimiz oyla ilişkilidir. Başka türlü denetleme hakkımız yok. Sözümü, bir şekilde belediyeyle iletme şansımız yok. Ancak herkes belediye başkanına ulaşarak sıkıntısını iletmeye çalışıyor.

Demek ki, planlama ortamından önce, yerel yönetim ortamının, kurumlarının, işleyişinin ciddi olarak düzenlenmesi lazım. Bunlar düzenlenmeden, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkileri istediğiniz kadar düzenleyin, bu bürokratlar arasında sisli bir ortamda paylaşım kavgasından, yetki kavgasından başka bir şeydir.

Planlama zihniyetine tekrar dönmek istiyorum, çünkü burada gündeme geliyor. İşaret edildi, planlamanın kademeli birlikteliği esastır. Ülke ölçeğinden proje ölçeğine gidene kadar planlama kararları arasında, planlama içerisinde bir referans sisteminin oluşturulması lazım. Bunu da, bir hukuk sistemiyle desteklemek gerekir.

Ancak, çok dikkat etmemiz gereken şeylerden biri, planlama zihniyetimizi de değiştirmemiz gerektiğidir. Dikkat edin, biz mimarlar, şehirciler, daha çok mekansal sorunlarla ilgilenenler, bu kademeli birlikteliği bir ölçekler silsilesi olarak algılıyoruz. Oysa bu böyle değildir. Planların birlikteliği, ölçeklerin birbirleriyle ilişkisi veya birbirlerine referans vermesi değil, politikanın plana, planın programa, programın projeye referans vermesi meselesidir. Her bir ölçekteki çalışma, bir alt, üst ölçeğin çerçevesini oluşturuyor, ana kararlarını belirliyor olması gerekir. Bu açıdan bakıldığında, “il gelişim planı” denilen planlar, aslında il strateji planlarıdır; yani sadece mekansal meselelerin çözümü değil, il düzeyinde genel sorunların nasıl ele alınacağı hakkında temel kararların belirlendiği doküman olmak durumundadır. Bunu fiziki planla karıştırmamak gerekir. Bu il çevre düzenleme planı falan değildir.

Biliyorsunuz, 2 bakanlığın tartıştığı bir konu var ki, aslında trajikomik bir olay: Bayındırlık Bakanlığı'yla Çevre Bakanlığı son zamanlarda, il çevre düzenleme planlarını ben yaparım, sen yaparsın, diye tartışıyorlar. İl çevre planı, bir fiziki biçimlendirme olayı olarak, belgesi olarak fazla anlam taşıyor, çünkü ikisi de, yani kim yaparsa yapsın bu anlamda bir planın bir bakanlık tarafından yapılıp, onanması anlamsız bir şeydir. Bakanlıklar üstü bir çalışma olması gereken bir durum söz konusudur. Şöyle söyleyeyim: Hazırlanan il planlarını, bölge planlarını, hatta imar planlarını en fazla delen devletin merkezi yönetiminin kendisidir. Çok enteresan bir şey, belediyelerin hazırladıkları il planlarını, hatta merkezi yönetimin yani kendisinin hazırladığı planı, yine kendisi deler. Bayındırlık Bakanlığı'ndaki arkadaşlarımıza sorarsanız, onların en büyük şikayetleri, diğer bakanlıkların durmadan onların yetkisinin üstüne çıkarak planda değişiklikler yapmasıdır. Aslında ortaya çıkan şey şudur: Yerel yönetimin üstündeki ölçeklerde yapılan bütün planların, bakanlıklar üstü bir otorite tarafından belirlenmesi, tasdik edilmesi esastır; bölge planları anlayışını o şekilde koyalım.

Benim burada söylemek istediğim şey şu: Yapılan planların sahipliliği meselesi çok önemlidir. Sahipliliğin ötesinde, planların türleri önemlidir. Demek ki, bizim planlama anlayışımızda, yeni plan türlerine ihtiyacımız var. Yeni plan türlerinin ne olduğu hususunun açıklığa kavuşturulmadan kimin ne planı, hangi şekilde paylaşacağı konusu, kimin ne yetkisinin olduğu konusu, bence ayrı gereksiz bir tartışma haline geliyor.

Bu plan, program, proje vesaire bütünlüğü içerisinde bunun da altını çizmek istiyorum: Yerel yönetimlerin, aslında merkezi yönetimlerin de, proje uygulama durumunda olan her yönetimin, öğrenmesi gereken, hepimizin öğrenmesi gereken biri de, proje yönetimi hususuyla ilgilidir. Proje, sadece tasarlamak, hedefleri belirlemek, bunları tasdik etmek, “Bunlar iyidir, kötüdür” demek değildir. Proje, belirlenen bir hedefi oluşturmak ve hayata geçirmekle ilgili, süreç yönetimiyle ilgili bir meseledir. Bizim anladığımız anlamda plan, proje hedef belgeleridir ve biz bunları hazırlamakla yükümlüyük. Ama bizim daha önemli olan yükümlülüğümüz, hazırladığımız bu hedeflere nasıl ulaşılacağıın, yani sürecin tanımını, tarifini yapmak ve bu süreci yönetmektir. Aksi takdirde ne planlama, ne “mimarlama” yaparsınız, çünkü mimarlık da bir süreçtir. Sadece yapıyı tasarladığınız zaman bir şey olmaz, yani netice, sonuç, tasarım “Haticesiyle” anlamlıdır. Hatice ve netice birlikteliği önemlidir. Hatice mi, netice mi tartışması değil, ikisinin birlikteliğini sağlayan bir anlayış içinde olmamız lazım. Bizim mesleklerimize ve uygulamalarımıza baktığımız zaman, yepyeni bir zihniyet değişikliğinin gündeme getiriyor. Her yönetimin proje tasarlama, üretme ve projelerin meşruiyetinin ötesinde, projeyi yönetebilme ve uygulayabilme becerilerinin olması lazım. Trilyonlarca liralık projeleri, akıl almaz biçimlerde ve büyük kayıplar vererek yöneten yerel yönetimler, ister belediye olsun, ister valilik olsun aynı şeydir. Asıl yapmamız gereken, yerel yönetim içinde bu zihniyeti, bu temel meseleleri dönüştürebilmektir.

Burada müsaadenizle durayım. Teşekkür ederim.

* * *

Teşekkür ediyorum. Yerel yönetim, yer, alan yönetimi demektir. Dolayısıyla, yerel yönetim reformundan söz açıldığında beni hayrete düşüren bir şey var: Yetkiler tartışılıyor, fakat sınırlar tartışılmıyor. Bakınız, sayısını biraz

önce Oktay Hoca söyledi; eşdeğer yerel yönetimlerin mekanda öyle bir desen sergilemesi gerekir ki, arada tanımsız alanlar kalsın. Şu anda belediyelerimiz, merkezi yönetim denizi içinde adacıklar şeklindedir. Bu merkezi yönetim denizinde de vali, merkezi yönetim at koşutur, gemi dolaştırır. Bu meşhur mücadelede alan içi, dışı tartışması vardır ya, yani yerel yönetimin yetkisi, bir sınırı vardır. O sınırın dışı da, aslında yereldir, yerdir. Başka bir otorite, başka düzeyde bir otoritedir. Bir kere buradan başlayan bir kargaşa içindeyiz ve bu hala devam ediyor. Bence, alan yönetimlerinin mülkiyet, yani yetki sınırları ve bunun oluşturduğu desen, düzeltilmeden, bu Yerel Yönetim Reformu fazla anlam taşımaz.

Bir başka mesele şudur: Yerel yönetimler, bir merkezi yönetimin yerel temsilcisi ve belediyeler olarak düşünmüyorum. Yerel yönetimlerin, aslında hepsi eşit düzeyde, aralarında oluşturdukları federasyonlarla bir üst düzeyi oluşturacak; yani aşağıdan yukarı örgütlenmiş yerel yönetimler sistemi düşünülmeli, yukarıdan aşağıya düşünülen bir sistemin, aşağıdan yukarı başlayan bir sistemle nasıl çatışacağı, ilişkisinin ne olacağı değil. Bana sorarsanız, zihniyet olarak, bu reform ve taslaklar, hakikaten üç sene geridedir.

Yerel yönetim meselesinde bir konu daha önem arz eder. Hepsini başlarken yerel yönetim görevlerini sayıyorlar. Görevlerini sayarken de, mevcut bürokratik oluşumların yapmakla yükümlü olduğu işleri, tekrar araya sokuşturmaya çalışıyorlar. Bizim dostlarımız da, korumacılığı, depremi, şunu bunu sokmaya çalışıyorlar. Bu böyle olmayacak; yerel yönetimlerin görevlerini, kentli haklarını evrensel haklara dayandırarak yeniden tanımlamak lazım. İçinde güvenlilik, özürülülerin hakları, aslında bizim savunmak istediğimiz her şey olacak. Kentlerin nasıl olması gerektiği konusunda bir vizyonumuz olması lazım; bu vizyon da yok.

Bu vizyon olmadan, yerel yönetim reformunu nasıl yapacaksınız?

Yerel yönetimin görevi nedir, dediğinizde, herkes oturuyor sayıyor. Evrensel olarak kabul edilmiş haklarına dayanan; bu hakların gerektirdiği görevleri yerine getirmek üzere örgütlenmiş; akıllı ve yetki alanlarıyla, desenleriyle aşağıdan yukarıya örgütlenmiş bir yerel yönetim sistemi düşünmediğiniz zaman, hangi reformu yapıyorsunuz çok merak ediyorum?

Aslında ben yerel yönetim olaylarına katılmadım, fakat bu bakış açısı açısından bunun son derece kısır kaldığını düşünüyorum.

Yücel Gürsel'e tekrar referans: Sokak, mahalle düzeyinde temsiliyetimizin olmadığı bir ortamda, eğer bizden başlayan bir örgütlenmeyi şehir düzeyine, şehirlerden oluşan bir örgütlenmeyi il düzeyine, bölge düzeyine, havza düzeyine, ülke düzeyine taşıyamazsak, o zaman yukarıdan aşağıya gelmeyle, aşağıdan yukarıya çıkmanın yarattığı gerilimi maddelerle çözmemizin imkanı yoktur. Kararımızı vermemiz lazım. İnsandan, kentliden, kentlinin temel haklarından ve onların sahipliliğine referans veren, onların temsiliyetini esas alan aşağıdan yukarı bir örgütlenme kademelenmesini kurmamız lazım ki, “Yerel yönetim reformu yapabildik” diyelim. Bu, merkezi yönetimin yerel teşkilatının durumunu düzeltmek üzere gündeme getirdiği bir şeydir. Yerel yönetimlerle ilişkilerini, kendi lehine biraz değiştirmeye çalışan konjonktürel bir çalışmadan farklı bir şey olur ki, bu reform değildir. Benim görüşüm bu şekilde. Teşekkür ederim.

GECEKONU ALANLARININ

DÖNÜŞÜMÜ

KENTSEL

YENİLEŞME VE

KENTSEL TASARIM

ÜZERİNE

Cânâ Bilsel

Ekonomik etkinliğin, toplumsal ve kültürel yaşamın odağı olan kentler, süreklilik ve değişim diyalektiği içerisinde, bir yandan mekânsal / toplumsal / kültürel yapılarında belirli bir sürekliliği korurken, öte yandan sürekli bir devinim içerisinde dönüşerek başkalaşırlar. Kent toplumunun kolektif etkinliği ile yapılan kent mekânının oluşum ve dönüşümünde çeşitli aktörler -kentte yaşayanlar, farklı toplum kesimleri, siyasetçiler, yöneticiler, yatırımcılar, planlılar, mimarlar, altyapı mühendisleri... vd.- etkin olurlar. Farklı öngörü ve amaçlarla gerçekleştirilen bu etkinlikler kimi zaman çatışma, kimi zaman da işbirliği içerisinde kenti biçimlendirir ve dönüştürürler. Modern toplum örgütlenmesinde, yapı çevrenin üretilmesinde doğrudan etkin olan kent planlama ve mimarlık, diğer disiplinlerin ürettiği bilgi, kuram, teknoloji ve verilerden yararlanarak kentin geleceğine ilişkin vizyon ve modeller üretme görevini üstlenen / üstlenmesi beklenen uzmanlık alanlarıdır. Bu çerçevede diğer aktörlerin etkinliklerine yön vererek toplumun yaşam çevresini nitelikli, sağlıklı ve dengeli bir şekilde biçimlendirmeyi amaç edinirler. Buna karşılık, iki disiplinin toplumsal örgütlenme içerisindeki yetkinliği kadar, kuramsal bilgi ve uygulama araçlarını kullanmadaki başarı düzeyleri de, üretilen kentsel fiziksel çevrenin niteliğinde belirleyici olmaktadır. Ülkemiz kentlerinde izlediğimiz mekânsal nitelik sorunlarının gerisinde çok boyutlu ekonomik ve toplumsal sorunların, siyaset kültürünün, toplumsal ve kültürel değişim dinamiklerinin, kent toprakları üzerindeki spekülasyonun etkileri tartışageldiğimiz konular. Ancak, tüm bu ülke gerçekliklerinin ötesinde, kentsel mekânın üretiminde

doğrudan sorumluluk sahibi olan iki disiplinin, ülkemizde kent planlama ve mimarlık alanlarının kuramsal bilgi üretme, dünyada bu alanlarda üretilen bilgiyi izleme ve uygulama alanına aktarma konusundaki yetersizliğinin de ülkemiz kentlerinde -tek örnekler dışında- nitelikli bir kentsel çevrenin üretilmemesinde önemli payı olduğu savunulabilir.

Kentsel yenileşme ve kentlerimiz

Kentsel yenileşme, kentsel gelişme dinamiklerinin baskısı altında dönüşen ya da dönüşmeye direnerek niteliksizleşen mevcut kent mekânlarının yeniden yapılandırılarak canlandırılması olarak tanımlanabilir. Çevreye doğru yeni merkezler yaratarak büyüyen kentlerde, mevcut merkez alanlarının değer yitirerek çöküntü alanları haline gelmesinin önüne geçmek amacıyla bu alanlarda yapılan düzenlemeler; tarihi kent alanlarında yapılan koruma, restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmaları; kentsel alan içerisinde işlevlerini yitirmiş olan eski endüstri, liman ve demiryolu alanlarının yeniden kente kazandırılması projelerinin tümü "kentsel yenileşme" kapsamı içerisinde değerlendirilebilir. Dünyanın çeşitli metropol ve kentlerinden çok sayıda örnekleyebileceğimiz bu türden kentsel yenileşme projelerinde, bir yandan yapı çevrenin mekânsal / fiziksel niteliğinin yükseltilmesi ile bu alanlarda ekonomik değer yaratılması amaçlanırken, diğer yandan yeni kamusal mekânlar yaratılarak bu alanların kentlilerin toplumsal yaşamını destekleyecek biçimde kente ve kentliye kazandırılması amaçlanmaktadır. Batı'daki anlamıyla kentsel yenileşme (urban regeneration) kamu ve özel sektör eliyle yeni yatırım olanakları yaratarak ekonomik canlanmayı sağlarken, toplum ve kamu yararını gözetken, kentsel yaşamı canlandırarak kentselliği, kentsel yaşam kültürünü ön plana alan bir kent planlama ve tasarım yaklaşımını, politikalar bütünü ve uygulamalarını tanımlar.

Ülkemizde ise bu anlamda bir kentsel yenileşme politikası oluşturulabildiği, ne yazık ki, söylenemez. Oysa ki, koruma kararlarının ötesinde etkin yöntemlerle değerlendirilmeyi bekleyen ve giderek yitirmekte olduğumuz tarihi kent alanlarının, mekânsal nitelikleri bozularak köhneleşen kent merkezleri ve barındırdıkları kamusal alanların kentsel yenileşme kapsamı içerisinde ele alınması gerekiyor. Özellikle büyük kentlerimizde geniş alanlar kaplayan ve son dönemde getirilen mülkiyet hakları ile birlikte hızlı bir dönüşüm süreci içerisine giren gecekondu alanlarının "öncelikli kentsel yenileşme alanları" olarak planlanması / tasarlanması ise, dönüşümün hızı gözönüne alındığında ivedilik taşıyor.

Gecekondu alanlarının dönüşümü ve kentsel nitelik sorunu

Son yıllarda Ankara'da tanık olduğumuz eski gecekondu alanlarındaki hummalı inşaat etkinliği ve ortaya çıkan yeni "kentsel çevre"lerin niteliksizliği, bu dönüşümün ardındaki süreçleri sorgulamayı gerekli kılıyor. Kentin merkezi alanlarının çeperinde yer alan gecekondu yerleşmeleri, ulaşım arterlerinin üzerinde bulunan mahallelerden başlayarak birkaç ay gibi kısa bir süre içerisinde ortadan kaldırılarak yerlerine apartman blokları inşa ediliyor. Yol ve sokaklar ise ancak inşaatlar tamamlandıktan, konutlara insanlar yerleştikten sonra "düzenlenmeye" çalışılıyor. Bu yeni konut alanları, zaten son derece yoğun ve sağlıksız gelişmiş, sosyal donanımları yetersiz olan mevcut kent alanlarına gelişigüzel eklenilerek, strüktürü olmayan, daha da sağlıksız ve niteliksiz çevreler oluşturuyorlar.

Gerçekte bu çevreler, "planlama eylemi" sonucu elde ediliyor ve konut yapılarının çoğu da mimarlar tarafından "tasarlanıyor". Başka bir deyimle, sorunun ardında "plansız kentleşme" ve "mimarsız yapılaşma" olmadığı açık. Ancak, "İslah imar planı" ya da "revizyon planı" adı altında yapılan bu "mevzi plan" uygulamalarının, yerel yönetimler ve çoğunlukla ilçe belediyeleri tarafından, genellikle kent bütünü gözönüne alınmaksızın parçacı bir anlayışla gerçekleştirildiğini izliyoruz. Bu planlama eyleminin ardındaki başlıca belirleyici hedef ise kentsel rant üretimi ve bu rantın müteahhitler ile gecekondü sahipleri arasında paylaşımının düzenlenmesi olarak görülüyor. Bu koşullar altında çalışan şehir plancısı, kentsel standartları ve donanımları (yeşil alan, okul, sağlık ocağı vb.) minimum düzeyde de olsa sağlayabilmenin mücadelesini veriyor.

Öte yandan, "İslah imar planı" adı altında yapılan bu planlar, eski gecekondü yerleşiminin organik yerleşim dokusunu yok ederek, yerine arazi koşulları ve topoğrafya ile uyumsuz, arazi mülkiyetini olası en kolay biçimde yeniden düzenlemeye yönelik basmakalıp parselasyon planları oluşturmakta; standart plan kararları ve imar yönetmelikleri ile getirilen tekdüze ve yoğun yapı düzeni, genellikle planın arazi ile uyumsuzluğu nedeniyle sonuçta uyumsuz, düzensiz bir yapı çevre yaratmaktadır. Çevre estetiğini ve üçüncü boyutta kentsel tasarımı dışlayan, kentsel biçimlenmeyi ve arazi plastliğini tümüyle göz ardı eden bu standart imar planı uygulaması, hiçbir görsel strüktürü olmayan, karmaşık ve niteliksiz yapı çevreler yaratmaktadır.

İmar planlarında yoğunluk kararları ve yapılaşma koşulları belirli bir mimarî tipolojinin uygulanacağı varsayılarak verilmekte, parselasyon planlarında parsel büyüklükleri de yine buna göre belirlenmektedir. Plancı tarafından baştan veri olarak kabul edilen basit mimarî çözümler (bir katta üç ya da dört daireden oluşan yüksek apartman bloğu vb.) genellikle müteahhitlerin tercihlerine dayanmakta; mimar ise kentsel çevreye biçim veren planlama ve uygulama sürecinin ancak son aşamalarında sürece dahil olabilmektedir. İmar planlarının mimarî çözümlerde belirleyici olması, plan kararları, parsel boyutları ve imar yönetmelikleri biraraya geldiğinde mimarî tasarıma fazla bir özgürlük alanı kalmaması öteden beri tartışılan bir konu olmakla birlikte, bu konuda olumlu bir gelişmenin sağlanmadığı açık. Plancı tarafından bu soruna alternatif bir çözüm olmak üzere getirilen, belirli yükseklik ve yoğunluk sınırları içerisinde kalmak koşuluyla kent adası ölçeğinde mimarî tasarıma özgürlük tanımaya yönelik plan kararları ise, kentsel tasarımın gerektirdiği bütünlükten uzak ve ancak tümüyle rastlantısal biçimde uygulanabilmekte. İmar planlama pratiğinin genelinde geçerli olan bu sorunlar, mülkiyet sorunlarının daha da karmaşık olduğu gecekondü alanlarına yönelik İslah imar planlarında daha da içinden çıkılmaz bir tablo çiziyor. Üstelik fiziksel yapının bu niteliksiz dönüşümünün yanısıra, bu alanlarda toplumsal dönüşüm tümüyle piyasa mekanizmaları tarafından belirleniyor.

Gecekondü alanlarında izlediğimiz bu dönüşüm süreci, bu yerleşimlerin kent içerisinde kapladıkları alanın büyüklüğü göz önüne alındığında, yakın gelecekte kentlerimizin çevresel / mekânsal niteliğini ve toplumsal yapısını, kent toplumunun yaşam kalitesini belirleyecek boyutlarda. Bu süreç bugün tanık olduğumuz biçimiyle sürececek olursa, kentlerimizin daha nitelikli yaşam çevrelerine dönüşmesinde çok önemli bir fırsat kaçırılmış olacak. Oysa ki bu alanların her birinin kentsel yenileşme politikaları çerçevesinde "öncelikli proje alanları" olarak, piyasa mekanizmaları

ötesinde çok boyutlu olarak ele alınmaları, kentlerimizde toplumsal ve ekonomik süreçlerin belirlediği bu dönüşümü nitelikli bir oluşuma çevirebilir(di).

Yakın geçmişte yap-sat yöntemiyle birkaç kez yıkılıp niteliksiz biçimde yapılaşan mevcut kent alanlarında olduğu gibi, bugün bu dönüşüm sürecini de belirleyen ve yaratılan kentsel rantı paylaşanlar büyük ölçüde küçük ve orta büyüklükte müteahhitlik firmaları. Toplu konut yerleşkelerinde (Eryaman 3. ve 4. etaplar) ve gecekondü alanlarının dönüştürülmesinde (Dikmen ve Portakal Çiçeği Vadileri) gerçekleştirilmiş olan olumlu tek örnekler ve başarılı deneylere rağmen, parselasyona dayalı imar planı uygulaması ve yönetmeliklerle belirlenen yapılaşma süreçleri diğer alanlarda hemen hiç değişmeden süregitmekte. Türkiye, dünyada kent ve konut yerleşimleri, kentsel tasarım konularında ne tür kuramsal tartışmalar, ne tür başka yerleşme ve yapılaşma modelleri, ne tür örgütlenme biçimleri, ne tür finansman modelleri olduğuna bakmaksızın kendi bildiğini okumayı sürdürüyor. Meslek çevreleri ise bu sorunları yeterince tartışmıyor, sorgulamıyor, topluma alternatif modeller sunmakta yetersiz kalıyor...

Kent yenileşmesinde kentsel tasarım yaklaşımı ve alternatif bir kent mimarlığına doğru

Kentsel çevrenin nitelikli bir biçimde üretilmesinden sorumlu olan iki disiplin, kent planlama ve mimarlık alanları, ülkemizde yasal çerçeve ile belirlenen "üst ölçekten alt ölçeğe doğru" hiyerarşik ve doğrusal bir ilişki mantığı içerisinde, ancak en alt düzeyde ilişkiye girebiliyorlar. Kentsel tasarım nosyonunun olmadığı bu çerçevede, mimarlık alanının imar ve yapı yönetmeliklerine müdahale etmeye çabalamak dışında, kentsel çevrenin üretimine katkısı tek yapı tasarımından öteye gidemiyor. Kentsel

Tasarımın, kent planlamanın mı mimarlığın mı uzmanlık alanına girdiği tartışması bir yana bırakılarak, gerçekte her iki disiplinin arakesitinde, ortak bir çalışma platformu oluşturabilecek bir tasarım alanı olarak görülmesi ve yasal çerçevede bu biçimde tanımlanması gerekiyor. Oysa kentsel tasarım imar yasasında ve yönetmeliklerinde hiçbir biçimde yer almıyor. Yerel yönetimlerin son yıllarda çok sayıda "kentsel tasarım fikir yarışması" düzenlemesine karşılık, bu "fikir yarışmaları"nın hiçbir yasal dayanağı bulunmuyor. Bu nedenle yarışmayla elde edilmiş bir kentsel tasarım projesinin uygulamaya geçebilmesi için imar planına "tercüme edilmesi" gerekiyor. Buna karşılık, bugün ülkemizde mimarlık, ancak kentsel tasarım yarışmaları yoluyla kentsel çevre üzerine alternatif düşünce oluşturma ve modeller üretme olanağını bulabiliyor. Mimarlık alanının, kentsel mekânın üretiminde daha etkin bir biçimde rol oynayabilmesi için "kentsel tasarım"ın yasal çerçevede yerini alması, açık bir biçimde tanımlanması, gerekli örgütlenme biçimlerinin belirlenmesi gerekiyor.

Kentlerimizde kentsel yenileşme politikalarının belirlenmesi, stratejik bir kentsel yenileşme planlaması çerçevesinde tarihi kent bütünlüğünden, kent merkezlerine ve kent çeperlerinde dönüşmekte olan gecekondü alanlarına kadar çok çeşitli ölçek ve nitelikteki sorun alanlarının "öncelikli proje alanları" olarak ele alınması gereği, kentsel tasarım alanının yasal olarak tanınmasını ve örgütlenmesini gerekli kılmaktadır. Ancak bunun için öncelikle yerel yönetimlerin bu yaklaşımı benimsemesi, proje alanlarını belirlemesi ve bu alanların planlanmasını yönlendirmek üzere gerekli örgütlenmeyi gerçekleştirmesi beklenir.

"Öncelikli proje alanları"nın planlanması ve tasarımı için farklı modeller benimsenebilir. Kimi alanlar için uluslararası/ulusal, çağrılı ya da geniş katımlı yarışmalar düzenlenebilir, çeşitli uzmanlık alanlarından (şehir plancısı, mimar, peyzaj plancısı/mimar, koruma uzmanı, restoratör mimar, sosyolog, çevre psikoloğu, ekonomist, altyapı mühendisi vd.) oluşan proje ekipleri oluşturulabilir; yerel yönetim karar verici, yönlendirici ve denetleyici rolünü üstlenerek, projeyi kentsel tasarım alanında uzmanlaşmış ve farklı uzmanlıkları biraraya getiren proje ekiplerine ihale edebilir... Bu anlamda modeller çoğaltılabilir; ancak proje alanlarının niteliklerine göre farklı uzmanlık alanlarının, proje alanının planlanmasından, yerleşimin mekânsal tasarımına ve tek yapı tasarımına kadar her aşamada projeye katılan

şehir plancıları ve mimarların, yatırımcı finansman kuruluşları ve inşaat şirketleri ile birlikte projelerin geliştirilmesine katılımının sağlanması, projenin başarısı açısından önemli görülmelidir.

Bugün dönüşüm baskısı altında olan gecekondü alanlarının da bu çerçevede "öncelikli proje alanları" olarak planlanması ve tasarımı, bu alanlarda nitelikli, sağlıklı ve toplumsal yapısıyla dengeli bir kentsel çevrenin oluşturulabilmesi açısından gerekli bir model sunuyor. Karmaşık toplumsal boyutlarıyla, mülkiyet sorunlarıyla bu alanların piyasa mekanizmasının parsel bazında gelişigüzel işleyişine bırakılmaması, her bir proje alanı için özelleşmiş örgütlenme ve finansman modelleri oluşturulması önem taşıyor. Örgütlenme ve finansman modelleri açısından başarılı olmuş olan Dikmen Vadisi, Portakal Çiçeği Vadisi uygulamaları, belirlenecek diğer proje alanları için, mülkiyet sorunları başka alanlarda daha karmaşık olsa da, uyarlanabilecek örnekler oluşturuyor.

Özellikle plancılar tarafından sıklıkla tartışılan ve uygulamanın başarılı olabilmesi için çok önemli olan örgütlenme ve finansman modeli boyutlarının ötesinde, fiziksel çevrenin biçimlendirilmesinde çağdaş kentsel tasarım kuramlarını göz önüne alan, kentsel ve mimarî tasarım ilke ve ölçütlerinin geliştirilmesi gerekiyor. Ancak bu ilke ve ölçütlerin geliştirilmesi ile, bugün yürürlükte olan ve kentsel tasarım yaklaşımları ile hiçbir ilgisi bulunmayan standart imar yönetmeliklerinin yerine, daha çağdaş, tasarıma özgürlük alanı sağlarken bütünü ve kentsel standartları gözetken yönetmeliklerin geliştirilmesi olanaklı olabilir.

Bunun için öncelikle, şehir planlama ve mimarlık pratiği içerisinde sorgulanmaksızın yinelenen iki yerleşim modelinin, parselasyona dayalı imar planlaması - yönetmelik mimarlığı modeli ile, noktasal blokların sonsuz sayıda aynen tekrarlandığı toplu konut modeli dışında farklı kentsel tasarım modellerinin ve mimarî çözümlerin araştırılmasının kent tasarımcıları ve mimarlar tarafından geliştirilebilmesi gerekir. Özel proje alanları, yenilikçi yerleşme modellerinin, kentsel doku ve mimarî çözüm alternatiflerinin geliştirileceği deney alanları olabilirler. Bir ülke mimarlığı, kent üzerine alternatif modeller geliştirebildiği ölçüde gelişebilir ve dünyaya söyleyebileceği bir sözü olabilir.

Dikmen Vadisi Mimarlar Odası Arşivi

ANKARA İÇİN BİR

OKUMA ÖNERİSİ:

“KENTSEL

SÖKÜKLER” VE

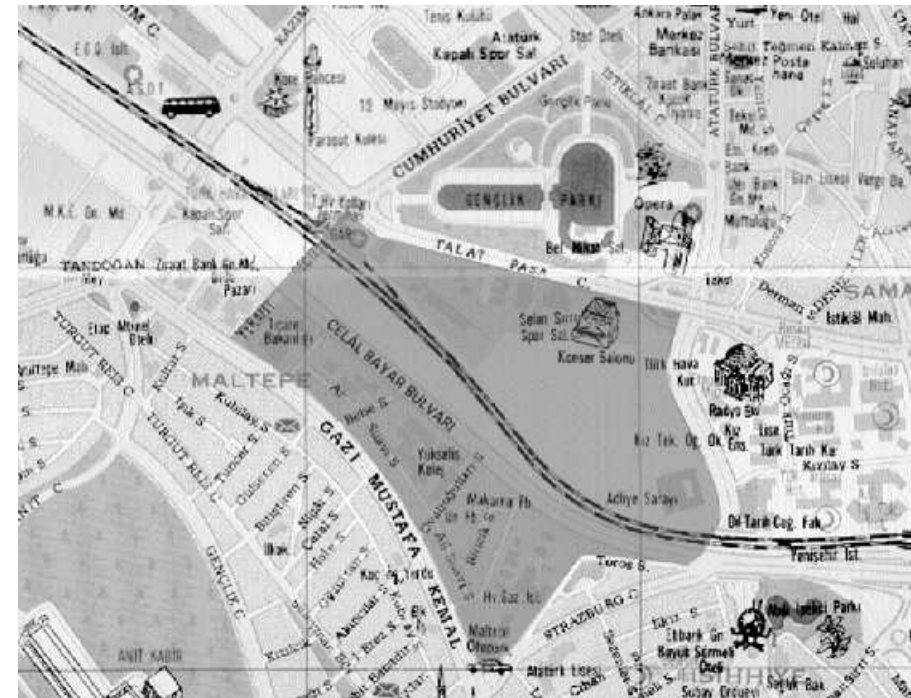
“YENİDEN

DOKUMA”

Mehmet Saner

Ankara'nın ilk endüstri bölgesi olarak bilinen Maltepe-Sihhiye çevresinin işlevsel dönüşümü 70lerde başlamış, günümüze kadar geçen sürede bölgenin bir kısmı kent dokusuna eklenmiş, geri kalanı ise, hakkında plan ve tasarım kararları alınmış olmasına rağmen, uygulamadaki sorunlar nedeni ile, kent içinde tanımsız bir boşluk olarak kalmıştır. Bu çalışmanın amacı, kent dokusu içinde çevresinden ayrı duran bu yeri eğretilmeler yardımı ile tanımlayabilmektir. Bölgenin gelişimi ve dönüşümü, önce morfolojik olarak incelenecek, daha sonra eğretilmeler ile okunmaya çalışılacaktır. Bu türden bir okumanın, alanın tanımlanmasına katkı sağlamasının yanı sıra gelecekteki gelişimi için de fikir vereceği düşünülmektedir.

Bu çalışma kapsamında incelenen alan, İstasyon-Sihhiye-Opera üçgeninde, kuzeyde Talatpaşa Bulvarı, güneyde Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, doğuda Atatürk Bulvarı ile batıda tren istasyonu ve uzantıları ile sınırlanan, Ankara'nın ilk endüstri bölgesidir¹.

Morfolojik İnceleme

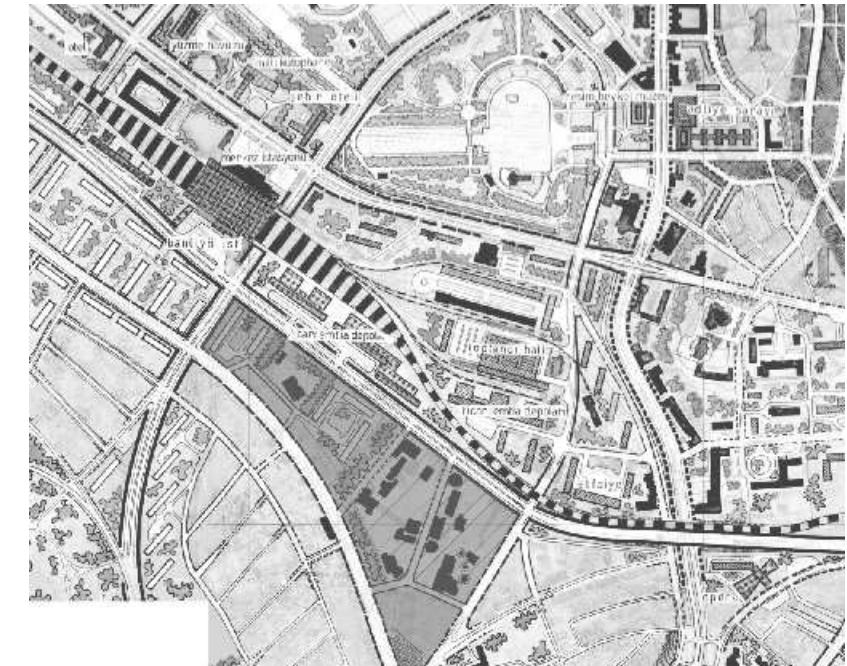
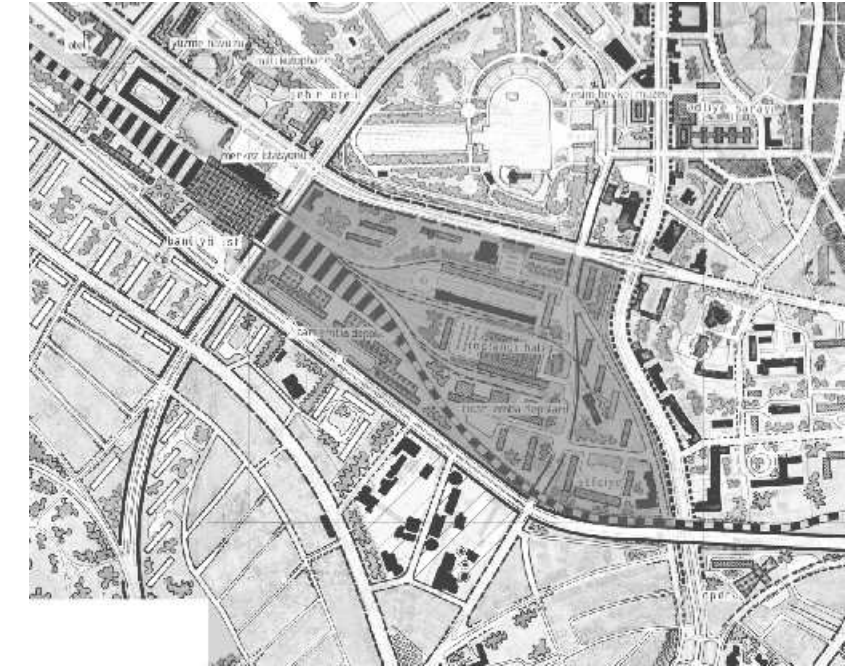
Morfolojik inceleme ile hedeflenen, sözkonusu alanın gelişimi ve dönüşümünü, üzerindeki yapılaşmayı, çevre ile kentsel anlamda kurulan ilişkileri ve kent içindeki yerini işlevsel, yapısal ve mekansal olarak değerlendirmektir. Bu açıdan yaklaşıldığında, incelemenin, kentin bütünü için geçerli olan gelişim ve dönüşüm dönemlerine bölünerek yapılması, dolayısıyla Ankara'nın imar planlarının tarihlerinin eşik olarak alınması uygun görülmektedir.

Demiryollarının Ankara'ya ulaştığı ve bölgenin, merkez istasyona yakınlığı nedeniyle, önem kazanmaya başladığı 1892 yılı başlangıç olarak alınacak olursa, 1892-1924 arası imar öncesi kendiliğinden gelişme dönemi olarak düşünülebilir. Ankara'nın, hinterlandındaki tarımsal ürünlerin toplandığı bir toplama istasyonu haline geldiği bu dönemde², sözkonusu bölgenin istasyonun doğusunda bulunan kuzey parçası da toplama ve dağıtım işlerine hizmet veren tüccar mağazalarına ev sahipliği yapmaya başlamıştır³. Bölgenin bu dönemde, demiryollarının bakım ve onarım atölyeleri ile küçük çaplı imalathaneler ile destek bulan gelişimi, planlanmış bir süreç olmaktan çok, kentin ihtiyaçlarına cevap veren kendiliğinden gelişim olarak değerlendirilmelidir.

Ankara'nın başkent olarak ilan edilmesi ve Cumhuriyet'in ilanını izleyen dönemin başında uygulanmasına girişilen 1924-25 tarihli Lörcher planları, aynı zamanda bölgenin endüstriyel işlevler ile birlikte düşünüldüğü ilk imar planlarıdır⁴. Lörcher planları, başkentin imarını, şehrin Türkiye Cumhuriyeti'nin modernite projesinin nesnesi ve sahnesi olarak düşünülmesinden önce, acil çözümler gerektiren sorunların çözümü şeklinde ele almış, bu nedenle önceliği kentsel altyapı hizmetlerinin sağlanmasına vermiştir. Bölgede ufak çaplı girişimlerle ilk adımları atılan endüstriyel yapılaşmayı daha belirgin hale getiren ve aynı zamanda Maltepe'nin Ankara'nın ilk endüstri bölgesi olarak belirmesini de sağlayan büyük çaplı havagazı ve elektrik fabrikalarının da Lörcher Planı'nda gösterildiği şekilde kurulduğu düşünülmektedir⁵.

Bölgenin gelişimindeki ikinci planlı dönem Jansen Planı'nın yürürlükte olduğu 1932-1957 yılları arasındadır. 1932 tarihli planda bölgenin endüstriye ayrılmış olması, bir yandan önceki dönemlerdeki gelişmeleri meşru kılarken diğer yandan da gelecekteki benzer gelişmelerin önünü açmıştır⁶. Bölgedeki gelişim 2. Dünya Savaşı ve sonrasındaki ekonomik durgunluk ile sekteye uğramış olsa da, bölgenin endüstri işlevi ile tanımlanması tam anlamıyla bu dönemde gerçekleşmiştir. Bu dönemde gözlenen önemli diğer bir gelişme de, yapı türlerinin mekana dağılımındaki farklılaşmadır; bölge, demiryolunun ana hatları sınır olmak üzere, güneyi endüstriyel üretim alanı, kuzeyi de toplama ve dağıtım ile bakım ve onarımın gerçekleştiği servis alanı olarak iki farklı karakter sergilemeye başlamıştır.

Bu ikili yapı, Ankara'nın üçüncü imar planı olan 1957 Yücel-Uybadin Planı'nda, demiryoluna paralel geçen yol önerisi ile somutlaştırılmış, iki alan için iki farklı süreç işlemeye başlamıştır⁷. Artan çevresel kirliliğin olumsuz etkisi ve kentsel gelişim öngörüsüne göre, güneyde kalan endüstriyel üretim alanının, havagazi fabrikası dışında üretim işlevli yapılardan arındırıldıktan sonra, yeni yollar ile ada ve parsellere bölünmesi suretiyle yakın çevredeki dokuya eklenmesi tasarlanmıştır. Tasarının uygulaması gecikmişse de, dönüşümün günümüzde tamamlanmış olduğu öne sürülebilir. Havagazi fabrikası ve eski un fabrikası işlevlerini yitirmelerine karşın, geçmiş dönemden kalan izler alandaki yerlerini korumuşlardır. Yücel-Uybadin planında işlevden çıkan yeni bir öneride bulunulmayan servis alanındaki dönüşüm ise 70li yıllarda başlamıştır. Demiryolları manevra hatları ile bakım ve onarım atölyelerinin kent dışına taşınması, depolama ve dağıtım işlevli yapıların da Ankara Belediyesi'nin projesi doğrultusunda yer değiştirmesi sonucu boşalan alan⁸, 1980 ihtilali sonrası belediyenin ve Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu'nun (AMANPB) önceden hazırladığı farklı projelerin⁹ bir şekilde birleştirilmesi ile oluşturulan Atatürk Kültür Merkezi (AKM) projesinin 4. alanı olarak ilan edilmiştir¹⁰. Burada AKM projesi kapsamında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) için yeni bir konser salonu yapılması planlanmış ve bu tasarı mimari olarak projelendirilmiş olmasına rağmen, uygulamadaki atalet sonucu dönüşüm süreci fiziksel olarak tamamlanmamıştır. Günümüzde bu alan, kent içinde tanımsız bir yer olarak kalmıştır.

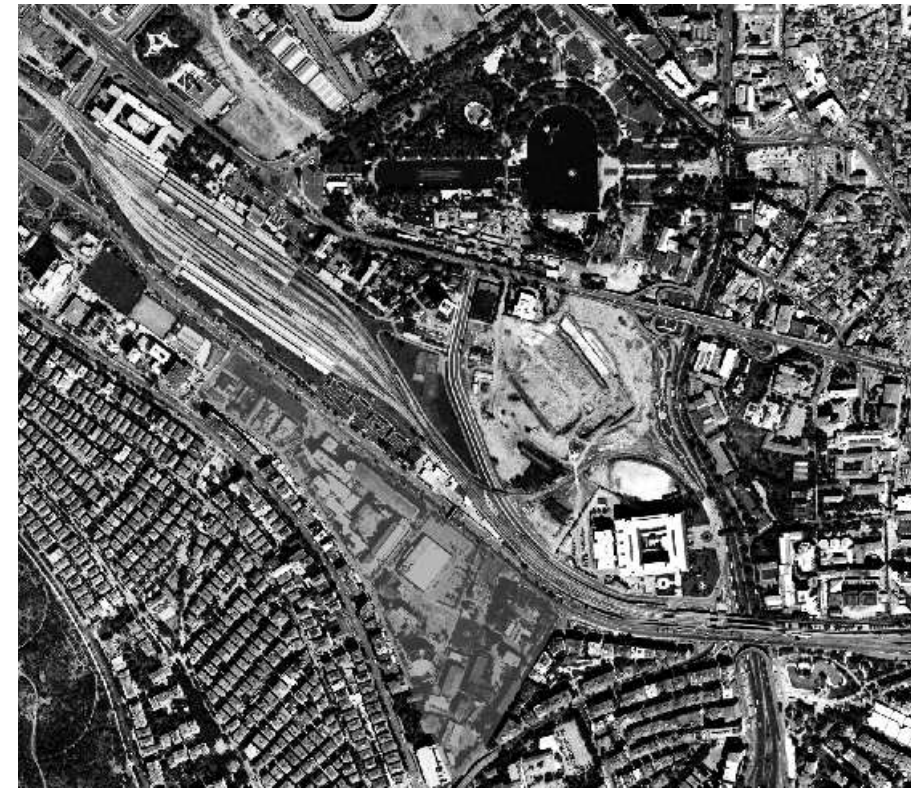
Morfolojik inceleme endüstri bölgesinin gelişim ve dönüşümünü yapılar bazında ve kentin genel yapısı ile ilişkilendirebilir biçimde ortaya koymak için yeterli olsa da, bölgenin kent bütünü içindeki yerini, kentin değişen dengeleri karşısındaki konumunu, kullanıcıların ve kent yapısı üzerinde etkin olan aktörlerin yeri algılayışlarını ve konuya yaklaşımlarını aydınlatmakta yetersiz kalmaktadır.

Eğretileme ile Okuma Önerisi

Ankara'nın ilk endüstri bölgesinin, kent bütünü içindeki yeri ve değişen dengeleri karşısındaki konumunu, gelişim ve dönüşüm süreçlerini çözümleyebilmek ve hatta geleceğe dair bazı çıkarsamalarda bulunabilmek için eğretilmeler ile okumanın verimli olabileceği düşünülmektedir. Burada sözü edilen eğretilme, özgün bir kurgu olmaktan öte, önceden farklı ölçek ya da kapsamlarda şekillendirilen "dokuma" (mat) kurgusunun bir türevidir¹¹. 1974 yılında Alison Smithson, mimari yaklaşımlardaki değişimleri analiz etmek üzere geçmişe dönük bir bina okuma yöntemi önermiştir¹². Bu okumayı olanaklı kılan, binanın parçaları arasındaki ilişkileri organizasyonel yönden ele alarak, bu ilişkileri halı-kilimdeki desenleri oluşturan parçalar arasındaki ilişkilerle eğretilmek olmuştur. Smithson, parçaları arasında bu şekilde ilişkiler bulunan binaları "dokuma-

bina" (mat building) olarak nitelendirmiştir. 1999 yılına gelindiğinde ise Stan Allen, "dokuma-bina" kavramından yola çıkarak "dokuma-kent" (mat urbanism) ve "kalın 2 boyutlu" (thick 2D) kavramlarını önermiştir¹³. Allen'in katkısı, Smithson'un bina ölçeğinde ele aldığı konuyu kent ölçeğine taşımak olmuş, kentlerin gelişim doğrultularını ve kent parçaları arasındaki ilişkileri aynı eğretilme üzerinden açıklamıştır. Ankara örneği için bu çalışmada önerilen eğretilme, bu iki kurguya, özellikle de Allen'in kent ölçeğindeki kullanımına dayanmaktadır. Buna göre, kent bir "dokuma" ürünü, kent merkezi gibi yüksek yoğunluklu bölgeler sıkı dokunmuş parçalar ve nihayetinde tanımsız boş alanlar da bu dokuma içinde ortaya çıkan "kentsel sökükler" olarak okunabilir.

Ankara'nın ilk endüstri bölgesinin gelişimi bu eğretilme ile okunacak olursa, 1892-1924 arası dönem bir "gevşek dokuma" dönemi olarak görülebilir. Bu kendiliğinden gelişme döneminde, geleneksel kent yapısına yabancı bir eleman olan demiryollarının kente eklenmesi ve istasyon çevresinde ihtiyaçlara cevap verecek yeterlikte yapıların ortaya çıkması bu dokumanın şeklini belirlemiştir. Morfolojik incelemede ilk iki imar planına denk gelen ve 1924-1932 ve 1932-1957 tarihleri arasında iki ayrı dönem olarak incelenen gelişimin planlı dönemleri eğretilme ile düşünüldüğünde, yine 1924 Lörcher planından başlanarak fakat bu defa bitiş keskin olmamakla birlikte 60ların ortalarına hatta 70lere kadar çekilebilecek tek dönem olarak ele alınabilir. Bu dönemde "dokuma", yoğunluğu ve kentsel dokudaki yeri önceden belirlenmiş bir motifi elde etmek üzere planlı bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Morfolojik incelemede vurgulanan ve 60lı yılların ortasından itibaren gelişim sürecinin yerini dönüşüm sürecine bırakmasıyla iyice belirginleşen ikili yapı, eğretilme ile okuma için de geçerlidir; ikili dönüşüm iki ayrı yeniden dokuma girişimi olarak değerlendirilebilir. Bunlardan endüstriyel üretim alanının dönüşümüne ilişkin olanı, yeniden dokuma işleminin kentsel yapı üretim mekanizmasına (urban fabric) bıraktığı bir

Çevresindeki "sık dokunmuş" alanlarla bağdaşmayan endüstriyel üretim alanı, kentin ve yakın çevresinin egemen motifine uygun olarak "yeniden dokunmak" istenmiş, bu girişim bazı istisnalarla birlikte, zor da olsa gerçekleştirilmiştir. Endüstriyel servis alanının yeniden dokunması ise daha da sorunlu bir süreç haline gelmiştir. İlk, kendi aralarında ve birkaç noktada kent dokuması ile çok güçlü bağlar kurmuş olan yapıların yer değiştirmesi, ya da buradaki "söküm" işlemi çok sorun yaratmıştır. Sonraki aşama olan "yeniden dokuma" ise, "dokumacılar" arasındaki sorunlar ya da yetkin olmayan "dokumacılar"ın işlevsizliği nedeniyle tamamlanamamış, sonuçta bugün AKM 4. alan olarak anılan yer, kent içinde bir "sökük" olarak kalmıştır.

Sonuç Yerine

Okuma şekli ve sonucunda ulaşılan tanım ne olursa olsun, AKM alanlarından 4.sü olan ve yeni CSO konser salonunun yarım kalmış inşaatına ev sahipliği yapan eski endüstriyel servis alanı, günümüzde Ankara'nın Ulus ve Kızılay gibi iki önemli merkezinin arasında kilit bir noktada, kentin çözüm bekleyen sorunlu bir parçası olarak yer aldığı gerçektir. Söz konusu alanın dönüşümü son aşamada sekteye uğramıştır. Bu aksaklığın temelinde ekonomik yetersizlikler ya da sorumlu politik ve sosyal aktörlerin işlevsizliği kadar, alanın kent içinde değişen dengelere karşı pozisyonunun belirlenememesinin de payı olduğu düşünülmektedir. "Dokuma" eğretilmesi ile yaklaşılabilecek olursa, uzun bir zaman boyunca kentin toplama ve dağıtım işlevli yapıları aracılığıyla kente bağlanmış olan alanın sıkı bağları koparılmış, yerine düşünülen projenin dokuması ise kuvvetli bağlarla desteklenememiştir. Burada savunulan eski toptancı hali, depolar, silolar ya da atölyelerin alanda tutulması

gerektiği değildir. Aksine, bu türden yapıların kent merkezinde bulunmasının zararlı olabileceği, alan için önerilen yeni işlevin ise, bir başkentin merkezi için sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılaması açısından daha uygun olduğu düşünülmektedir. Ne var ki ya motifin yanlış seçilmiş olması, ya alanın potansiyelleri ile tasarlanan dokuma işleminin uyuşmaması, ya da "dokumacı"ların işlevsizliği sonucu alanın "yeniden dokunması" kent dokuması ile bütünlüğe geçilecek şekilde kurgulanamamıştır. Bu eksikliğin tüm AKM alanları için geçerli olduğu bile düşünülebilir. Kentin, gündeme "iki Ankara" olarak yansıyan yapısında sınır gibi duran bu "kentsel sökükler"in, kentin kendi dokusundan alınan verilerle "yeniden dokunması," sözü edilen ikili yapıda sınır pozisyonundan birleştirici pozisyona geçmenin de yolu olabilir.

- 1- Alanın dönüşümü yazar tarafından ODTÜ Mimarlık Fakültesinde halen sürdürülmekte olan ve danışmanlığını Doç. Dr. Ali Cengizkan'ın üstlendiği yüksek lisans çalışmasının konusudur. Ayrıca bkz. Saner, Mehmet. "Ankara'nın Eski Sanayi Bölgesinin Dönüşümü ve Politik Aktörler." Kentsel Dönüşüm Sempozyumu bildiriler kitabı içinde, 367-377. İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, 2003.
- 2- İlber Ortaylı, "19. Yüzyıl Ankara'sına Demiryolunun Gelişi, Hinterlandının ve Hinterlanddaki Üretim Eylemlerinin Değişimi," Tarih İçinde Ankara içinde, 2. basım, der. Aygıl T. Yavuz (Ankara: TBMM Basmevi, 2000), 208.
- 3- Söz konusu gelişimin kentsel yapıdaki değerlendirmesi için bkz. Aktüre, Sevgi. 19. Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi, 1978.
- 4- Ali Cengizkan, "Ankara 1924-25, Lörcher Planı: Bir Başkenti Tasarlamak ve Sonrası," Arredamento Mimarlık 100+51 (Ekim 2002): 116-132 ve Ali Vardar, "Başkentin İlk Planları," Planlama 2-3-4 (1989): 38-50.
- 5- Her ne kadar havagazi ve elektrik fabrikaları Jansen'in avan projesinin uygulanmaya başlandığı 1929-30 yıllarında kurulmuş olsa da, yer seçiminin daha önce Lörcher planına göre yapıldığı tesisat uygulama planlarından anlaşılabilir, bkz. Cengizkan, a.g.m.
- 6- Hermann Jansen, Ankara İmar Planı Raporu, çev. Nihat Yenen, (İstanbul: Aleaddin Kural Basımevi, 1937), 20-21.
- 7- 1957 Yücel-Uybadin planına dair bilgiler, planın özel olarak renklendirilmiş paftalarının görsel okumalarından elde edilmiştir.
- 8- Bu süreç hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Atabaş, Kadri. "Şehrin Merkezini Tanımak Biraz da Şehrin Kendisini Tanımak Demektir." Yerel Yönetimler ve Mimarlık içinde, 13-51. İstanbul: Boyut Yayıncılık, 1994.
- 9- AMANPB tarafından hazırlanan projeler hakkında bilgi, büronun 1971 ve 1973 tarihli "Kültür Merkezi Projesi Ön Raporu"ndan elde edilmiştir.
- 10- TC 2302 sayılı, Atatürk'ün Doğumunun 100üncü Yılı Kutlanması ve "Atatürk Kültür Merkezi Kurulması" Hakkında Kanun, Madde 3, Resmi Gazete 26.09.1980/17117, Değişik: 23.04.1981/2450.
- 11- Bu kullanım Doç. Dr. Emel Aközer ve Fuat Etker tarafından Güz 2002-2003 döneminde ODTÜ Mimarlık Fakültesinde yürütülen Arch-609 Advanced Themes in Architecture and Urban Design dersinde incelenmiş, tartışılmış ve yorumlanmıştır. Bu terimler, aynı zamanda yazar tarafından XV. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi, Bursa, 2003'te sunulan "Kentsel Söküğün Dokunması ve Dokuma Mekanlar" adlı poster bildiride de kullanılmıştır.
- 12- Alison Smithson, "How to Recognize and Read Mat-Building," 1974.
- 13- Stan Allen, "Mat Urbanism: The Thick 2D," Points+Lines: Diagrams and Projects for the City, (New York: Architectural Press, 1999).

PLAN - KENTSEL TASARIM HAZIRLAMA SÜREÇLERİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÖNERİLER

Mehmet Tunçer

1980 öncesinde ağırlıklı olarak merkezi yönetim kuruluşları olan İller Bankası ve İmar ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan, ancak uzun süre merkeziliği ve yavaşlığı ile eleştirilen nazım ve uygulama imar planları yapım yetkileri, 3194 sayılı İmar Yasası'nın çıkarılması sonrasında belediyelere devir edildi. Eleştirilerde doğruluk payı bulunmakla beraber, bu sistemin ülkede belirli bir plan disiplini oluşturduğu ve bir ölçüde denetim sağladığı da söylenebilir.

3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri'nin Yönetimine İlişkin Yasa ile de, belirli nüfus büyüklüğündeki şehirlerde büyükşehir ve ilçe/belde belediye yönetimleri oluşturuldu. Böylece, ülke şehirleşme sürecinde yeni bir dönemin başladı, planlama yetkileri ve uygulaması yerel ve hızlı olmakla birlikte doğruluğu, sağlamlığı, doğal ve kültürel çevrelere duyarlılığı tartışılan bir konuma doğru dönüştü.

Bu yazıda; günümüz şehirleşme sürecinde imar planları ve kentsel tasarımlar ile, bazı özel nitelikli planlamaların, hazırlanma süreçleri ve bu süreçte karşılaşılan sorunlar ve darboğazlar özetle açıklanarak, çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılacaktır.

I.ŞEHİR PLANLAMA ve KENTSEL TASARIMLARIN ELDE EDİLME SÜREÇLERİ ve KARŞILAŞILAN SORUNLAR

I.1. Çevre Düzeni, Nazım ve Uygulama İmar Planları, Kentsel Tasarım Projeleri

Çevre düzeni planları (1/25 000), şehir planları (nazım ve uygulama planları-1/5000 ve 1/1000), koruma planı, uzun devreli gelişme planı, turizm planı vb. gibi çeşitli ölçek ve nitelikte planların, genellikle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının tabi oldukları devlet ihale kanunu doğrultusunda ihale edilmekte olduğu bilinmektedir. Ancak, Belediyeler (buna Büyükşehir belediyeleri de dahil) tarafından açılan ihalelerde, belediye yönetimlerine yakın belirli kişi ve firmaların kayırdığı da ne yazık ki ülke gerçeklerindedir. Alt ölçekli (1/500-1/200...1/1) kentsel tasarım projelerinin ise, 3194 sayılı İmar Yasası'nda yer almamakta, yasal olarak nasıl hazırlanması gerektiği ve nitelikleri tam belirgin bulunmamaktadır. Bu durum; özellikle kentsel yaşam çevrelerinin oluşturulmasında önemli bir araç olan, uygulamaya yönelik tasarım ve detaylarının belirli standartlardan yoksun ve denetimsiz olarak hazırlanmasına yol açmaktadır'.

I.2. Koruma Amaçlı İmar Planları :

Kültür Bakanlığı tarafından son 10-12 yıldır ihale yöntemi ile hazırlatılan ve ülkemizin önemli "Doğal , Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanları" 'nın "Koruma Amaçlı İmar Planları" 'nın hazırlanmasına yönelik "İhale Şartnameleri" ve "Teknik Şartnameleri" ile uygulamalarına bakıldığında:

Planların yasal ölçeğinin 1/1000 olduğu, ancak özel alanlarda 1/500 kentsel tasarım projesi istendiği,

- Planların niteliklerine göre çok disiplinli hazırlanmasının istendiği (Korumada uzman şehir plancısı, arkeolog, etnolog, sanat tarihçi, mimar-restorasyon uzmanı, harita mühendisi, peyzaj mimarı vd),
- Her koruma alanının kendi özelliğine uygun araştırmalar değil de tek bir tip araştırma, analiz, değerlendirme yönteminin benimsendiği,
- Koruma alanlarının kent bütünü içindeki yeri, konumu ve ilişkilerini belirlemeye yönelik üst ölçekli (1/25000, 1/5000) makro çalışmalar istendiği,
- Koruma Amaçlı İmar Planı'nın sosyal ve ekonomik boyutlarını ortaya çıkaracak anket ve projeksiyon metodlarının kullanılmasının istendiği,
- Koruma alanlarının niteliklerine göre, özel saptama, belgeleme, analiz ve değerlendirme yöntemleri istendiği,

görülmemektedir.

1.3. Milli Parklar Uzun Devreli Gelişme Planları (UDGP)

Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından son yıllarda hazırlanmakta olan "Uzun Devreli Gelişme Planları" da Kültür Bakanlığı'nın ihale yöntemine benzer bir şekilde çok disiplinli olarak hazırlanmaktadır. İhale şartnameleri ve teknik şartnameler incelendiğinde;

- Genellikle 1/25 000 ölçekli hazırlandığı ancak yer yer daha alt ölçeklere inildiği,
- Milli Park alanlarının niteliğine göre çok disiplinli ekipler istendiği, ancak bu disiplinlerin doğal çevre koruma ağırlıklı olacak şekilde (ekolog, biyolog, limnolog, korumada uzman şehir plancısı, arkeolog, sanat tarihçi vb) ele alındığı,
- Her milli parkın kendi özelliğine uygun araştırmalar değil de tek bir tip araştırma, analiz, değerlendirme yönteminin benimsendiği,
- Çok kapsamlı biyolojik değerlendirmelerin (flora ve fauna türleri, grupları, dağılımları vd) yanı sıra kirliliklerin belirlenmesine yönelik kapsamlı çalışmalar istendiği,
- Planlamanın daha çok bir "Doğal Çevre Koruma Planı" olarak ele alındığı; kentsel, arkeolojik ve kültürel değerlerin de ele alınmasına rağmen ikincil planda kaldığı,

gözlenmiştir. Planlamanın uzun ve zahmetli olması, çok disiplinli olmasının gerektirdiği yeterli parasal karşılıklar, Kültür Bakanlığı örneklerinde olduğu gibi bu planlama çalışmalarında da verilememekte, yetersiz ücretlerle kapsamlı çalışmalar istenilmektedir. Zaman zaman ölçeklerin gerektirdiği çalışmalara ek olarak çok kapsamlı ve gerekli olmayan çalışmalar istenmektedir.

II. PLANLAMA ve KENTSEL TASARIMLARIN DAHA HIZLI VE SAĞLIKLI HAZIRLANMASINA YÖNELİK ÖNERİLER

II.1. Çevre Düzeni, Nazım ve Uygulama İmar Planları, Kentsel Tasarım Projeleri

İmar Yasası (3194), üst ölçekli (1/25000, 1/5000) ve alt ölçekli (1/1000) planlamaların yapım yeterlilik ve niteliklerini belirlemekle birlikte, alt ölçekli (1/500, 1/200, ...1/1) kentsel tasarım plan ve projelerini tanımlamamaktadır. Ayrıca, özellikle, bölge planı, alt bölge planı, metropoliten kent planları ve özel nitelikli planlamaların (koruma planı, turizm planı, ulaşım planı, UDGP vd) ilgili uzmanları barındıran ekipler yerine, ilgili grup yeterlilik belgesine (nüfus büyüklüğüne göre) sahip kişiler tarafından yapılmasını yeterli koşul olarak belirlemiştir. Buna göre örneğin nüfusu çok küçük ama doğal, arkeolojik ya da kentsel değerleri, kültürel zenginlikleri bünyesinde barındıran yerleşmeleri düşük gruplu (D-E-F vd) yeterlilik belgesine sahip, deneyimi fazla olmayan kişiler/bürolar tarafından planlanabilmektedir. Ya da büyük sorunları olan, metropoliten nitelikli, yakın çevresini etkileyen hızlı göç alan bir yerleşim, yeterlilik grubu uygun olan (A-B-C) ancak bünyesinde uzmanlaşmış kişileri barındırmayan, ya da en azından danışman olarak dahi kullanmayan bir büro ya da kişiler tarafından planlanabilmektedir. Ülkede planlama ve şehirleşmenin en büyük sorunlarından biri bu gibi görülmektedir.

Yeni ihale sistemi ile bunun bir miktar önüne geçileceği, yeterlilik belgesi istenmeyeceği, uzmanlaşmış ekipler isteneceği bilinmektedir. Ancak, özellikle belediyeler tarafından hazırlanan planlama çalışmalarının çok disiplinli oluşturulması konusunda çalışmalar yapılmalı, belirli standartlara ulaştırılmalıdır. Ayrıca, belediyelerin kadro sorunları nedeniyle şehir plancısı, mimar, peyzaj mimarı, arkeolog, inşaat mühendisi vb teknik elemanları bünyelerinde yeterince barındırmaları için gerekli yasal düzenlemeler de acilen yapılmalıdır. Böylece, mezun edilen teknik elemanlar işsiz gezerken, belediyelerin de yetersiz teknik kadro ile iş yapamaz halde olmasına bir son verilecektir.

Kentsel tasarım plan ve projelerinin nitelik ve hazırlanma tekniklerinin yasal olarak da tanımlanması gereklidir. Bu plan ve projeler, stratejik planlama teknikleri ile (yapısal plan, stratejik plan, çerçeve plan vb) hazırlanan üst ölçekli planlarda tanım ve nitelikleri belirlenen özel proje alanları/kamusal proje alanları için ve çok disiplinli olarak hazırlanmalıdır².

II.2. Koruma Amaçlı İmar Planları :

Kültür Bakanlığı'nın plan inceleme ve değerlendirme süreçlerindeki karmaşıklık ve sorunlar koruma planlarının kısa sürede uygulamaya konulmasında sıkıntı yaratmaktadır³. Koruma kurullarının nitelik ve

işleyişi yeniden ele alınmalıdır. Planlama sürecinin uzunluğu ve koruma kurulları ile plan inceleme ve değerlendirme kurullarındaki değişkenlik ve subjektif davranışlar, bir çok planlamanın yarıda kalmasına, ya da daha tamamlanmadan güncelliğini yitirmesine neden olmaktadır. Ayrıca, koruma planı yapım ve gösterim tekniklerini içeren bir kapsamlı yönetmeliğin bulunmaması da bu konuda büyük bir eksiklik olarak görülmektedir. Kapsamlı, özel ve çok disiplinli bir uzmanlık olan "koruma planları"nın yetersiz parasal karşılıklarının yanı sıra karmaşık ve uzun süren inceleme ve onama süreçlerinin yeniden gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi gereklidir. Ayrıca, 1/1000 ölçeklerin koruma amaçlı planlama çalışmalarında, özellikle kentsel sitlerde yetersiz kaldığı ve 1/500 ve büyük ölçekli çalışmaların yapılması gerekliliği de belirtilmelidir.

II.3. Milli Parklar Uzun Devreli Gelişme Planları:

Bu planlama çalışmalarında; Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün inceleme, değerlendirme yöntemleri oldukça kapsamlı, her meslek grubunun karşısında aynı meslekten bir uzmanın yer almasına rağmen, planlamanın çok disiplinli ve tüm uzmanları kapsayan niteliğine aykırı olarak uzmanlıkların bazılarını öne çıkaran değerlendirme, sentez ve plan kararları alınması önemli bir sorun olarak gözlenmektedir. Bölge ya da kentsel sorunların etkileri bu plan çalışmalarında göz önüne alınmalı ve daha kapsamlı olarak plan kararlarına yansıtılmalıdır. 1/25 000 Ölçekli UDGP'nin ölçek olarak yetersiz kaldığı ve özel kesimlerin daha büyük ölçeklerde planlanması gerekliliği de açıktır. Ayrıca, arkeolojik, kentsel ve doğal değerleri içinde barındıran Milli Park alanlarındaki planlamaların, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla yakın ilişki içinde hazırlanması uygun

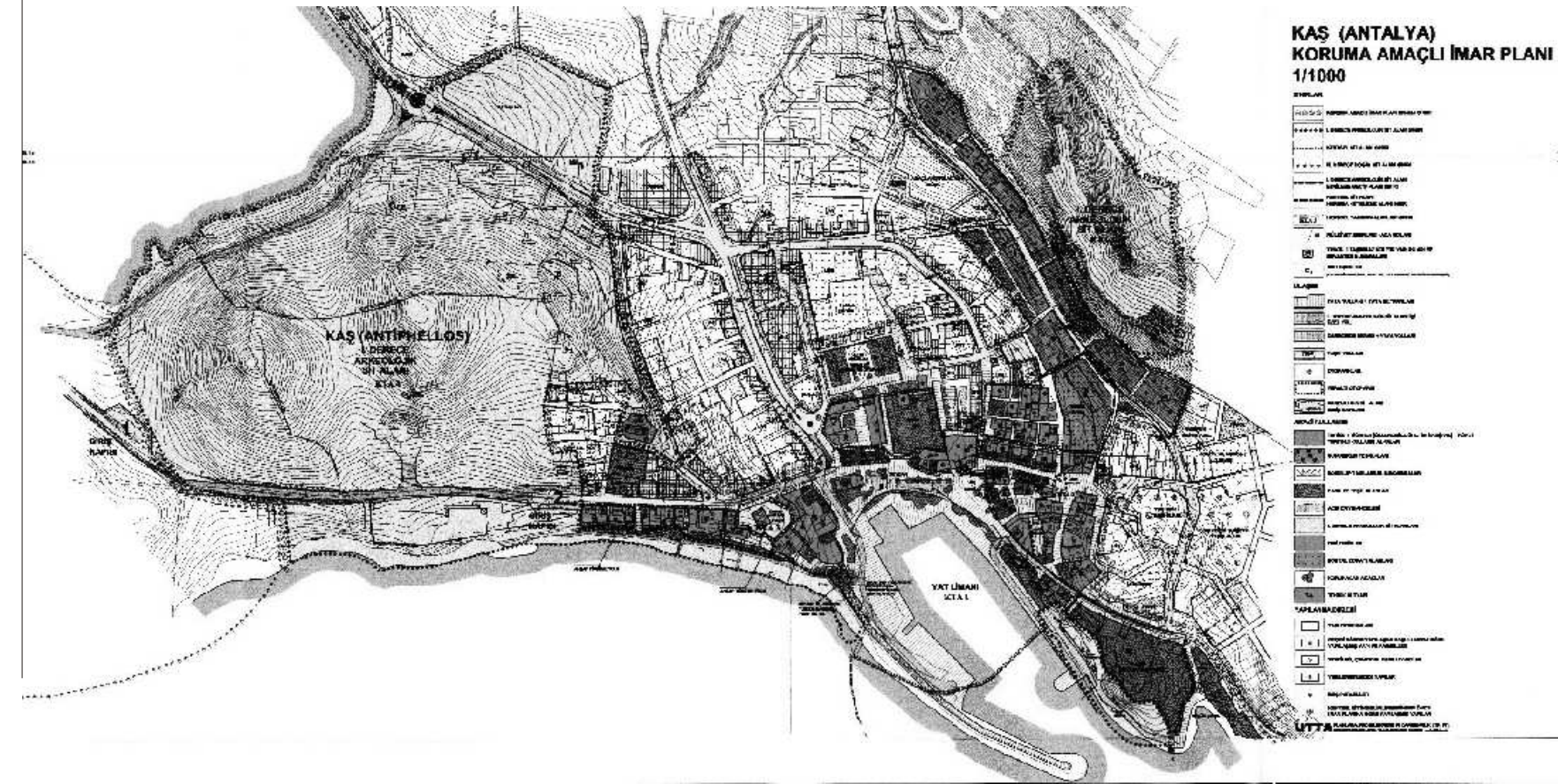
olacaktır. Çok disiplinli ve uzun süren bir süreç olan UDGP hazırlanmasında da planlama çalışmalarına yeterli ve gerekli parasal kaynağın ayrılarak planların daha sağlıklı hazırlanması sağlanabilir.

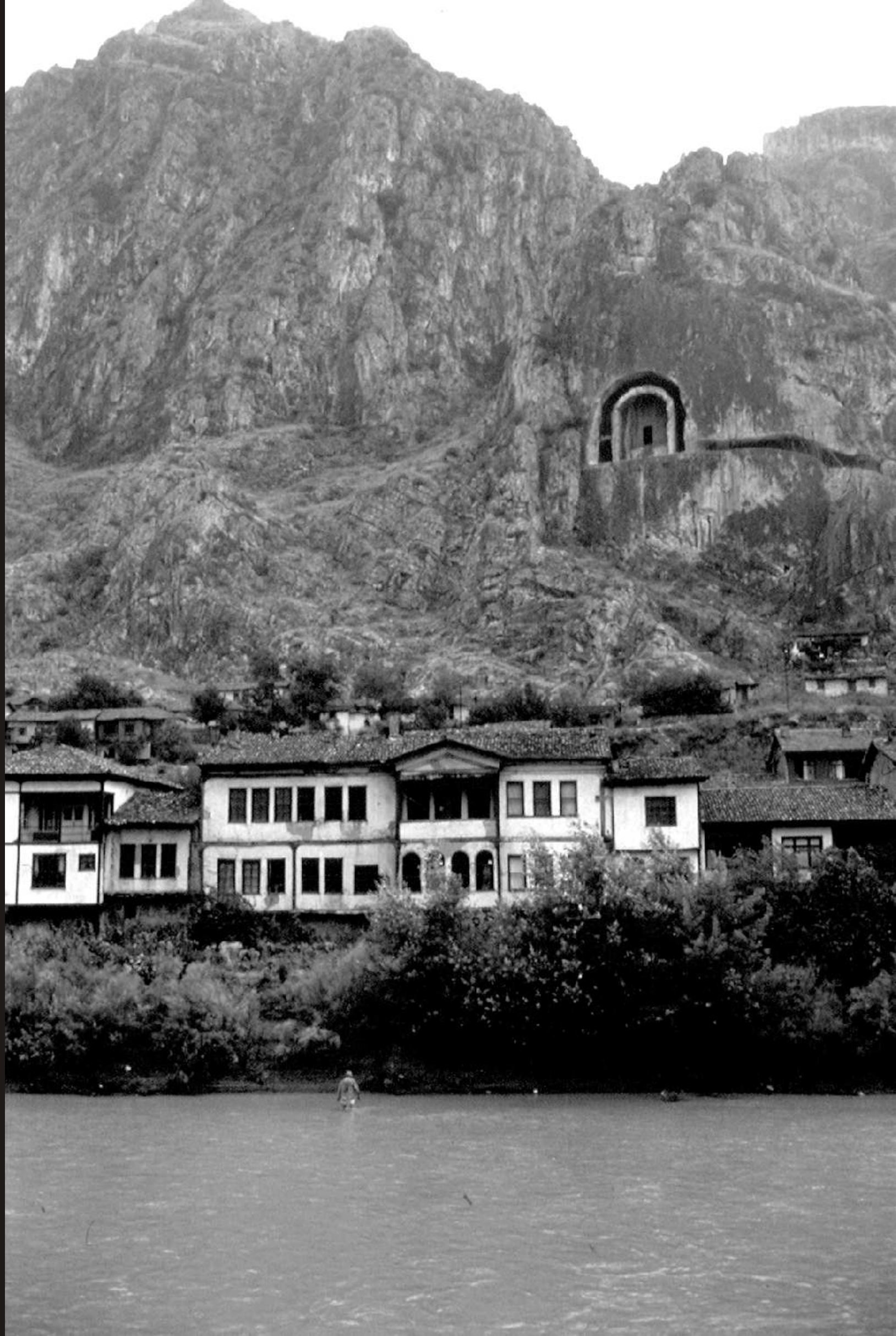
Sonuç olarak; kamunun planlama ve kentsel tasarımların elde edilme sürecindeki sorunları, planlama deneyimi olan üniversiteler ve özel sektör ile karşılıklı bir araya gelerek çözümlemesi acil ve önemli bir konudur. Bu düzenlemeler teknik, yönetsel ve parasal boyutları olan düzenlemelerdir. Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde uluslararası rekabete de ülkemizi hazırlamaya yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

1- Kentsel tasarımın sorunları ve çözüm önerileri için Bkz. 1998, 21-22 Mayıs, Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, "9. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu / Farklı Ölçeklerde Kentsel Tasarım".

2- Bkz. 1998, 21-22 Mayıs, Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, "9. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu / Farklı Ölçeklerde Kentsel Tasarım".

3- Koruma alanlarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri için Bkz. TUNÇER, M. Aralık 2000, "TARİHSEL ÇEVRE KORUMA POLİTİKALARI : ANKARA", Kültür Bakanlığı Yayınları 2520, Kültür Eserleri Dizisi : 281. TUNÇER, M., 2000, "2000'li Yıllarda Yaşadığımız Çevre Ve Peyzaj Mimarlığı Sempozyumu", Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, (Oturum 2 : Ülkesel Açından Çevre Politikası "PATARA ÖZEL ÇEVRE KORUMA BÖLGESİNDE DOĞAL VE KÜLTÜREL ÇEVRENİN KORUNMASI" .
www.yapiworld.com

AKIL VE İSTEK

VEYA

YÖNETMELİKLER

OLSAYDI

AMASYA, AMASYA

OLMAZDI

Şevki Vanlı

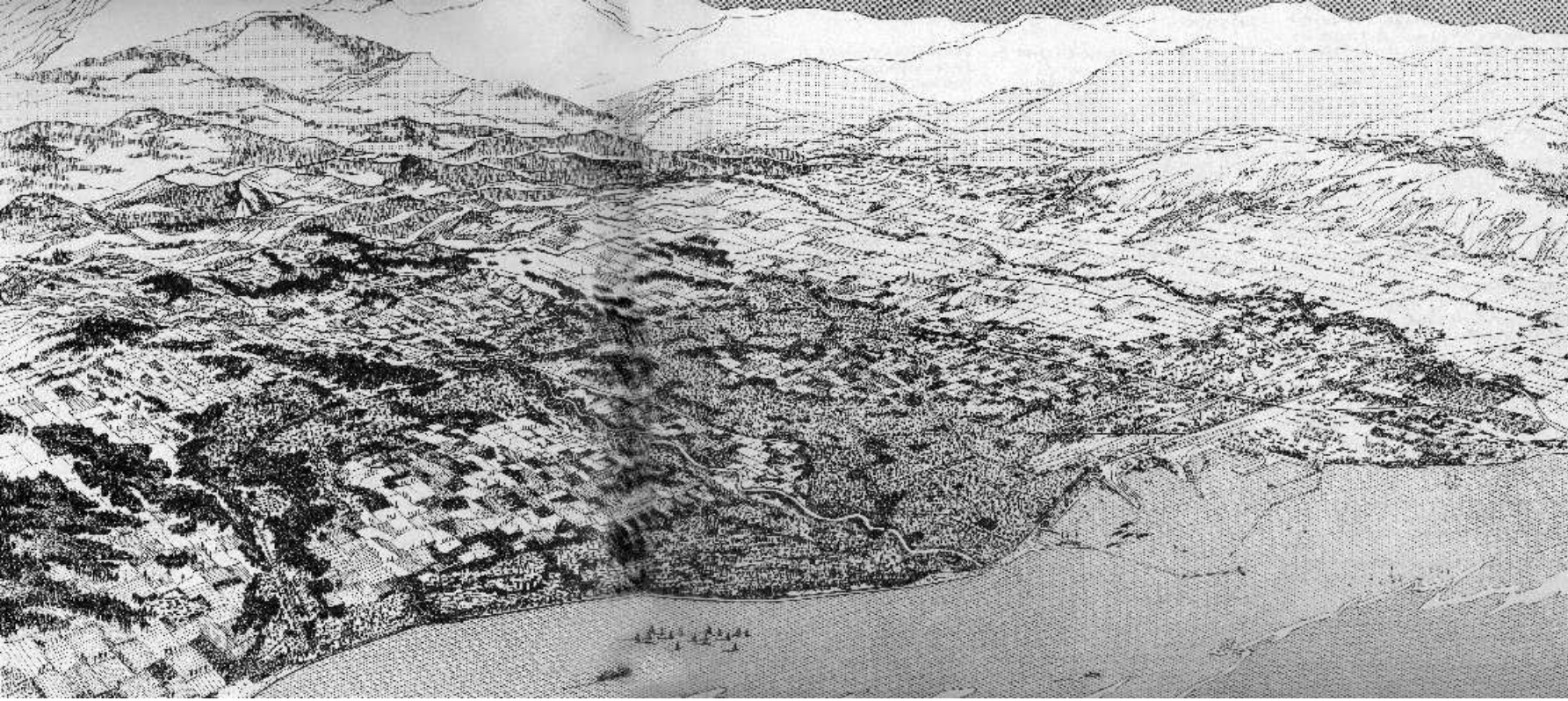
Ortaçağ'da evlerin önünde atları bağlamak için dövme demirden halkalar bulunurdu... Altlarında yem torbalarını koymak için yükselttiler... Yollar birkaç atlının geçeceği gibi geniş, yerleşimler, hisarların içine sığmak için sıkıştı. Evler ailelerin zenginliğine göre yükseldi... Belki ilk nedeni fakirlere karşı savunma olmalı... Sonra ulaşım arabaya ve daha sonra otomobile dönüştü... Şehirler hisarların dışına taşdı, yayıldıkça yayıldı... Önce bireysel konutlar ve taşıtlarla yaşamaya başladık, sonra sorunları ortaklaşa çözmeye çalıştık. Şimdi, şehirlerde ortaklık, ama kırsal alanda özgür bir ev ve ona ulaşmak için özel araç veya özel araçların ulaşabildiği bir düzen istiyoruz.

Doğal, bu bir yaşam düzeyidir. Herkes aynı koşullarla yaşamaz. Biliyorsunuz kayıtsız şartsız ve ömür boyu kölelik vardı, kölelik de şekil değiştirdi. Onbin, yüzbinlerin ve sonunda milyonların yaşadığı bu şehirler sürekli değişim ve artan sorunlar içindedir. Bitmez tükenmez kurallarla çevrildik.

Şehirleri yönlendiren imar planları, o şehirdeki mimariyi de temelden etkilemektedir. Örneğin İstanbul oluşumundan miras bitişik düzen bazen 7m dar cepheli, arsalarla göre gelişen ortak konutlar(apartmanlar), Ankara'da yoktur. Başkent ise yaklaşık 500-1000m2 lik aynı biçimde parsellere bölünmüş ve ortalarına iki katlı evler kondurulmuştur ve bu yaklaşımla şehrin mimarisinin temelleri atılmıştır. "Bir zamanlar Ankara" hava fotoğraflarında, Yenişehir'i, otoriter ve genelde çok çirkin dev devlet yapılarını sarmış, aynı aralıklarla fidan dikilmiş bir ağaçlandırma gibi, köşk özlemi evleri görürsünüz...

Kocaman bir devletin başkentinin böyle olması veya kalması olamayacağı için hepsi yıkılarak yerlerine ev arsalarına uygun küçük apartmanlar yapıldı... İki tarafından üçer metre çekilerek ve derinliği 22 metreyi geçmeyen, yüksekliğini de, en çok beş kat, asansör gereğiyle sınırlanan küpçüklerin onbinlerce kez yinelenmesiyle oluşan bir çevre, şehrin tepelerini sıvamaktaydı. Her türlü doğallığını, gerçekliğini yitirmiş bir kasaba gibi. 1950'lerde yapılan yarışma ve 1970'lere kadar her türlü girişim bu oluşumu değiştiremedi. Yanlış planlamanın sonuçlandırdığı mülkiyet düzenini yenmek çok zordu.

Bu süreç yaşanırken, Nafia Vekaleti / Bayındırlık Bakanlığındaki, Türkiye'nin imar planlarından sorumlu / yetkili müdürlüğün adı Yol ve İstikamet Planları Dairesi gibi birşeydi... Evet imar planı, çok uzun yıllar yolları, ulaşımı göstermek için yapıldı. Bu isim gerçeği başarıyla yansıtan bir deyimdi... Hala imar planları

Mersin için imge arayışı

gereksinmelere yer bulan, içinde ve çevresinde ulaşım sağlayan grafik kurallardır... Bunun ötesi Türkiye'de ancak sohbetlere konu olur... Veya bazı önemli noktalar için dertlenilmekte ve yarışma gibi girişimlerle, yaşamı karşılayan üçüncü boyut mekansal önerilerin ve işlevlerin gündeme gelmesi sevindiricidir.

Şehir planlamasına yaklaşım sorunu mimar oldum olalı üzüntüdür. İkinci Ankara planı müelliflerinden Nihat Yücel'e belirli arsa büyüklüğü, ve kurallardan vazgeçip kısıtlayıcı olarak yalnız yoğunluğu korumak, yapı ölçülerindeki düzenleri özgür bırakmayı ben anlatmış, kabul ettirmiş ve onun isteği üzerine Konya yolunda, Sabancıların öğrenci yurdunun da bulunduğu, düzensiz yapılar bölgesini planlamıştım. Kimse bu yerin kırkbeş yıl önce Türkiye'deki ilk deney olduğunu bilmez, imar planlarının eskiden beri bu özgürlüğe sahip olduğunu sanırlar...

Şehircilik bir sorun çözme eylemi midir?

Şehirlerin geleceği için düşler geliştirmek tarihte kalmış... Şimdi, gecekondular / konut sorunu, trafik sorunu, park / bahçe / yeşil sorunu gibi daha bir çok sorun konuşulur. Bu da şehirlerimizin çağın(yaşamının) gerisinde kaldığının da bir göstergesi olmalı. Şehrin çeşitli isteklerini planlamak yerine, mevcut planları aşmış, sorun haline gelmiş koşullar için çare aramak oluyor... Yani şehirci, hastayı tedavi etmekle görevli hekim gibi... Bu konumda şehircinin kenti değil, kentin sorunlarını iş edinmesi doğaldır. Yani şehirci kentin bütünü değil, bütünü yapan bir çok konuyu birlikte değil, ayrı ayrı düşünecek içinden bazılarına ayrıcalık veya ağırlık verecektir.

Böyle bir eylemin şehircilik yapmak değil, sorun / çözüm dalaşı olduğunu düşünürüm.

Düşünce ve uygulama

Yarım yüzyıllık mimarlık yaşamımda, konuşanlarla yapanların farklı ortamlarda olduğunu gördüm. Bu ikisinin bütünleşmesi gerektiğine inandım ve böyle bir sürecin bir parçası olmaya, düşüncelerimi uygulamaya

çalıştım.

1975 yılında Mersin planlamasını yüklediğimde, araştırmalar büyük ölçüde yapılmıştı. Eksikleri tamamlamak, bilgileri değerlendirmek için çalışırken, Mersin'in geleceği için bir imge hazırlamaya çalıştım. Şehrin üç önemli konusu vardı... Birisi hemen her kentin başındaki büyümenin yönlendirilmesi, ikincisi mevcut şehre çeki düzen verilmesi, diğeri kıyının şehir yaşamına katılmasıydı. Veriler de birkaç önemli noktada toplanıyordu. Şehir, doğuda sanayi, batıda konut olmak üzere sahil boyunca uzama eğilimindeydi... Kuzeye doğru büyüme isteği ise, portakal bahçelerini yok ediyordu... Buna karşılık, daha kuzeyde çok güzel, ve Mersin'in yaylaları da olan Toroslar bulunuyor ve eteklerinde tarıma elverişsiz bir şerit uzanıyordu... Bu şerit denizden 70 metre yüksekte, hem ufku açık, hem de "kible" denen rüzgarı alıyordu.

Bu verilerle hayal ettiğimiz ekte gördüğünüz resmi yaptık... Bu proje için çalıştığımız iki buçuk yıl boyunca bu görüntü belleğimden hiç eksik olmadı... Fakat bu yaklaşım Belediyeyi yönetenlere doyum sağlamadı. Onlar, kendilerine veya eşe dosta çıkar sağlamasalar da, Kamu çıkarına (!) spekülasyon fırsatları yaratılmasını istiyorlardı... Nitekim, Ankara'nın yürürlükteki Nazım planı yetkili kurullarda belki on yıl süründükten sonra tasdik edildi... Yeni plan ise şimdilik 3-5 yıldır bekliyor... Bu yavaşlığın en önemli nedeni, Belediyelerin yeşil alanları küçültmek ve ortak alanı satmak amaçlı baskısıdır. Yani, bir şehrin planlaması, bu kavgalara indirgenmiş bulunuyor.

Mimarlık / şehircilik ilişkileri

Yapı içi mekanlarda olduğu gibi, şehrin de kimliği olmalı... Yalnız sorunları değil. Ne kadar, sadelik, insancılıktan yana olursak olalım, şehir büyük bir olaydır. Gerek ölçüler, işlevlerin çeşitliliği, gerek bu mekanlarda yaşayan insanların sayısı, bu niteliklerin

önemini devleştiriyor. Ben şehirci olmaktan korkarım. Örneğin, biz mimarlar 10x10m2 içinde düşünürken, o müthiş adamlar, 20x20km2 için düşünüyorlar... Veya bu dev sahnede düşünmekten vazgeçiyor, kurallarla yetiniyorlar.

Mimarın önüne bir yerleşim planı geliyor... Yinelene bir dizi parseller... Bunlardan birisine bir yapı projesi yapmak, yinelene ölçülerin zamanla kalıplar oluşturacağı bellidir. Mimarlar görünüşlerdeki aynılığı değiştirmek için zoraki girişimlerle daha çok batıyorlar...

Şehirciler, gecekondular sorunu, trafik sorunu vb. olumsuzluklardan sorumlu sayılıyorlar... Kimse onlara eksik olumlulukların hesabını sormuyor...

Doğal, böyle bir şehirde belediye sürekli kaldırımlarla meşgul, hayal gücü daha ileri gidemiyor... O şehrin şehircileri ve mimarları belediyeyi eleştiriyorlar, ama ona bir öneri götüremiyorlar... Zaten, Türkiye daha örgütlenmiş bir ülke olduğundan bu yana belki elli yıldır, yaratıcı öneriler geliştiremez, "hayır" demekten negatif isteklerden ileri gidemez ise, toplum olarak olumlu şeyler üretmemiz olası değildir.

Nicelik, nitelik ve Amasya üzerine

1950'li yıllarında mimari projelere vize uygulanmasını savunuyordum. Ankara İmar Müdürü Orhan Deniz, vizenin ne işe yarayacağını sormuş, ben de projelerin düzeyini yükselteceğini söylemiştim. Sonunda iş çizim kalitesi kontrolüne dönmüştü... Tüm mevzuat, projelerde yeterlik ölçütleri gibi değerlendiriliyor... Halbuki onlar, tümünden yanlış değilse, nitelik değil nicelik ve onun da tabanını belirlemektedir. Türk mimarları ve şehircilerinin nicelik ölçütlerinin bittiği yerde onların işlerinin başladığını bilmeleri gerekir.

Nicelik kontrolü için mimar olmaya gerek yok...

Bir zamanlar İmar mevzuatı olsaydı, Yeşilırmağın kenarına, suya yansıyan evlerin yapılmasına engel olur, Amasya, Amasya olamazdı.

Ankara İl İmar Müdürlüğünde, Uygulama müdür muavini Bekir Güçbey var. Yıllardır o müdürlüğün en bilgili ve en yetkili adamıdır. Bekir Bey ne mimar, ne de şehirci, ne mühendistir... Mesleği öğretmenliktir. Ama zekası ve kişiliği, yaptığı yönetmelik uygulamasına fazla bile gelmektedir.

Şehirci ve mimarlarımıza saygılarımla,

1. 1950'lerin bir deneyimi, Konya yolundaki Sabancı Öğrenci yurdu düzensiz çevresi.

1. 1950'lerin saçak kontrollü bir sokağı.

“PLANCI” NIN KONUMU

İMAR VE ŞEHİRLEŞME ÜZERİNE KISA BİR DEĞERLENDİRME DEN

ÇIKARAK PLANLAMA PRATIĞI İÇİNDE “PLANCININ” NIN KONUMU

Dr. Ahmet UZEL

Türkiye' de yasal çerçevenin kuralları içinde sürdürülmekte olan planlama pratiği, yaşamakta olan şehirleşme sürecine sağlıklı çözümler getirememiştir. Zaman zaman geliştirilen yaklaşımlar, önemli kazanımlar sağlayacak projeler, kurumsallaşamamış, başarısız olmuşlardır. Bu durumu değerlendirebilmek amacıyla, cumhuriyet tarihi içinde planlama sürecine kısaca bakmak gerekli görünüyor.(1)

Burada; hedefleriyle, yöntemleriyle, atılımlarıyla bir modernite projesi olan Cumhuriyet dönemini ele alarak , bu dönem içinde planlama pratiği kısaca sergilenecek; bu süreçte görev alan “Plancı” nın tanımı, konumu, işlevi belirlenmeye çalışılacaktır. Kuşkusuz bu yaklaşım, yaklaşık yüz elli yıldır, şehircilik adına, ülke kentlerinde çeşitli ölçek ve yöntemlerle ve farklı uzmanların rol aldığı bir sürecin Cumhuriyet Öncesi'ni dışlamak, yok saymak anlamına gelmemektedir. Sadece ve özellikle kurumsallaşmanın ve “İmar” bağlamında gerçekleştirilen atılımların yoğunlaştığı bir dönem üzerinde “Planlama Pratiği” ve bu pratik içinde “Plancının Konumu” üzerinde yoğunlaşmak amaçlanmıştır.

Cumhuriyet' in ilk yıllarında; XIX. Yüzyılın sonlarından XX. yüzyılın ilk çeyreğini kapsayan uzun bir dönemde savaflara sahne olmuş, koca bir imparatorluktan arta kalan yanmış yıkılmış harap bir Anadolu'nun “İmar” edilmesi başlıca hedeflerden biri olmuştur. Bu hedef doğrultusunda Ankara'nın imarı ile somutlaşan ve kurumsallaşan çabaların, ülke yüzeyine yayılması için çok ciddi bir kararlılık sergilenmiştir. Bu kararlılığın en önemli ve somut örneği Ankara'nın başkent ilan edilmesi kararıdır. Ardından Ankara kentinin planlanması gündeme getirilmiş ve bu planlama ile bütün ülke için yeni bir yaşam biçimi tanımlanmıştır.

Hermann Jansen planında; sanayileşmenin batı kentlerindeki olumsuzluklarına bir tepki olarak geliştirilmiş olan “Bahçe Kent” anlayışının yansımaları vardır. Bu anlayış uzunca bir süre başka kentler için hazırlanan imar planlarında da belirgin bir biçimde görülmüş; Osmanlı Dönemi'nde olduğu gibi küçük kent parçalarını konu alan niteliğini, kentlerin tümünü ele alan bir yaklaşıma bırakmıştır. Bu dönemde şehircilik, ülke ölçeğinde kurumsallaş-tırılmış, bu olgu çeşitli yasal düzenlemelerle desteklenmiş, Belediye Yasası, Hıfzısıhha Yasası gibi temel yasalar, ardından Yapı ve Yollar Yasası yürürlük kazanmıştır. Ne var ki; bu çabaların, kentleri doğrudan etkileyen, fiziksel yansımaları çok etkili olarak görülmemektedir. Burada vurgulanması gereken önemli bir sonuç, bu şehircilik / imar planlama yaklaşımının yakın bir geçmişten bu yana “kültür varlığı” olarak üzerine titrediğimiz kent parçalarını yok eden bir tavır sergilemesidir. Ancak, bu dönemde yerel yönetimlerin yeterince güçlü olamaması, bir başka anlatımla, imar planlarının kentin özgün kesimlerinde öngördüğü müdahalelerin gerçekleşmemesi, bu “Kültür Mirası” nın bir bölümünün yok olmadan günümüze kadar gelmesine yardımcı olmuştur.

Yukarıda kısaca tanımlanan dönem; “Başlangıç Aşaması” olarak adlandırılabilir. Bu dönem; batıda, yüzyılın başında yaşanan gelişmelerin, planlama deneyimlerinin, Türkiye'ye köksüz, taklitçi ve çok etkili olmayan yansımalarını içermektedir. Yanı sıra; dönem; örgütlenme, kurumsallaşma, uygulama hatta eğitim boyutlarıyla kent planlamasının çok ciddi bir ivme kazandığı, atılım içinde olduğu bir dönem özelliğini de içermektedir. Bu dönemde kamu eliyle imar planlarının hazırlanmasının yanı sıra, serbest mimarların da hizmet ürettikleri ve bu yöntemin giderek işlerlik kazandığı da görülmektedir. Özellikle serbest çalışan

mimarlar ciddi çabalar harcamışlar ve dönemine göre özgün örnekler vermişlerdir. Ancak yabancı uzmanlara da azımsanmayacak sayıda imar planı yaptırılmıştır.

1930'ların sonunda II. Dünya Savaşı başlamıştır. Bu dönem Türkiye için her açıdan durağan bir dönemdir.

II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında, 50'lerin başında, Türkiye'nin modernleşme projesinde çok önemli ve yeni bir dönem başlamış; sosyal, ekonomik ve politik olarak hızlı dönüşümler yaşanır olmuş; bunun mekana yansımaları da travmatik ve dramatik özellikler sergilemiştir.

Bu ortamda da modernleşmenin yadsınması söz konusu değildir. Ancak; çok hızlı bir kentleşme, bir başka ifade ile kentlerde ve kent yaşamında baskın biçiminde değişiklikler yaşamaya başlanmıştır ve bu devingenlik kimi değerlerin göz ardı edilmesine neden olmuştur.

Bu bağlamda ve kaçınılmaz olarak, gecekondulaşma; kent sosyal ve siyasal yaşamında varoşların giderek belirginleşen egemenliği, kendini hissettirmeye başladı. Bu durum tüm ülkeyi etkiledi. Bu yıllarda “İmar Planlama”yı iş edinmiş bulunan kişi ve kurumlar, “Başlangıç Aşaması”nda olduğu gibi, herhangi bir sorgulamaya pek de gerek görmeden, öykünmeci bir tavırla ve kullanılmışlıkla, “Bilek” becerilerinin, tasarım hünelerinin şablonlaşmış ürünlerini vermeyi sürdürdü. Yasallaştırılan bu ürünler ise kentleşme olgusuna hiçbir biçimde çare olamadı. Neden olarak; kurumların, plancıların(2); kentleşmenin neden sonuç ilişkilerini yeterince kavrayamadıkları ve ürünlerinin bu olguya çare olmadığını görebilecek dünya görüşüne, mesleki birikime sahip olmadıkları söylenebilir. Bu yüzden yasalar gereği merkezde hazırlanıp belediyelere adeta hazır elbise gibi giydirilen imar planlarının yabancılığı ile belediyelerin beceri ve bilgi düzeyinin eksikliği, olanaksızlıklarla birleşince, “İmar Planı”nın işe yaramazlığı daha da belirginleşti. İmar planı yapım işi, serbest mimarlık bürolarında sürdürülen ve İller Bankası'ndan ihale yöntemi ile alınabilen ikincil işler olma özelliğini sürdürdü.

Kentsel gelişmeler, imar planlarının dışında kendini gösterdi. Merkezi yönetim, çaresizlik içinde (3) kusuru belediyelerde aramanın kestirme yaklaşımı ile yetkilerini artırma yolunu ararken, politika ile partizanlığı karıştırma becerisini (!) gösteren yerel yönetimler de, merkezi yönetimin sorumluluk yüklemeye ve uzaktan denetleme gayretlerini bahane ederek, dolaylı biçimde plan dışı gelişmeleri kimi zaman açık, kimi zaman örtülü, destekler oldu. Bu durum toplumsal, siyasal ve ekonomik bir gerçek olarak kabul edildi, İmar Yasa'sı ile Gecekondu Yasası'nın çelişkisi de bu olguyu tescil etti... Kentleşmenin adı konu: “Çarpık Kentleşme”...

Kentleşme sürdü...

Türkiye'nin modernleşme projesinden ödün vermeme görüntüsü içinde çok çeşitli imara ilişkin bağışlama yasaları çıkartıldı, kentlerin “İmarsız” kesimleri belli dönemler için yasallaştırıldı. Yasallaştırma “Amaç” oldu. Sözüm ona bu kesin çözüme karşın kentleşme yine de tüm şiddetiyle sürdü. Kentleşmeye yasalar çerçevesinde bir planlamayla değil, yasaların tanımladığı bir “İmar Islah Planlaması” ile yaklaşıldı. Haritacılık disiplini Kent Planlama disiplininin önüne geçti. Kentsel toprakların dağıtılması, haksız kentsel toprak / arsa edinmeler tescil edildi.

60'lı yılların ortalarından başlayarak ODTÜ' nin Şehir ve Bölge Planlama Bölümü çıkışlıları da kamuda ve özel sektörde yerlerini almaya başladılar. Kısa bir süre sonra meslek odalarını kurarak örgütlenme yolunda ilk adımları attılar.

Bu dönemde, giderek artan bir biçimde “İmar Planlama”nın sorgulandığı da görülmüştür. Bu sorgulama planlamanın :

- Kapsam ve içeriği,
 - Yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi,
 - Kuram kılığı ilişkileri,
 - Yasal çerçeve
 - Yönetimsel örgütlenme,
 - Planlama eğitiminin yöntem, içerik ve niteliği,
 - Meslek etiği,
- vb. başlıklar altında sürdürüldü.

Yine bu yıllarda çıkartılan bir yönetmelikle imar planı yapımını üstlenecek “Müellif”ler (!!??) gruplandırıldılar. Bu gruplandırma nüfus büyüklüğüne dayandırıldı.(4) Yönetmeliğin, küçük nüfuslu yerleşmelerde deneyim kazanıp grup atlama mantığına dayalı olan bu yaklaşımı, en son grupta bir metropolün planlanmasını bile bir müellifin üstlenmesine olanak vermektedir !..... Bu mantık meslek uygulamasını yozlaştıran, grup atlama amacıyla ve ihale sisteminin çarpıklığından yararlanarak planlama sürecini çıkar çatışmalarına, çıkar gruplarının oluşmasına, ucuz hizmet alış verişinin gelenekselleşmesine ve serbest çalışan plancıların günü kurtarma çabası içinde hizmet üretmesine neden olmuştur.

Öte yandan İller Bankası'nın 60'lı yılların ikinci yarısı ile 70'li yılların ilk yıllarında yarışmalar yolu ile müellif seçmeyi deneme bağlamındaki çabaları da planlama olgusunun sorgulanması için bir başka ortam oluşturmuş; ancak, bu ortam da atılımcı ve kalıcı sonuçlar vermemiştir.

Kamunun plan üretmeyi bir kamu görevi olarak algılayıp, etkin rol oynaması gerekliliği de, hiçbir zaman bilinçli bir çaba olamamış, heves düzeyinde kalmıştır.

Hal böyle olunca serbest çalışan, "İhale" yöntemiyle iş üstlenip hizmet üretme durumunda bulunan, ürettiği hizmetin denetlenmesi için belirgin bir sistem kurulmamış olan, rekabet ortamının vahşetine terk edilmiş plancının (müellif mi deseydim ?) bulunduğu konumda, mesleğini ancak özveriyle, inançla, meslek etiği ile gerçek anlamda sürdürmesi olasıdır. Bu olasılığı yaşama geçiren ender örneklerin kullanılabilir ürünler veremediğini söylemek konunun bir başka dramatik yönünü ortaya koymak demektir.

Gerçek budur.

Yukarıda özetle sunulan ve XX. Yüzyıl'ın ikinci yarısından bu yana yaklaşık yarım asırlık dönemi kapsayan süreçte önemle vurgulanması gereken; kentsel mekanların düzenlenmesinde en önemli araçlardan biri olan fiziksel planlama uğraşı, ülke gereksinimlerine, hızlı kentleşmeye yanıt olamamıştır. Şimdi de olamamaktadır.

- Mevcut yasal çerçeve ve "İmar Planı" elde etmenin teknik ve yönetsel koşulları, yetersiz ve etkisiz kalmaktadır.
- Bu koşullar, statik bir yapıya sahiptir; kentleşme sürecine, kentlerin gelişme dinamiğine ayak uyduramamaktadır.
- Çağdaş, "Kent Planlama", bilim ve tekniğine uymamaktadır, uygulama yöntem ve stratejilerini, politikalarını içermemektedir.
- Planların elde ediliş ve onama düzeni, gerçekçi değildir; Planların gerçekçi olmalarını önlemektedir.
- Planlama ve imar uygulama düzeni birbirinden bağımsız süreçler olarak algılanmakta ve böyle ele alınmaktadır.
- Kent topraklarını; etaplama, öncelik ve ivediliklere göre kullanışa açma hedef ve stratejileri yoktur.
- Yerel yönetimler , aradan yaklaşık yirmi yıl geçmiş olmasına karşın 3194 sayılı yasa ile kendilerine verilen planlama yetkilerini kullanacak biçimde örgütsel ve parasal güce erişememişler, eriştilmemişlerdir.
- Planlama eğitimi almış meslek adamlarının ülke yüzeyindeki dağılımı çok dengesizdir. Bu durum Planlama eğitimi almamış disiplinlerin ya da ara elemanların yetki ve sorumluluk üstlenmelerine neden olmaktadır.
- Ortam, mesleği sürdürmeye uygun koşullar yaratmamaktadır.
- Hizmeti yürütmekle yetkilendirilmiş mimarlar ile "Mektepli" şehir plancıları arasında yetki paylaşımı tartışması, açıkça "Pastayı Paylaşma" kavgası olarak ifade edilmektedir.
- Planlama eğitimi, planlama pratiği ile uyuşmamakta, bu durum çok ciddi ve olumsuz sonuçlar yaratmaktadır.
- "Planlama" nın geniş kapsamına uygun ve bütüncül yaklaşımları yaşama geçirmeyi

amaçlayan bir kurumsallaşmanın gerçekleşmemiş olması, gelecekte çok tartışılacak ve eleştirilecek önemli bir eksiklik olarak gündemdeki yerini önemle korumaktadır.

- Eksikleri görülen, uygulama ile çeşitli açılardan bütünlüşmemiş, bütünlüşmemiş, bütünlüşmemiş, süreç olarak algılanmamış ve bu haliyle yararı, her halde sadece yetkililerince bilinen planlama yetkisi; bir çok kuruma, yasalarla dağıtılmıştır. Bu çok başlılığın, başıbozukluğun Planlama adına, plan kademelenmesi adına denetimi de yok denecek kadar cılızdır. (5)

Oysa ülkenin koşulları, yaşanan, yaşanarak sürmesi kaçınılmaz olan gelişme süreci, kalkınma çabaları, AB üyesi olma hedefi; kent planlamanın, çok hızlı karar üreten, çağdaş, bir süreç olmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak, kuram kılığı ilişkilerinin verimsizliği; bu süreci yaşama geçirmesi, etkili kılması bir yana, itibarsızlaştırmıştır.

Varlığını sürdüren bu durum, kuşkusuz, siyasetteki popülist yaklaşımların ve meslek örgütlerinin etkisizliğinin, bilim çevrelerinin adamsendeciliğinin, umursamazlığının sonucudur.

Hızla artan Üniversite sayısına koşut olarak kurulan ve meslek adamı yetiştiren üniversitelerden mezun olanların ülke yüzeyine dağılımı, yukarıda işaret edilen dengesizliği henüz hissedilir derecede hafifletmemiştir. Dağılım kamu kesiminde de, serbest büro olarak da vardır. Ancak hizmet üretiminin ve üretilen hizmetin denetiminin yetersizliği, rekabet ortamının tanımsızlığı nitelik ve etkinlik sorunları yaratmaktadır. Bu konularda Mimarlar Odası ile Şehir Plancıları Odasının işbirliği yoktur.

Yukarıda özetlenen ve genellikle olumsuzlukları betimleyen süreçte, bu kısır döngüden çıkmaya yönelen çok sayıda ürün verildi, çaba harcandı, kuramsal ve kılışal girişimlerde bulunuldu. Bu çabaları ve girişimleri burada örneklemek olanaksız. Ne yazık ki bu çabalar kurumsallaşamadı, yasalasamadı ; iyi niyetli örnekler olarak başlatılanlar, yarım kaldı.

Kurumsallaşmadan; ülke ölçeğinde yaygın, etkili, gelişmiş, çağdaş bir "KENT PLANLAMA"nın kurumsallaşması anlaşılmalıdır. İçinde bulunduğumuz dönemde sürdürüldüğü bilinen hazırlıklarla bir dizi yasal ve yönetsel değişiklik yapılacağı görülmektedir. Ancak bu değişikliklerin, geçmişte olduğu gibi, var olan yasal yönetsel araçları, akçalı kaynakları, hizmet alımı yöntemlerini, hizmetin niteliğini ve sürecini tanımlayan koşulları iyileştirmekten öteye geçmeyeceğini söylemek kehanet değildir. Çünkü 30 yılı aşan bir süredir "Kral Çıplak" söylemi, meslek

çevrelerinde yazılı ve sözlü olarak sıkça gündeme getirilmektedir. Ama bu söylem bir sağırın söyleşisinden öteye geçmemiştir. Köklü yaklaşımlara ilişkin hazırlıkların ip uçları görünmemektedir. Bir başka ifade ile zaman zaman medyada yer alan haberler, geçmişin iyileştirilmesi bağlamındadır.

Yukarıda çok kısa bir tanımı yapılan 80 yıllık Cumhuriyet Dönemi'nin yarısından çoğu meslek yaşamı ile örtüşen bu satırların yazarı, meslek heyecanını hiç ama hiç kaybetmemiş olmasına karşın, parlak bir atılımla yaratılacak yepyeni bir ortamda, artık kısa bir zaman için de olsa, mesleğini sürdürülebileceğinden emin değildir.

Bu karamsar bir değerlendirme değil gerçekçi bir saptamadır.

Geride kalan zamanda üretilen düşüncelerden yaşama geçirilenler parlak bir geleceğe işaret etmektedir. Çok büyük bir birikim vardır. Bu birikimin yaşama geçirilmesinde silkinmeye, sürekli, inançlı ve inatçı çabalar gerektirmektedir.

Bu çabalar:

- Saygın,
- Ağır başlı,
- Örgütlü,
- Geniş soluklu ve kurumsal sürekliliği olan sivil toplum örgütlerinin öncülüğünde ,
- Öğretim kurumlarının iş birliği ile,
- İş birliğine yerel yönetimleri çekerek,
- Katılımcı yöntemleri, ülke koşullarına uygun katılımcı yöntemler geliştirerek,
- hızlandırılarak, sürdürülmelidir.

Bu ülkede birçok büyük, temel sorun; kent planlama ile aşabilir. Bu sorunlar, kamunun yönlendiriliğinde ve denetiminde, hizmet alımı biçiminde hızla çözülebilirler. İçinde bulunduğumuz sosyo-politik, sosyo-ekonomik dönemin gereği budur.

Kurulması zorunlu olan düzen; kent planlamayı, imar planlamanın geliştirilmesi anlayışından koparmalı, disiplinler arası bir ortak çalışma düzeni ve kamu hizmeti üretme süreci gerçekleştirilmelidir. Böylelikle meslek; "Müellif"lerin sultasından ve bu sultayı yaşatmaya çabaları, elde edilen ürünün sonuçlarından da mutlu olmayan ve kusuru müellif ile yerel yönetimlerde arayan teknokrat ve bürokratlar ile, olguyu kavrayamayan sözüm ona aydın yazar çizerlerin eleştiri oklarına hedef olmaktan kurtulmuş olacak ve, farklı disiplinlerden oluşması zorunlu olan takım içindeki yerini, yerine göre kaptanlığını, saygın yerini, alacaktır.

Bu günkü koşullarda bu sav ancak "Orta Vade"de yaşama geçmesi olası bir savdır. Oysa zaman giderek daralmaktadır. Çağdaşlık yolunda 80 yıl önce atılan ve sonradan yavaşlayan, sağa sola sapıp yön değiştirir gibi olan adımları, yeniden hızlandırmak gerekmektedir. Aksi halde geri ve geç kalmışlığın çaresizliğini yaşamak kaçınılmazdır.

Mevcut birikimi çok çabuk ve yeniden hatırlayarak, yola koyulmak ve "Orta Vade"yi, "Çok Kısa vade"ye dönüştürmek zorunludur.

Yavaş yavaş acele edelim ! ... Ne dersiniz?

NOTLAR :

Planlama sözcüğü, İmar planlamadan kent planlamaya geçme çabalarının süreci olarak kullanılmıştır.

O dönemde imar planlama hizmetlerini mimarlar yürütüyordu, henüz mektepli kent plancıları yoktu, kamu kesiminde de mimarlar planlama hizmetlerinden sorumlu birimlerde görevli ve yetkililer.

Konuyu dağıtmamak için, "çaresizlik" sözcüğü kullanıldı. Burada bilgi, görgü ve vizyon eksikliğini alaturka bir kurnazlıkla örtme gayreti olarak değerlendirmelidir. Ancak bu değerlendirme, dönemin yerel ve merkezdeki politikacılarını ve politikalarını anlatmaya yetmez. Kimi bürokratların ve teknokratların aymazlığını da göz ardı etmemek gerekir. Bu ortamda 60'lı yılların hemen başında Mimarlar Odasının bir deklarasyonu tarihi bir belge olarak başlı başına değerlendirilmesi gereken bir belgedir.

Bu gruplandırma bu gün de yürürlükte.

Yukarıda sıralanan başlıklar; 6-7-8 Kasım 1991 tarihinde İzmir'de düzenlenen Türkiye'de Şehirciliğin Gelişiminde Son 30 Yılın Değerlendirmesi" temalı Dünya Şehircilik Günü'nde sunulan "Planlama-Uygulama ilişkileri içinde Çukurova Metropolitan Bölgesi Kentsel Gelişme Projesi başlıklı bildirdiden alınmıştır. Konunun, aradan yaklaşık 13 yıl daha geçmiş olmasına karşın, özelliklerini değiştirmemiş olduğunu göstermektedir.

6 - 13 ekim mimarlık haftası!

TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ
MİMARLAR DERNEĞİ 1927

Mimarlık Nerede?

Mimarlık Ne Kadar?

Mimarlık Ne?

Mimarlık Gündem mi?

Mimarlığın Gündem Olması İçin; "Mimarlık Haftası"...

Mimarlık hergün var. Ancak bizim insanlara yaşamlarında her an dokundukları, baktıkları, sevdikleri veya nefret ettikleri herşeyin mimarlığın kendisi ya da ona asılı nesnelere olduğunu, hayatın her anı mimarlığın içinde, dışında ve yanında olduğumuzu anlatacak özel bir günümüz var: 6 Ekim Dünya Mimarlık Günü.

Bu yıl, bu günden başlayarak, 13 Ekim 2003'e kadar olan bir haftayı mimarlığın kullanıcıları ile buluşmasını sağlayacak, mimarlığın ve kentin konuşulduğu/tartışıldığı bir ortam yaratacak biçimde Mimarlık Haftası olarak kutlayacağız. Kentin kendisini ve yarattığı her aracı kullanarak kentliye ulaşıp, onlara kendimizi, mesleğimizi, mesleğimizin kültürünü anlatmak istediğimizeyiz.

Hafta kapsamında; "Mimarlık ve ..." konuşmaları düzenlenmesi, mimarlık sergileri açılması, atölye çalışmaları yapılması, Mimarlık Balosu gerçekleştirilmesi ve kentli ile ilişkilendirme alanlarının oluşturulması hedeflenmiştir.

"Mimarlık ve ..." Konuşmaları

Mimarlığın gündem olması için radyo ve televizyon programlarına mimar üyelerimizin katılmasının sağlanması, basın bildirimlerinin hazırlanması çalışmaları devam etmektedir. Mimarlık üzerinden hareketle mimarlığın dilini kullanarak kültür ve yaşam üzerine, gündelik olan ve olmayan konular ile ilgili sözlü ve yazılı üretimler yapılacaktır. Mimarlık ortamından, tasarlanan/düşünülen konulara hakim üyelerimiz aracılığıyla kentli ile iletişim kuracağız. Konuşma başlıkları; Mimarlık ve Kültür, Mimarlık ve Kentleşme, Mimarlık ve Sinema, Mimarlık ve Eğitim, Mimarlık ve Avrupa Topluluğu, Mimarlık ve Afet, Mimarlık ve Felsefe, Mimarlık ve Sanat, Mimarlık ve Medya, Mimarlık ve Zaman, Mimarlık ve İnsan, Mimarlık ve Teknoloji, Mimarlık ve Politika, Mimarlık ve Doğa

- **Radyo Programları:** Radyolarda, uygun programlar içerisinde mimarların konuk olmasını/edilmesini ve yukarıda yer alan konu başlıkları üzerine söyleşilerin gerçekleştirilmesini kapsamaktadır.
- **Televizyon Programları:** Uygun program veya haber bültenlerine mimarların konuk olmalarını ve kentli ile mimarlık hakkındaki düşüncelerini paylaşmalarını kurgulanmıştır.
- **Gazete ve Dergi Yazıları:** Gazetelerin köşe yazılarında, gazetelerin eklerinde ve/veya dergilerde mimarlık haftası içerisinde mimarlık üzerine yazıların yayınlanması, ya da köşe yazarlarından mimarlık üzerine görüşlerini bu hafta içerisinde sunmalarını istenmektedir.

Mimarlık Sergileri ve Atölyeler

- **Taşta İz (Güvenpark Anıtı Üzerine):** Halen çalışmaları sürmekte olan bir belgesel çalışmasının arşivlerinden derlenerek oluşturulacak olan sergi, Güvenpark'ın ve Güvenpark Anıtı'nın zamansal kaydının, varolma sürecinin kentliye hatırlatılması üzerine kuruludur. Sergi, kentli ile Güvenpark/Yüksel Caddesi ve Konur Sokak'ta buluşacaktır.
- **Bacalar (Ankara):** Tüm Türkiye'deki bacalar üzerine bir okumanın ilk aşaması niteliğindeki Ankara Bacaları Projesi'nin sergisi kentli ile iletişim kurulabilecek yerlerde, sokakta ya da büyük alışveriş merkezlerinde izlenebilecektir. (Karum, Migros ve Armada Alışveriş Merkezleri ve Konur Sokak)
- **Cumhuriyet'in İlk 10 Yılı (1923-1933) Bina Kimlikleri:** Mimarlar Odası Ankara Şubesi; "Bina Kimlikleri" Projesi ile tarihimizi, kültürümüzü, kent(ler)imizi ve mimarlığı belgelemek, kentlilerle paylaşmak istemektedir. Proje; Mimarlar Odası bünyesinde Türkiye Mimarlığı ve Mimarları hakkında bir bilgi birikimi oluşturulması gerektiği düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Bu yolla başta Mimarlar Odası üyesi mimarlar olmak üzere, kentsel mekanın oluşumunda rol oynayan aktörler; kent sakinleri (kentliler, kullanıcılar), diğer meslek grupları, eğitim kurumları, yerel yönetimler gibi kişi ve kurumlar, arasında mimarlık kültürünün yaygınlaştırılması ve ortak bir kentlilik bilincinin oluşturulması hedeflenmektedir. Bu çalışmanın ilk aşaması olan 1923-1933 dönemi yapılarına ait belgelerin bir sergi olarak "Mimarlık Haftası" içinde yer alması öngörülmüştür. Sergi, Konur Sokak'ta ve alışveriş merkezlerinde sergilenmektedir.
- **"Kent ve Engel" Atölyesi:** Çocuk ve Mimarlık Çalışma Grubu'nun 4. Buluşması olacak olan atölye bir özel eğitim merkezi ile bir ilköğretim okulundan katılacak olan 16 öğrenci ile gerçekleştirilecektir. Katılımcıların hem engelli hem de engelli olmayan çocuklardan kurulu oluşu ve temanın "kent ve engel" çerçevesine oturtulmasıyla mimarlık haftası kapsamında herkesin engellerle yaşamak üzerine düşünmesi öngörülmektedir.

Mimarlık Balosu

Ankara Palas'ta 10.Ekim.2003 tarihinde gerçekleştirilecektir. Mimarlık Ortamı'nın buluşması, farklı yaş gruplarından farklı ortamlarda çalışan/üreten mimarların birlikteliği sağlanacaktır. 1930'ların geleneği olan güzel sanatlar balolarının da yeniden hayata geçirilmesi açısından önemli bir buluşma olacağı öngörülmüştür. **Davetiyelerinizi odanızdan, derneğinizden, üniversitenizden edinebilirsiniz.**

Kentli ile İlişkilendirme (Reklam-Tanıtım)

- **Bilbord ilanları :** Ankara'daki bilboardlara 6-13 Ekim haftasında reklam verilmesi kararlaştırılmıştır. Kentli ile iletişim kurmak için, en çok yaşadığı ya da tanış olduğu ortamları göstererek, unuttuğu mekanları hatırlatarak, hiç karşılaşmadığı Ankara ve hep içinde olduğu Ankara ile yüzleşmesi için seçilmiş bir yöntemdir.
- **Basın Bildirileri:** Mimarlar Odası görüşlerinin, kentle ilgili eleştirilerin/katkılarının medya ile paylaşılması düşünülmektedir. Radyolarda okunması için, hergün bir mesaj hazırlanıp kentliye sunulacaktır.

KENT PLANLAMASI TASARIMI VE UYGULAMASINDA ZORUNLU BİRLİKTELİK

Dr. Kamutay Türkoğlu

Daha iyi bir kent için çabalar...

İyi bir kent, daha iyi bir kent kurma çabaları yerleşik toplumların tarihi kadar eskidir.

Bu çabalar bugün de sürüyor. Kuşkusuz bu çabalar; mesleksi yakınlığın da ötesinde tüm topluma yönelik ve evrensel insanı uygarlaştıran, kendisinin ürettiği kenti, daha sağlıklı, daha güzel, daha akılcı, eşit ve hakça kullanma çabalarıdır.

Özde toplum ve birey var...

Kuşkusuz bu çabaların özünde toplum ve onu evrensel kılan insan / birey var. Kent, bireyin umutları ile, oluşturduğu toplumsal, ekonomik ve kültürel yapısı içinde gelişiyor. Toplumun sağlığı, eğitimi ve oluşturduğu yönetim yapısı ile de doğrudan bağlantılı.

Yoksulluk, kent yoksulluğunu da getiriyor...

Güzel umutların ve arayışların sonuçları toplumlara, özellikle de bireye hiç de kolay ulaştırılamıyor. Çelişme ve çatışmaların oluşturduğu çeşitli zorlukların aşılması gerekiyor. Genel yoksulluk kentsel boyutta daha da belirginleşiyor. Yoksulluk içinde sınırlı varsılık ise başka tür yoksullukları getiriyor. Eşitsiz, adaletsiz, çatışmacı ve işletilemeyen demokratik değerler sistemi içinde daha da artıyor.

Kentleşme bilinci ancak kamusal alanda / ortamda oluşuyor.

Eksikliklerin, yoksullukların, farklılıkların algılanması, değerlendirilmesi ve aşılması ancak toplumsal ve kamusal ortamda gerçekleşebiliyor. Bu da demokratik ortamda kullanılması koşulu ile yönetim erklerini gerekli kılıyor...

Yeter ki birey, toplum ve özellikle de yöneticiler, ilgili bilim ve meslek adamları ve politikacılar bunu böyle bilip, içlerine sindirip bu yönde bilinçlensinler...

Kent planlaması kamusal bir eylemdir.

Kentin planlanması da insanın toplumsallaşması kadar eskidir ve birçok evrelerden geçmiştir. Kentlerimizi şekillendiren, benimsediğimiz değerleri ve sorunları

birlikte barındıran planlama özgeçmişimiz toplumsal gelişme ve kentleşmeye dayalı olarak değişerek gelmektedir. Bu özgeçmiş, sorun çözücü olduğu kadar, sorun üreten olarak da sürmektedir.

Planlama ve uygulama bir bütün süreç olmalıdır.

Bugünkü kent planlama tekniklerimiz ve hukukumuzun ve en temel sorunu uygulama boyutunun yokluğudur. Kent mekanını yüzeyde iki boyutlu tanımlayan belgeler bütünüdür.

Uygulama süreçlerini, etaplamayı / aşalamayı, girişim organizasyonlarını, örgütlenmeleri, kaynakların bulunması ve programlanmasını bütünü ile içermemektedir. Toprağın nasıl kullanılacağını önceden tanımlar; fakat bunun toprağın kente dönüşmesi için işbirlikleri, özellikle de kamu yönetimi ile işbirlikleri ve ortaklıkları öngörmez. Yalnız bırakılmış, zamana terkedilmiş, bireysel istemlere, spekülasyona, arsa ticareti ve haksız rant bölüşümüne araç olan bir sistemi oluşturur.

Plancının, tasarımcının katılmadığı ortamda yapılan sözüm ona "imar uygulamaları" ile kentsel arsa piyasasına sürüm yapılır. Bunun adı gelişme süreci olarak konur; koruma ve yenileme süreçleri ise gündeme gelemez. Yasal-hukuksal yazılım ve söylem böyle olmasa bile, uygulama boyutundan yoksunluk bu sonuçları nedenler.

Planlama ve uygulama süreçlerinde birey - toplum ve kamu işbirliği kaçınılmazdır.

Varolan sistem kamu yönetimini; toprağın kente dönüşüm sürecinde; kendisini öncü, yönlendirici, özendirici, yardım edici, eşit pay aktarıcı olması gerekir iken, sahip olduğu toprağı da bu sisteme teslim eder duruma düşürmüştür. Toprağına plansız yerleşen gecekondular ile planlı bir işbirliğine / ortaklığa girememiş, önden giderek kente yeni gelenleri karşılayamamış, yükümlü olduğu kentsel, sosyal ve teknik altyapıyı yeterince ve zamanında oluşturamamıştır. Kentsel rantı bölüşmemiş, hep fakir ve yalnız, kendisinden istenilen, oysa yeterince veremeyen bir kurum gibi algılanmıştır.

Yanısıra; ulaşım, endüstri, enerji kaynakları, tarım, orman alanları ve turizm yatırımları vb. gibi koruma, yenileme ve gelişme süreçlerinin çoklukla çeliştiği, hatta çatıştığı ortamlarda da etkin olamamıştır.

Varolan yasal-hukuksal sisteme yeni girdiler gerekiyor.

Sağlıksızlığı, yetersizliği yaşanarak saptanmış "planlama ve imar" hukuku ve ona dayalı planlama kentsel tasarım ve uygulama süreçlerinde geliştirici yenilikler kaçınılmazdır. Bunun en başında; uygulama süreçlerinin planlama ve tasarımla bütünleştirilmesi gelmektedir. Bu bağlamda;

Tekil parseller yerine anlamlı kent parçaları üretmeliyiz.

Ancak kağıt üzerinde var olan planlardan üretilmiş oysa gerçek zamanlı, bütüncül girişimler yerine, küçük/tekil parsellerin önden üretilmesine son verilmelidir. Bunun yerine; gerçek gereksinmelere

dayalı, organize, kamu yönetimi ile ortak toplu girişimler ile, oluşabilen anlamlı kent parçalarının üretimi zorunlu kılınmalıdır.

Kentsel rantların hem bireyler hem de, birey ve kamu arasında eşit bölüşülmesini sağlayacak, spekülasyonlara son verecek, yasal düzenlemelere gidilmelidir.

Planlama, tasarım ve uygulama bütünlüğü ile tüm tarafların birlikteliğinde gelişen süreçler, toprağı dönük kavgaları, çirkin politikaları, işgalleri ve imarsız yapılaşmaları, bunları izleyen bitmez tükenmez ıslah ve af yanlışlıklarını azaltacak, giderek ortadan kaldıracaktır.

Bu eşit bölüşülmeyi ancak toplu uygulamalar sağlayabilecektir. Bütüncül kent parçaları üreten sistem içinde, toprağı iki değil en az üç, hareketi / transferi ve zaman ögesini de katarak 4 ve 5 boyutlu tanımlayan bir ortamda rantların eşitlikçi bölüşülmesi olanaklıdır. Toplu girişimci, planlama önceliğine göre toprağı / konuma bağlı kalmadan, öncelikli alanlarda hak transferleri / takaslar ile yer değiştirebilmelidir. Bireysel / tekil girişim ancak bu süreçte, bir sonraki aşamada koşullu olarak ortaya çıkabilmelidir.

Sıradan değil, tasarıma dayalı kent mekanları oluşturulmalıdır.

Kopuk, dağınık, zamana yayılmış, yalnız küçük/tekil girişimlerin sıradanlığı, doğayı korumayan, topoğrafyaya uyumsuz, iyi işlemeyen ve pahalı teknik altyapıları nedenleyen sonuçlara götürür. Buna son verebilmek, ancak organize toplumun ve kamunun ortak girişimi ile olanaklıdır.

Çok disiplinli planlama, tasarım ve uygulamasında uzmanlıklar arasında işbirliği kurulmalı, sorumluluk ve onurlar eşit bölüşülmeli ve ortak barış sağlanmalıdır.

Bu amaçla; özellikle ilgili uzmanlıkları bir araya getiren süreçler oluşturulmalıdır. Bu birliktelikler, nazım planlar aşamasından kentsel tasarıma, giderek uygulamaya kadar kaçınılmaz kılınmalıdır. Ancak böyle bir ortamda; tüm doğa değerleri, su havzaları, vadi tabanları orman ve tarım alanları korunabilir, kentte kesintisiz yaya/yeşil koridorları açılabilir, ulaşım sorunları daha sağlıklı çözülebilir. Kent planlama ve tasarımında gerçek hak ve yetki sahiplerinin, özellikle bilim ve meslek adamı uzmanların; kuşkusuz sosyo-ekonomik ve kültürel politikalar içinde; birlikte/ortak çalışması yeni yasal düzenlemelerle daha iyi tanımlanmalıdır. Özellikle; kent plancılığı, mimarlık, peyzaj mimarlığı, yapı ve altyapı ile ulaşım mühendislik kurumları arasında gerçek işbirliği her an ve her konumda kurulmalıdır.

Meslekler / uzmanlıklar arasındaki işbirliğini geliştirecek yeni düzenlemeler, kentsel mekan oluşturmak gibi çok yönlü ve çok girdili bu olguyu, doğru algılayıp iyiye doğru ve zamanında daha da geliştirmeyi, toprağın gerçek ve doğru kullanılmasını

sağlayacak, onun anlamsız ve gereksiz tutuklanmamasını önleyecektir. Doğa, insan ve toplumun yaşamını saygın ve sürekli kılacaktır. Gereksiz ve anlamsız geri dönüşleri, değer kayıplarını ortadan kaldıracaktır.

Yetki kargaşasına son verilmelidir.

İlgili tüm kişi ve kurumlar arası dayanışma ve işbirliği, yetki kargaşalarını, hatta çatışmaları önleyecektir. Zorunlu işbirliği, bilerek veya bilmeyerek, gerekli olan birliktelikleri bozacak politik, bürokratik ve çıkarıcı olumsuz etmenlerden koruyacaktır. İlgili tüm tarafların eksik iletişimi nedeniyle kaybedilen zamanlar büyük boyutludur. Kaybedilen yalnız zaman da değildir. Tarafların güvenilirlikleri ve prestijleri azaltmakta, bazen de kaybolmaktadır.

Çatışmaları çözücü arabuluculara da gerek kalmayacaktır. Planlama, tasarım ve uygulamasına ilişkin çatışmaları çözüme bağlamak adına, ihtisas mahkemelerinin bulunmadığı salt hukuk ortamındaki çabalar, çoklukla taraflar, bilirkişilik kurumlarının itibarını azaltmaktadır. Uyarılan tüm ilgililerin tekrar biraraya gelerek kendi sorunlarını kendi hukukları içinde çözmeleri doğallığı istenmektedir.

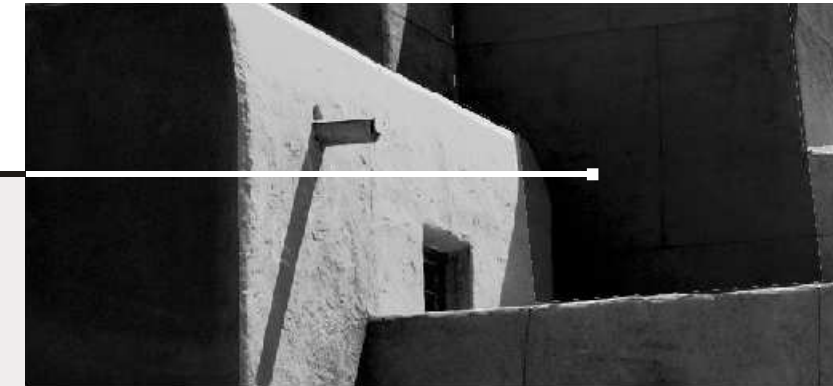
Böyle geline noktanın pahası ise ağırdır. Üstelik de ilgili tüm tarafları yeterince eğitici sayılamaz. Çoklukla, ilkeleri hatırlatan, esneklik içindeki çözümlere, yeni arayışlara yönlendiren arabuluculuktur. Gereksiz ve eksik iletişim ile işbirliği eksikliğinden kaynaklanan sorunlar mahkemeleri gereksiz ve uzun süreler meşgul etmektedir. Kaybedilen zamanlar kararsız, belirsiz ortamlar başka olumsuz gelişmelere de neden olmaktadır. Yanısıra hukuk kurumlarını da yıpratmaktadır.

Gerçek katılımı sağlayan, şeffaf ve demokratik bir ortam geliştirilmelidir.

İlgili taraflar kendi yetki, görev ve uzmanlık alanlarındaki kendi sorunlarını gene kendileri; şeffaf, katılımcı ve demokratik bir ortamda tartışarak sağlamalıdır. Bunu oluşturmak var iken, dışarıdan ödül, ceza ve nasihat gerek duymalıdır. Böyle bir çalışma ve üretim ortamı, bugün Cumhuriyet Türkiye'si'nin denetim mekanizmaları işletilemeyen tek yasasının / İmar Yasası'nın eksikliklerini azaltacaktır.

SONUÇ

Sonuç, bu yazının başlığıdır. Kent planlaması tasarımı ve uygulamasında ilgili tüm tarafların zorunlu birlikteliğini, yanısıra; burada tanımlanan içerik, nitelik ve süreçleri barındıran yeni bir "kentleşme, planlama, tasarım (imar) ve uygulamaları" yasal hukuksal sistemini gerçekleştirmeliyiz.

İMAR VE ŞEHİRLEŞME ÜZERİNE...

Derin Yarar

İmar ve şehirleşme konusunda kitaplar dolusu yazılabilir, zaten yazılmış da... Önemli olan teoriyi uygulamaya geçirebilmek, yaşanabilir kılmak. Sanırım sorun da burada başlıyor. Her sektörde olduğu gibi "Şehirleşme ve İmar" konularında da "gelişmekte olan ülke" kaosu içinde yaşanan çağdaş çizgiye ulaşma sürecinin sancılarını yaşıyoruz hep birlikte. Adalet Eğitim, Sağlık gibi ana hizmet sektörlerinde belli dönemlerde yoğunlukla bireysel olarak başımıza gelen sıkıntılar "Şehirleşme" alanında hepimizi içine alan dev bir kabuk gibi. Kimi zaman söylenip yakınlıkla kimi zaman da bilgece bir tevekkülle kabulleniyoruz gördüklerimizi, yaşadıklarımızı.

Ülkemizde, İmar ve Şehirleşme denince pek çok bakış açısından değişik yorum ve görüşlere ulaşmak mümkün. Ama benim gözlerimle durum pek iç açıcı görünmüyor. Bugün, içinde yaşadığımız kent adı verilen oluşum içinde, bu oluşumla olumlu ve doyumlu bir alışveriş içinde olabilen kaç kişi daha doğrusu kaç "şanslı" vardır bilemiyorum. Gözlemlediğim olumsuzluklardan ilk anda aklıma gelenler:

_ Kentin tarihi ve doğal dokusunu bozup yerine hiçbir kimlik kavramı içine yerleştirilemeyen ucube yapılar yapmak,

_ Kentin yeni yapılanmaya açılan "imar planlı"(!!!) alanlarında modern kent karikatürleri oluşturmak

_ Özellikle ilçe ve belde belediyelerinde gözlenen tarım alanlarının tahribine yönelik planlama anlayışı ile ortaya çıkan rant arayışları sonucu çağdaş şehircilik ve estetik anlayışına uymayan çok katlı yapılaşmaya yol açmak, olarak sıralanabilir.

Beni en çok umutsuzluğa düşüren de özellikle son 10 yılda yeni planlanan kent alanlarındaki rant kaygısı ve estetik yoksulluk oldu ne yazık ki. Örneğin başkent Ankara'da çağdaş bir uydu kent düşüncesi ile gerçekleştirilen Çayyolu 2 Türkkonut Projesi. Çıkış noktası doğru, ancak sonuçta 10 yıl önce "Allah'ın dağı" denilen yerde yeni bir planlama çalışması sonucu elde edilen bahçeli konutların (dubleks, tripleks) balkonlarından, pencerelerinden karşılıklı çay, kahve ikramını mümkün kılan çıkarıcı bir yaklaşım ve el kadar yeşil alan...

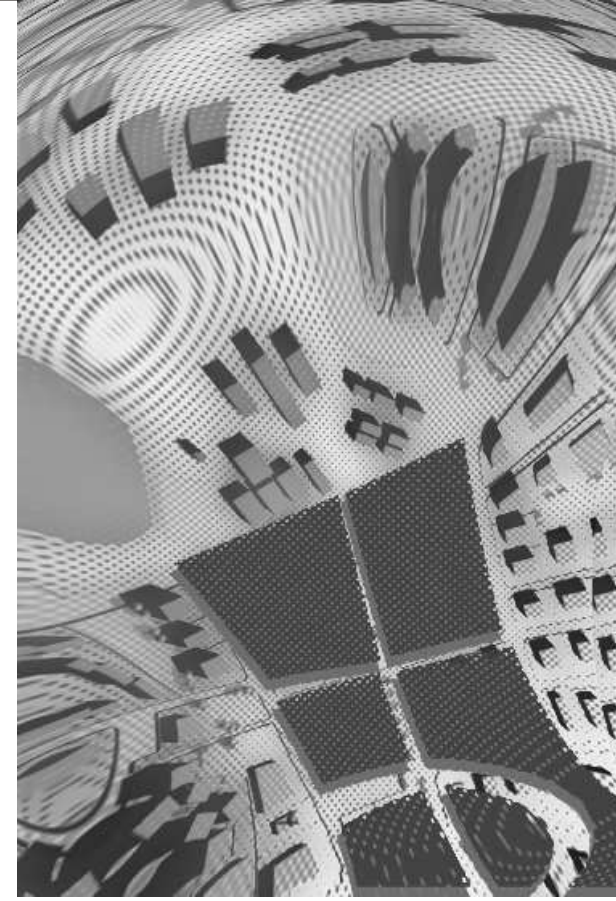
İlçe ve belde belediyelerinde durum daha da içler acısı. "Uyanık" sıfatlı belediye başkanlarının, İmar Kanunu ve Yönetmeliklerindeki açıkları kullanarak sanki büyük bir marifetmiş gibi tarım alanlarını parselleyip parselleyip satmalarına ne demeli? Tüm bunlar yasal platformda gerçekleşiyor ne yazık ki. Üstelik bu parsellerde yapılan yapıların çirkinliği de cabası...

İmarla ilgili yetkilerin yerel yönetimlere aktarıldığı 1985 yılından bu yana olanlardan sonra şehirleşme ve imar boyutunda "yerel yönetimlerin güçlendirilmesi" politikasından kuşku duyuluyor doğrusu. Sanırım imar konularının politik arenada çıkar temalı oyunlara alet edilmesini önlemek gerekcek öncelikle. Yerel yönetimlerin bu alanda çalışan elemanlarının eğitim düzeylerinin de yeniden irdelenmesi, neler yapılabilir tartışmasında ilk sırada yer almalı.

Bu noktada bir açılım yapmak gerekiyor. Bugün uygulamada gözlenen durum yasal düzenleme ile elde edilebileceği ve nelerin değişebileceği konusunda umut vermiyor doğrusu. Güngör Uras 3.9.2003 tarihli Milliyet Gazetesindeki köşe yazısında bakın neler yazmış: (.....İşte bu Steve Wynn isimli işadamı, (kumarhanelerin açık olduğu dönemde) İstanbul'da büyük bir tatil, eğlence ve oyun merkezi inşa ettirmeyi kafasına koymuş. Pazar araştırması yaptırmış. Çevre ülke insanlarını İstanbul'a çekecek bir proje hazırlatmış... Derken bir gün "patt..." diye İstanbul dosyasını kapatmış. Steve Wynn'ı tanyan, İstanbul'da yatırım yapması için onu teşvik eden bir bankacımız "N'oldu da dosyayı birden kapattınız?" diye sormuş. Steve Wynn "Yaptığımız araştırmalar şunu ortaya koydu: Türkiye'de Kanun var ama... Kanun uygulanmıyor. Kanun uygulanmayan bir ülkede kumarhane işletilemez..." cevabını vermiş. Steve Wynn'ın dostu bankacı bana diyor ki: "Kumarhaneler kralının Kanun uygulanmıyor, kumarhane işletilemez dediği yerde biz bankacılık yapıyoruz..." Sayın okuyucularım, sorun kanunların yetersizliğinde değil... Sorun kanunların uygulanmamasında... Bankalar Kanun olmadığı için batmadı. Batırılan ve hortumlanan bankaların sahipleri Kanun olmadığı için değil uygulanmadığı için ceza görmüyor, para ödemiyor.

İmar ve şehirleşme konusunda da bugün yürürlükte olan Kanunların ve Yönetmeliklerin eksiklerinden ve yanlışlarından söz etmek mümkün olsa da çoğu uygulamada Güngör Uras'ın görüşlerine katılmamak elde değil.

"Kent Estetiği" konusunda da bir şeyler söylemek istiyorum. Estetik göreceli bir kavram. Üstelik yaşamdaki her şey gibi değişken. Ancak "Doğa"nın kimsenin gözünde ve beyninde bir çirkinlik düşüncesi oluşturması olası değil sanırım. İmar ve Şehirleşme adına yasal ve yaşamsal platformda yapılması düşünülen değişiklikler ne olursa olsun çıkış noktası "Doğa" olmalı diyorum ben...

PLANLANAMAYAN

Levent Şentürk

Kent içinde sınırlarını çizmeye kalkacak olsak kimbilir ne kadar zor sonuç alabileceğimiz, hattâ sonuç alınması imkânsız şeylerden oluşan bir liste yapmayı deneyebiliriz. Bizim zihnimizi oluşturan bilgi görsel biçimlere sahip; bu yüzden bir kentin haritası üzerinde kolayca yolumuzu buluruz da, devingen nesnelerin birlikte yaptıkları hareketlerin biçimi bizim için bir giz olmayı sürdürür.

Evler ve yapı adaları, sokaklar, caddeler ve kaldırımlar, çevre ve demir yolları giderek mahalleler ve semtlerin birbirine geçtiği mücavir alanın içinde olup bitenlere bu gözle bakmayı deneyebiliriz bir de. Yılın ilk yağmurunun hangi gün hangi saatte başlayacağı ve ilk hangi sokağı ıslatacağı ya da belli bir günde tam olarak hangi kavşakta kaza olacağı türünden genel belirsizliklerin dışında kalan; daha belirgin, görünür belirsizlikleri görmeye çalışabiliriz. Bir kentin belli bir bölgesinde kaç tane kapı bulunduğu çok zorlanmadan saptanabilirdi sözgelimi; bunun için ufak çaplı bir anket ile o bölgeyi ayrıntılı biçimde ziyaret etmek yeterli olurdu. Sayıları saptanan bu kapıların gün boyu ne sıklıkta açılıp kapandığını ölçmeyi isteseydik, çok daha karmaşık bir organizasyon yapmak gerekebilirdi. Bunu yapabildiğimizde, gökyüzünün derinliklerine yönelmiş

teleskopların yaptığına benzer bir şeyi yeryüzünde; hem de kentin ortasında yapmış olmak gibi son derece yararsız bir işi başarmış olacağız: Literatürün "hareketli yük" olarak tanımladığı unsurlardan biri olan insan bedenlerinin varsayımsal bir kent planı üzerinde bıraktıkları pırlıtlı sümüklü böcek lekelerinin ne anlama gelebileceği üzerinde düşünerek saatler geçirebiliriz.

Plan üzerinde devinen hemen her şeyin belli bir zaman dilimi içindeki resimlerini oluşturmayı düşleyebiliriz. İki tekerlekli ve motorsuz taşıtlardan bebek arabalarına, kedilerden özürülere, interaktif bir devinim şeması (Panoptik versiyonlarından uzak bir fantezi bu).

Tüm bu civamsı devingenler için daha bir yığın tema saptamak mümkündür herhalde her durumda sabit bir resmin üzerinde, biçimsiz olanın görüntülerini hayal etmeye çalışıyoruz.

Kent planlarının sabit olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmek de kolay değildir; sözgelimi üzerinde bu bültenin bu sayfasını okurken bulunduğunuz kent kesitinin bir zamanlar 'böyle' olmadığını, bir süre sonra da zaten 'böyle' olmaktan çıkacağını; söz konusu kent kesitinin en azından (tüm ölümlüler gibi) buna aday olduğunu söylemeniz zor olmasa gerek. Kent, Tournier'nin ifadesiyle verimli topraklarla çevrelenmiş o kemikli dölüt, durmaksızın emerek dalgalanan devasa yaratık. Sınırlarını doğup batan güneşin altında durmaksızın genişletiyor; bedeni yayılıyor, kasılıyor ve gevşiyor: Hem dölütün kendisi o, hem dölütağı.

Bu metafora sığınmak zorunda bile değiliz ki. Dünya metropollerini, metropolleşmekte olan dünya kentlerinin o mahşersi karmaşasını gözümüzün önüne getirmeye çalışsak, metaforun ne kadar yerinde olduğuna şahadet ederiz. Çokulusluluğun temsilinden biri aynı duvara sıralanmış, birbirinin aynı saatlerdir. Her biri bir kentin adını taşıyan bu saatlerin kadrantları, çıldırmış bir pusulanın görünümüdür sanki; bir gün bu temsilin yerini yanar döner kent planları alacak: Kentin bir resmi değil ama onun titreşen bir temsili. Özellikle Asya'da nüfusu on milyonu aşacak kentlerin sayıca fazla olacağını biliyoruz; bu kentler insanları ve onların yerleşmek için yapacakları herşeyi birer mıknaş gibi çekiyor. Böylesine bir göç devininin biçimini kavrayamasak da yaşıyoruz bir bakıma. Dünyanın her yerinde bu yeni mahşerler gittikçe kalabalıklaşıyor, toplam basıncı artıyor; çöplükleri ve mezarlıkları kent dışına doğru büyüyor durmaksızın; kumun aktığı gibi beton kutular da sertleşmesini tamamlayıp kentin parçası haline geliyor. Kentin büyümesi adı verilen bu olgu, aynı anda çalışan ve genişleyen farklı ritmlere sahip pek çok mekanizmanın tek bir bünye yanılması yaratan heterojen devinisi: Dünya üzerinde karaya doğru, denize doğru ya da göğe doğru genişleyen kentler kıtaların ve suların devinisine göre çok daha büyük bir hızla şekilleniyor.

YİTİRDİĞİMİZ YILMAZ İNKAYA VE 1960'LARDAN 1970'LERE MİMARLAR ODASI

Arif Şentek

Fotoğraf: 3 Mart 1972 günü Ankara Konur Sokak'taki binanın bodrum katındaki salonda toplanan Genel Kurulda görev süresini tamamlayan 17. Dönem Merkez Yönetim Kurulu saygı duruşunda. Soldan sağa, Yavuz ÖNEN (Genel Sekreter), Öztürk BAŞARIR (Üye), Hülagü BULGUÇ (Genel Sayman), Afife BATUR (2. Başkan), Yılmaz İNKAYA (Genel Başkan), Metin AYDOĞAN (Üye). 17. Dönem MYK üyelerinden Şaban ORMANLAR fotoğrafı yok. Bir önceki genel kurulda bu yönetim kuruluna seçilen Demirtaş Ceyhan ise, dönem içinde istifa etmiş, yerine yedekten Öztürk BAŞARIR gelmişti.

Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yönetim Kurullarında 1966-1970 yılları arasında Sayman Üye ve Sekreter Üye olarak görev yapan, daha sonra 1970-1971 yıllarında Oda Genel Başkanlığı görevini yürüten Yılmaz İNKAYA'yı 25 Ağustos 2003 günü İstanbul'da yitirdik.

1959 yılında DGSA'dan mezun olan İNKAYA, bir süre İmar ve İskan Bakanlığının şehir ve bölge planlaması ile ilgili bölümlerinde çalışmış, daha sonra ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde görev almıştı. Aydınların ve gençliğin ülke politikasında ağırlığını duyurduğu, toplumsal muhalefetin eylemlilik kazandığı 1960, 1970 yıllarında üniversitede ve Oda'da, duyarlı ve aktif kişiliği, etkileyici konuşmalarıyla ön saflardaydı..

Yılmaz İNKAYA, tanıdığım ilk "Odacı"ydı dersem yanlış olmayacak. 1968'in o hareketli ortamında sınıf arkadaşım Sinan CEMGİL ile birlikte kendisini Konur Sokak 4'de, bugünkü binanın yerinde bulunan iki katlı eski binada ziyaret ettiğimizi hatırlıyorum. Bu ziyaret, ODTÜ öğrencileri ile Oda arasında uzun yıllar sürecek ilişkilerin başlangıcı olmuştu diyebilirim. İNKAYA ve arkadaşları Oda'yı gençlere açmış, yeni mezunların

Oda yönetiminde dinamik unsurlar olarak yer almasını gönülden desteklemişlerdi. Üniversitedeki toplantılarda yaptığı atak, heyecanlı konuşmalarından birinde "gençler almış başını gidiyor, biz arkadan nal topluyoruz" diyordu.

İNKAYA, ODTÜ'de öğrencilerin çok sevdiği hocalardan biriydi. Şehir Planlama'da stüdyolara giriyordu. Ayrıca verdiği "Kentsel Altyapı" dersi, herhalde biraz da not vermedeki cömertliğinin cazibesinden olacak, biz mimarlık öğrencilerinin en çok rağbet ettiği seçmeli derslerdendi. Üniversitedeki görevi sırasında "Türkiye'de Konut Politikaları" başlıklı bir tez çalışmasını da tamamladı. Hoca'nın "sözel" tarafı kuvvetliydi, ama "yazmak"tan o kadar hoşlanmıyordu. Tez çalışmasının toparlanması sırasında, bugün bizim artık bilgisayarda çok alıştığımız, "kesyapıştır" işlemini, müsveddeleri yazdığı üçüncü hamur kağıtlarla boğuşarak, makas ve yapışkan yardımıyla yapıyordu. Aman yanlış anlaşılmasın, kesip yapıştırdığı, başkalarının değil kendi çalışmalarıydı. Yılmaz Hoca'nın, çoğu çalışmalara kaynak olan bu tezini, başka yerlerde var mı bilmiyorum, ama bugün Mimarlar Odası Merkez Kitaplığından bulabilirsiniz.

Yılmaz İNKAYA'yı, Ankara'da onbinlerce öğrencinin katıldığı "Özel Yüksek Okulları Protesto" mitinginde, elinde Mimarlar Odası flamasıyla görmüştük. Yüksek öğrenimi devletin görev ve sorumluluk alanında gören 1961 Anayasasını savunarak özel yüksek okulların kapatılmasını, devletleştirilmesini isteyen yoğun kampanyanın önemli bir eylemi olan İstanbul Ankara yürüyüşüne katılan arkadaşlarımızı kent girişinde karşılamış, Tandoğan meydanında toplanmıştık. Kürsüde SBF Öğrenci Derneği Başkanı Uluç GÜRKAN, ünlü sarı yağmurluğunu giymiş konuşuyordu. Alanda gördüğümüz "Mimarlar Odası" flaması, başkalarını bilmem ama biz mimarlık öğrencilerini çok keyiflendirmişti. Flama'yı taşıyan iki kişiden biri, o dönem Ankara Şube Sekreterliğini yürüten Yılmaz İNKAYA'ydı (*Laf aramızda, galiba da bu iki kişinin dışında da Oda'dan mitinge katılan yoktu*). Sonradan konuştuğumuzda İNKAYA, yürüyüş ve miting boyunca flama'yı devredebilecek bir başka "mimar" bulamamaktan, şantiyede 10/10'dan biçtikleri sopalarn ağırlığından, her zamanki esprili diliyle söz ettiğini hatırlıyorum.

İNKAYA, Genel Başkanlığı döneminde de "Özel Yüksek Okullar"a karşı sürdürülen mücadelenin içindeydi. Eğitimin parasız olacağı, üniversitelerin birer devlet kurumu olması gerekliliği Anayasada açıkça anlatılıyordu. Üniversitelere giremeyen arkadaşlarımızı sömüren bezirgan düzenini kabullenemiyorduk. Anayasa Mahkemesinin özel yüksek okulları kapatan iptal kararından sonra da özel yüksek okul çıkışlarının Oda'ya kaydını yapmamaya devam ediyorduk. Amaç, konuyu yeniden Anayasa Mahkemesine götürerek, soruna daha köklü çözümler getirebilecek ve bu arada özel okul mezunlarının devlet üniversitelerinden diploma almasını sağlayacak yeni bir yasal düzenlemenin yapılabilmesiydi. Bunu gerçekleştiremedik. O dönem çıkarılan yasa, özel okul mezunlarını Oda'ya kaydetmeyen yöneticilere hapis cezası verilmesini öngörüyordu. İNKAYA ve Merkez Yönetim Kurulundaki arkadaşlarımız bu tehdide de aldırmayarak Genel Kurul kararını sürdürdüler. Haklarında çok sayıda dava açıldı, günlerce mahkemelere gidip geldiler, ceza aldılar. Çok şükür bundan dolayı hapis yatan olmadı ama, arkadaşlarımız "sabıkalı" oldular.

1970 öncesi aralarında Yılmaz İNKAYA, Vedat DALOKAY, Ergun UNARAN'ın bulunduğu bir grup Oda yöneticisinin, dönemin cumhurbaşkanı Cevdet SUNAY'ı ziyareti de Oda tarihinde mutlaka kayda geçmesi gereken önemdedir (!). Gençler pek hatırlamazlar, SUNAY herhalde bugüne kadar hakkında en fazla fıkranın üretildiği cumhurbaşkanımızdı. Oda yöneticileri, büyük bir saygı ve iyi niyetle, SUNAY'ı ziyaret ederek, o zaman uygulanmakta olan "cumhurbaşkanlığı kontenjanı"ndan Senato'ya bir "mimar"ın atamasını istemişlerdi. Amaç, kentleşme, konut, yapı üretimi konularında sesimizi daha iyi duyurabilmek, bugünün deyimile "katılım"ı sağlayabilmektir. Ancak anlattıklarına bakılırsa pek hoş karşılanmamışlar, uzunca bir süre Mimarlar Odasının TOBB'ye değil TMMOB'ye bağlı olduğunu anlatmaya çalışmışlardı. Görüşme, Vedat DALOKAY'ın "Sayın Cumhurbaşkanım, biz buraya bu bayrağa ve bu makama olan saygımızdan gelmiştik" tiradıyla bitmişti. Bu sözler sırasında SUNAY'ın bir bayrağa, sonra dönerek bir de makam masasına baktığı söylenir. Bu tarihi (!) olayı Yılmaz İNKAYA'nın ağzından dinlemiş olmanızı çok isterdim.

Yılmaz İNKAYA'nın da görev yaptığı 1960, 1970 yıllarında Oda ve Şubelerin çalışma raporları, genel kurulların yılda bir kez yapılmasına karşın oldukça zengin bir içerikle hazırlanıyordu. Özellikle çalışma raporunun eklerinde verilen "komisyon raporları" bugün için bile önemini koruyacak niteliktedir. O dönemlerin Ankara Şubesi Çalışma Raporlarında yer alan bazı komisyon raporlarını, bu komisyonlarda görev alan meslektaşlarımızı ve uzmanları kısaca aktarayım:

- "Sendika ve Mimarlar"; Yaşar HATTATOĞLU, Özer HÜRMERİÇ, Cenap TERZİOĞLU, Mustafa İZBERK ve Alper DOĞAY, 1965
- "Sendika İmkanlarının Araştırılması"; Ersen GÖMLEKSİZOĞLU, Yılmaz İNKAYA ve Nejat ERER, 1966
- "Mimarlığın Sosyalleştirilmesi"; Fevzi ULUS ve Yılmaz İNKAYA, 1966
- "Dış Ülkelere Mimarlık Hizmeti Arzı"; Ertuğrul ÖZAKDEMİR, Cihat FINDIKOĞLU, Muhittin GÜRELİ, Cengiz BEKTAŞ, Cemil GERÇEK ve Sümer GÜRELİ, 1967
- "Su Kıyıları Planlaması"; Vedat DALOKAY, Ruşen KELEŞ, İlhan TEKELİ, Cemil GERÇEK ve Ergun UNARAN, 1967
- "Kent Toprakları Sorunu"; Cevat GERAY, İlhan TEKELİ, Yıldırım ULER, Kadri İLAL, Mübeccel KIRAY, Atilla SÖNMEZ ve Yılmaz İNKAYA, 1969
- "Türkiye'de Kentleşme"; Mübeccel KIRAY, Cahit TALAS, Cevat GERAY, Ruşen KELEŞ, İlhan TEKELİ, Melih DOĞAN, Osman ARMANGİL, Malik ÇAPAR ve Önder ŞENYAPILI, 1970

Bugün için de bir kaynak olarak değerlendirilebilecek bu çalışmalarını gerçekleştiren meslektaşlarımıza ve hiçbir karşılık beklemezsizin emek veren uzmanlara, diğer mesleklerden öğretim üyelerine, bu vesile ile bir kez daha şükranlarımızı iletiyoruz. Yukarıda sıraladıklarımızdan özellikle kentleşme konusundaki çalışmalarından, üniversitede ders kitabı gibi yararlanıldığını da hatırlatmak isterim. Yılmaz İNKAYA'nın yürütücülüğünü yaptığı "Kent Toprakları Komisyonu" nun raporunun sonuç bölümünde yer alan şu görüşler, dönemin radikal yaklaşımlarına iyi bir örnektir:

"Dünya halklarının büyük bir çoğunluğunu oluşturan geri kalmış ülkelerin egemen özelliği toprağın belli grupların elinde toplanmış olmasıdır. Toprağı elinde bulunduranlar, kentleşmenin ve gelişimin yarattığı değer artışlarını alırken, siyasal güçleri de elinde bulundurmaktadırlar... Mülkiyet hakkının kutsallığı görüşünü bu toplumlardan silmek kolay olmamaktadır... Eğer yerleşme ve kentleşme konusunda akılcı, bilimsel ve kamu yararına çözümler bulmak, planlama yapılmak isteniyorsa, atılacak ilk adım kentsel arazinin devletleştirilmesi olacaktır. Çünkü, aksi halde alınacak bütün tedbirler hedeflerinden sapacak ve yapılmak istenenin tersi sonuçlar verecektir."

Diğer meslektaşlarımızla birlikte Yılmaz İNKAYA'nın, bir döneme damgasını vuran çalışmalarındaki payı unutulmamalıdır. Örneğin, bugün "AB, GATS Süreci" vb. başlıklar altında ele almağa çalıştığımız uluslararası rekabet ortamında mimarların değişen konumu, işlevi ve izlenecek politikalara ilişkin konularda 40 yıl önce "Dış Ülkelere Mimarlık Hizmeti Arzı" diye bir çalışma yapmış olmak ciddi bir uzak görüşlülük değil midir? Veya günümüzde de zaman zaman tartıştığımız "mimarların sendikalaşması" konusunu 1960'larda ele almış olmak.

12 Mart fırtınası Yılmaz İNKAYA gibi bir insana dokunmadan geçemezdi. ODTÜ'de sıkıyönetim uygulamalarıyla görevlerine son verilen bir grup öğretim üyesi arasında İNKAYA da bulunuyordu. Üniversiteden sonra özel kesimde ücretli olarak çalıştı, son günlere kadar titiz bir uygulamacı olarak mesleğini sürdürdü.

1960'ların birikimini 1970 kuşağına devreden, Mimarlar Odasında 1970'lerdeki dönüşümü sağlayan hareket içinde önemli bir yeri olan Yılmaz İNKAYA'yı bir kez daha saygı ve sevgiyle anıyor, ailesine, dostlarına ve meslektaşlarımıza başsağlığı diliyoruz.

MESLEKİ KONTROLLUK YOK EDİLEBİLİR Mİ?

Aykut Ülkütekin

Son günlerde gündemimizi yoğun şekilde işgal eden iki yeni yasa, Kamu İhaleleri Kanunu ve Yapı Denetimi Hakkında Kanun, mimari ve diğer mesleki kontrolluk hizmetlerine gerek duyulmadan bina yapılabileceği gibi bir görünüm sergilemektedir. Mesleki kontrolluk hizmeti yapı elde etme süreci içerisinde çok önemli bir yeri olan, yapının inşaatı sırasında ortaya çıkan sorunları gideren, yapı sahipleri veya kullanıcılara yapının kullanım amaçlarını geliştirme olanağı tanıyan, inşaat süreci içinde yeni gelişen imkan ve tekniklerin kullanılabilmesine olanak sağlayan, projelendirme süreci sırasında taraflarca algılanabilme imkanı bulunamayan mekansal, teknik, çevresel, estetik veya kullanıma yönelik öğelerin yapıya tekrar eklenenebilmesine olanak tanıyan ve bina yapım kültürüne köklü bir şekilde yerleşmiş bulunan bir sistemdir.

YENİ YASALAR PROJENİN GELİŞİP DEĞİŞEBİLECEĞİNİ KABUL ETMİYOR

Bayındırlık Bakanlığının son Kamu İhale Yasasının yürürlüğe girmesine kadar uygulayageldiği proje hizmetleri ücretlendirme konusu ile ilgili Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesi bina yapımı ile ilgili bütün proje hizmetlerini ayrıntılı olarak belirledikten sonra mesleki kontrolluk hizmetleri için de ayrıca, tüm proje hizmeti tutarının yüzde 60'ı oranı ile belirlenmiş olan bir ücret öngörmekteydi. Şimdi bu yeni iki yasa kapsamı altında mesleki kontrolluk hizmetinin nasıl yerine getirileceğinin tanımlanması bir yana, yasa metinlerinin ifadesinden, öngörülmekte olan projelendirme süreci içerisinde böyle bir hizmetin yerine getirilebilmesinin imkansız olduğu görülmektedir.

Kamu İhale Yasası ihale yapılmadan önce projenin diğer ilgili projeler, keşif ve şartnameleri dahil bütün ekleri ile birlikte tam olarak hazırlandıktan sonra ihaleye çıkılabileceğini öngörmekte ve inşaat sırasında oluşabilecek herhangi bir değişikliği kabul etmemektedir. Olası herhangi bir değişiklik veya geliştirmenin yapıda maliyet artışına yol açacağı düşüncesiyle, özellikle önü kesilmektedir.

Yapı Denetimi Yasası Projenin ruhsata esas olmak üzere ilgili İdareye sunulmak üzere yapı denetim kuruluşuna iletilmesinden sonra silinti, kazıntı vb de dahil olmak üzere herhangi bir değişiklik kabul etmemekte, bu gibi durumların ortaya çıkması durumunda proje çizim sürecinin ve buna bağlı olarak bütün onay ve ruhsat işlemlerinin yeniden başlatılmasını öngörmektedir. Dolayısıyla mesleki kontrolluk hizmetlerinin söz konusu olabileceği herhangi bir proje geliştirme faaliyetinin yapılacağı çalışma ortamı tümüyle ortadan kaldırılmış olmaktadır.

YAPININ İNŞAAT SÜRECİNDE DEĞİŞİKLİĞE UĞRAMASI DOĞALDIR

Mesleki kontrolluk hizmeti esas olarak bütün proje hizmetlerinin tamamlanmasından sonra başlar. İnşaat

sürecine girildikten sonra, çok çeşitli olabilen nedenlerle, yapım için öngörülmüş projelerin değiştirilmesi, elde edilmesi arzulanan yapının yeni kabul ve öngörülerle geliştirilmesi durumunda kalınabilir. Gerçekte ise bu güne kadar hiçbir yapı, yapıma esas olan projeye harfiyen uyularak tamamlanmamıştır.

Diğer taraftan “yapıldı projesi” (as-built) olarak tanımlanan çizimlerin yapılmasının amacının da yapının inşaatı sırasında ortaya çıkan zorunluluklar veya teknik gerekler sonucunda yapılmak durumunda kalınan durumları veya kullanım amaçlarındaki gelişmeler sonucu işveren tarafından yapılması arzu edilen değişiklikleri yapı ile ilgili bilgi kapsamına almak olduğu söylenebilir. Bu “yapıldı” çizimleri inşaat süreci sonunda elde edilen binanın, inşaatın başlamasından önceki projesinden farklı olan imalatlarını bir araya toplamak üzere hazırlanır. Yapının inşaat sırasında projelerine harfiyen uygun olarak yapılması hiçbir tolerans tanımayan bir kural ise, “yapıldı” çizimleri gibi bir kavramın bulunmasına da gerek kalmayacağı açıktır.

YAPILARDA PROJELENDİRME SÜRECİ

Bir bina elde etmek üzere başlanılan yapım süreci farklı projelendirme aşamalarından geçer. Bu aşamaların her birinin yerini getirilmesini zorunluluk haline getiren farklı anlamları vardır. Bu aşamalar içerdiği bu anlamlarla birlikte hem genel uygulamada yer bulmuş, hem de yukarıda sözü edilen Bayındırlık Bakanlığının projelendirme hizmetleri karşılığı ücretleri belirleyen Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinde yerini almıştır.

Bu Şartnamede projelendirme hizmetleri Ön proje, Kesin proje, Uygulama projesi, Metraj ve keşif, Teknik Şartnameler ve Mesleki Kontrolluk dizgesi halinde yer alır. Bunlara kısaca göz atarsak mesleki kontrolluk projelendirmenin yapım süreci içerisinde neden kaçınılmaz olduğunu daha iyi anlama imkanı buluruz.

Ön Proje Hizmetleri yapı sahibine yapılması öngörülen bina ile ilgili bilgi verme amacını taşır. Öngörülen yapı ile ilgili olarak tarafların düşüncelerini tanımlamaları ve hatta geliştirmeleri Ön Proje sürecinde oluşur. Bu aşamada mutabık kalınan nitelikler Kesin proje aşamasında kayıt altına alınır. Kesin Proje daha sonra gelen Proje aşamalarında üzerinde çalışılacak yapı özelliklerine yol gösterir ve hukuksal içerik taşıyan bir anlaşma belgesi niteliğindedir. Kesin Projeden sonraki proje aşamalarında ortaya çıkacak karar değişikliklerinin artacak hizmet yükleri karşılığında, proje yapımı ile ilgili taraflara telafi hakkı kazandırması doğaldır.

Mimari Uygulama Projesi diğer statik, elektrik, tesisat, mekanik, asansör, aydınlatma, telefon, yangın koruma, enerji sakınımı, çevresel koruma, peyzaj vb. projelerine ve maliyet keşfine esas olmak üzere hazırlanır. Bütün bu uygulamalar kendi proje uygulamaları ile ilgili biçimler, ölçü ve miktarları Mimari Uygulama Projesinden alırlar.

Projelerle ilgili ortaya çıkacak sorunlar bu proje aşamasında yeniden ele alınarak çözümlenir ve uygulama projeleri bu süreç içerisinde geliştirilerek tamamlanır. Bu proje aşaması bir çok yerde “Mimari Koordinasyon Projesi” olarak da adlandırılır. Mimari proje çalışmalarının bu aşama ile sona erdiği ve bu hizmetin tamamlandığı kabul edilir.

Bu aşamadan sonra mimarlık hizmeti gereğinin ortaya çıkması ayrı bir hizmet olarak tanımlanır.

İNŞAAT STATİK PROJE İLE YAPILIR

Bu sözü edilen uygulamalara yol veren Mimari Uygulama Projesi yapım aşamasında kullanılamaz. Binanın yapım süreci Statik Proje ile başlar ve taşıyıcı sistem tamamlanana kadar bu şekilde sürdürülür. Diğer projelerle ilgili önceden alınması gereken tedbirler Statik Proje Kalıp Planlarında işaretlenmiş durumdadır ve taşıyıcı sistemin imalatı sırasında göz önüne alınır. Diğer imalatlar iş programına uygun olarak taşıyıcı sistem imalatları tamamlandıktan sonra yapım sürecine dahil olurlar. Bu arada iş programı gereklerine uygun olarak diğer teknik projelerle ilgili mekanik, ekipman veya tesisat gibi imalatların bazılarının da, ince inşaat olarak tanımlanan ve sadece mimari projelerde gösterilen imatlardan önce imalat sürecine girmesi söz konusudur.

İNŞAAT TOLERANSLARI

İNşaat çalışmaları sırasında yapılan imalatlar ölçüleri ile projelerde öngörülmüş bulunan ölçüler arasında kaçınılması mümkün olmayan farklılıklar oluşur. Bu ölçü farklılıklarına inşaat için sorun yaratmayacak yada inşaat süreci içerisinde telafi edilebilecek şekilde tanımlanmış bulunan sınırlar içinde kalmak koşuluyla müsaade edilebilir. Her malzeme ve imalat veya imalat grupları için ayrı ayrı belirlenen bu gibi müsaade edilen miktarlara İnşaat Toleransları denilir. İnşaat toleransları uygulaması, TSE tarafından hazırlanan bazı imalatlarla ilgili tanımlamalarda söz konusu edilmekle birlikte ülkemizde henüz yaygın değildir.

Gelişmiş ülkelerin uygulamalarında bu toleranslar çok iyi tanımlanmış ve bunlarla ilgili uygulama ölçüleri tam olarak belirlenmiştir. Yurt dışında bu konu ile ilgili çalışmalar yapan çok sayıda kuruluş vardır. İnşaatla ilgili bütün projelerin hazırlanmasında bu toleransların göz önünde tutulması ve projelerde bu tolerans sınırları içerisinde kalan ölçü farklılıklarının projelerin bütünlüğü içerisinde telafi edilmesi beklenir. Ülkemizde yapılan projelerde bu bütünüyle proje müellifinin sağduyusuna kalmış durumdadır. Bu nedenle farklı yapım işlerinde çok farklı ölçü farklılaşması sorunları ile karşılaşmakta, inşaatın diğer katılımcıları olan malzeme üreticileri, inşaat müteahhitleri ve hatta ustalık ve işçiliklere varana kadar çok farklı tolerans anlayışları söz konusu olabilmektedir.

ÖLÇÜ VE İMALAT HATALARI

İNşaat sırasında tanımlanmış bulunan toleransların yada bunların bulunmadığı durumlarda, projesinde kabul edilmiş bulunan sınırların ötesine taşan hatalı ölçülerde imalatlarla çok sık karşılaşmaktadır. Bu gibi hataların düzeltilmesi bazen gereksiz, bazen çok masraflı ve bazen de imkansız olabilir. Bu durumda yapıyı en uygun şartlarda kullanılabilir duruma getirmek için yeni düzenlemeler yapılması gerekli hale gelir. Bu yeni düzenlemeler nedeniyle yapılması gereken masrafların hatayı yapan tarafa ödettilmesi anlamına gelen “nefaset kesilmesi” kavramı bu şekilde belirir. Nefaset kesilerek elde edilen ek gelirin bu hatanın yarattığı sorunların giderilmesi amacına yönelik olduğu ve ölçüsünün bu şekilde tanımlanması gerektiği düşünülür.

Aynı şekilde diğer teknik projeler ile ilgili imalatların ortaya çıkardığı konum ve ölçü farklılıkları da hatalı imalat ölçülerinin oluşmasına yol açabilir. Bu projelerle ilgili daha önemli girdiler ise bütün uygulama projelerinin tamamlanmasından sonra yapıya katılması arzu edilen yeni malzeme ve teknolojiler nedeniyle oluşur.

Bütün bu nedenlerle yapıyı oluşturan bütün diğer teknik imalatların ve mimari imalat olarak tanımlanan ince inşaat imalatlarının inşaat sürecine dahil olması ile ilgili özel bir durum ortaya çıkar. Yukarıda belirtildiği üzere inşaat statik

proje ile başlanır ve taşıyıcı sistem imalatları tamamlanana kadar bu şekilde devam edilir. Taşıyıcı nitelik taşımayan bu diğer imalatların yapılabilmesi için inşaat öncesinde tamamlanmış bulunan uygulama projeleri ile, yapılmış bulunan taşıyıcı sistem imatlarının ve diğer teknik proje imatlarının uyumunun sağlanması gerekir. Bunun için yapılmış bulunan imalatlar üzerinden ölçüm alınır ve uygulama projesinde öngörülmüş bulunan mimari imalatların inşaatı uygun şekilde dahil edilebilmesi için,, gerek toleranslar gerek hatalı imalatlar ve gerekse de yeni teknik uygulamaların yapıya eklenmesi gibi nedenlerle ortaya çıkan ve uygulama projesine göre farklılık gösteren ölçüler yeniden değerlendirilerek, küçük bölümler için bile olsa, yeniden bir proje düzenlemesi yapılması ve yeni mimari detaylar geliştirilmesi gereği ortaya çıkar. Konularına göre farklı ölçülerde de olabilen bu çizimlere “İmalat Çizimleri” yada artık dilimizde de yaygın olarak kullanılanageldiği şekliyle “shop-drawings” denilmektedir.

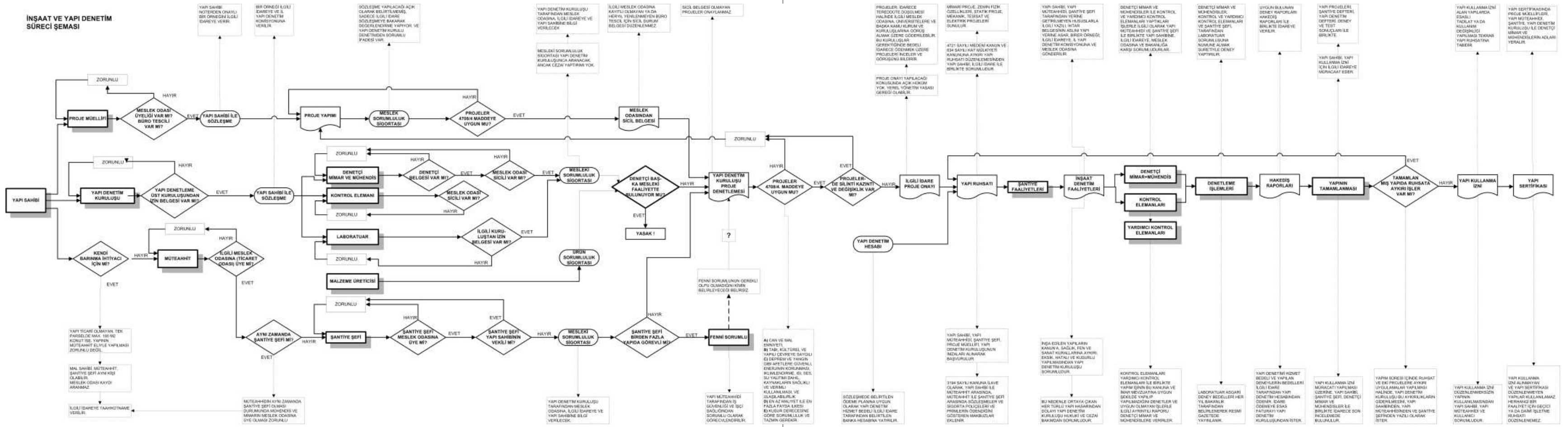
Bu imalat çizimleri süreci tam olarak Mesleki Kontrolluk çalışmalarını içerir.

Bu imalat çizimlerinin yükümlülüğü genel olarak malzeme imalatçılarının, inşaat taşeronlarının veya yerinde yapılan imalatlar söz konusu olduğu zaman, inşaat müteahhidinin yükümlülüğündedir. Ancak yapının bütünlüğü söz konusu olduğu, ve proje müellifi mimarın yapı sahibine bir eser sözleşmesi ile bağlı olduğu göz önünde tutulursa, bu gibi çalışmalarının değerlendirilerek yapının bütünlüğüne eklenmesinde proje müellifi mimarın büyük önem taşıdığı görülür. İmalat Çizimi (shop-drawings) yükümlüsü olan tarafların yapı sahibi ile çıkar çelişkisi içinde olduğu göz önünde tutulmalıdır. Kendi eserinin, dolayısıyla bu yolla yapı sahibinin haklarını koruyabilecek konumda olan tek inşaat katılımcısı proje müellifi olan mimardır. Ayrıca proje müellifi mimarın konu ile ilgili telif haklarının bulunduğu da unutulmamalıdır.

Bu gibi ek hizmetler ile ilgili yeni yükümlülüklerinin oluşmasında proje müellifi mimarın hiçbir hatası veya eksiği bulunmamaktadır. Mesleki kontrolluk hizmetini gerekli kılan hata, eksiklik veya diğer gerekler proje müellifi mimarın sorumluluğu veya iradesinin bütünüyle dışında oluşmaktadır. Ancak proje müellifi mimar bu sorunların çözülebilmesi ve yapı sahibine karşı taahhüt etmiş olduğu ve ayrıca telif hakkının sahibi olduğu yapının yaratılabilmesi için, diğer çalışmalarından fedakarlık yaparak, ek zaman ve emek harcamak durumunda kalmaktadır. Tamamlayarak ilgili taraflara iletmış olduğu projeler ile yerine getirmiş bulunduğu hizmetten farklı olarak sonradan ortaya çıkan bu ek hizmetlerin karşılığı olarak ayrı bir ücret tanımlanması doğaldır. Yukarıda ifade edilen Bayındırlık Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri Şartnamesinde tanımlanmış bulunan ancak yeni yasalar ile belirsiz hale getirilen Mesleki Kontrolluk tanımı karşılığı bedel tam olarak bu hizmeti karşılamaktadır.

Yeni Kamu ihaleleri Kanunu ile Yapı Denetimi Hakkında Kanun kapsamında hiçbir şekilde söz konusu edilmeyen ve hatta metin ifadelerinde bir şekilde yürürlük veya uygulanabilirlik kapsamı dışına çıkarıldığı gibi bir izlenim söz konusu olan Mesleki Kontrolluğun bu yasa kapsamlarında en açık şekilde ifade edilmesi ve içeriğinin gerektiği şekilde tanımlanarak bundan sonraki uygulamalarda etkili şekilde yürürlüğe konulması çok önemli sorunlara ve kayıplara yol açabilecek gelişmelere engel olacaktır. Tersi durumda ise mesleki kontrolluk uygulaması olmadan yapılmak durumunda kalınan yapım işlerinin önemli kaynak kayıplarına yol açması kaçınılmazdır.

İNŞAAT VE YAPI DENETİM SÜRECİ ŞEMASI

YAPI DENETLEME ORMANINDA YOL BULMAK

İçinde bulunduğumuz yıllarda ardarda gelen büyük depremlerin geliştirdiği toplumsal duyarlılık yapı üretim süreçlerinde önemli değişiklikler getirmiş bulunmaktadır. En son, yapıların deprem gibi afetlere karşı korunmasını sağlamak üzere denetlenmesini konu alan 595 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinin ardından, çok kısa sürede çıkarılan 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun, öngörmüş olduğu tamamen yeni kurumlar ve kurumlar arası ilişkiler nedeniyle yapı üretimi sürecini bütünüyle yeniden yapılandırmaktadır.

Şimdilik 19 ilde pilot tanımıyla uygulaması sürdürülen bu yeni düzenleme, çok yakın gelecekte, şu ana kadar konuyla ilgili sadece bilgilendirme düzeyinde tanışıklığı olan diğer bütün illere de yaygınlaştırılma durumundadır.

Diğer taraftan söz konusu Yasanın uygulanmakta olduğu iki yıla yakın süre içindeki uygulamada belirli yetersizliklerle karşılaşmış olduğu için Yasada değişiklikler yapılması gereği ortaya çıkmış bulunmaktadır. Mimarlar Odası Ankara Şubesi konunun gündeme geldiği ilk günden başlayarak yaptığı üzere Yasanın geliştirilerek değiştirilmesi çalışmalarına etkin olarak katılmakta, kendi bakış açısından gerekli gördüğü alanlarda öneriler geliştirmekte, bu önerileri konuyla ilgili diğer kuruluşlarla tartışıp görüş oluşturabileceği ortamlar oluşturmaktadır. Bu çalışmalar sırasında, Yasanın değiştirilmesi için Bayındırlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunan yeni yasa tasarısı taslağının şekillendirmeleri sonucu yapı üretim sürecinde oluşmakta olan yeni düzenlemelerin anlaşılabilmesi

amacıyla bir "yapı üretim süreci diyagramı" hazırlanmış, Yasanın getirdiği yeni düzenlemeler ve ilişkiler bu diyagram üzerinden kavranılmaya çalışılmıştır.

Yasa metninin, özellikle öngörülen değişiklik tasarısı ile birlikte düşünüldüğünde oldukça karmaşık ilişkiler öngörüyor olması nedeniyle kısa sürede algılanabilmesinin zor olan yapısı olduğu düşüncesindeyiz. Gerçekten de bu zorluk günlük yapı üretimi uygulamalarında da kendisini göstermekte, bir çok üyemiz Yasanın öngörmüş olduğu yükümlülüklerin kimler tarafından hangi sırayla ve nasıl yerine getirileceği konusunda belirsizliklerle karşılaştıklarını, kendilerine ait olması gereken görevlerdeki olası bir ihmalleri veya gecikmeler nedeniyle beklenmedik sıkıntılarla karşılaşmaktan çekindiklerini ifade etmektedirler. Yapı üretimi sürecinin üyelerimiz tarafından da kavranabilmesine yardımcı olacağı düşüncesiyle diyagramı yukarıda bilgilerinize sunuyoruz.

Diyagram yapı üretim sürecinin temel unsurları olan, Yasada ve yasalarda düzenlenen bulunan Tasarı Taslağında ifade edildiği şekilde, Yapı Sahibi, Proje Müellifi, Yapı Mütahhidi ve ona bağlı olan Şantiye Şefi arasındaki ilişkiler üzerine kurulmuş olup, bunların Yapı Denetleme Kuruluşu ile birliktesinde bulunan Denetçi Mimar Mühendis, Kontrol Elemanları, Yardımcı Kontrol Elemanları ve Laboratuvar Sorumluları ile olan ilişkileri tanımlanmaktadır. Tarafların genel sorumlulukları, Bakanlık, Üst Yapı Denetim Komisyonu, İl Yapı Denetim Komisyonu ve İlgili İdare ile ilgili olup Sigorta Yükümlülükleri de ayrıca belirtilmiştir.

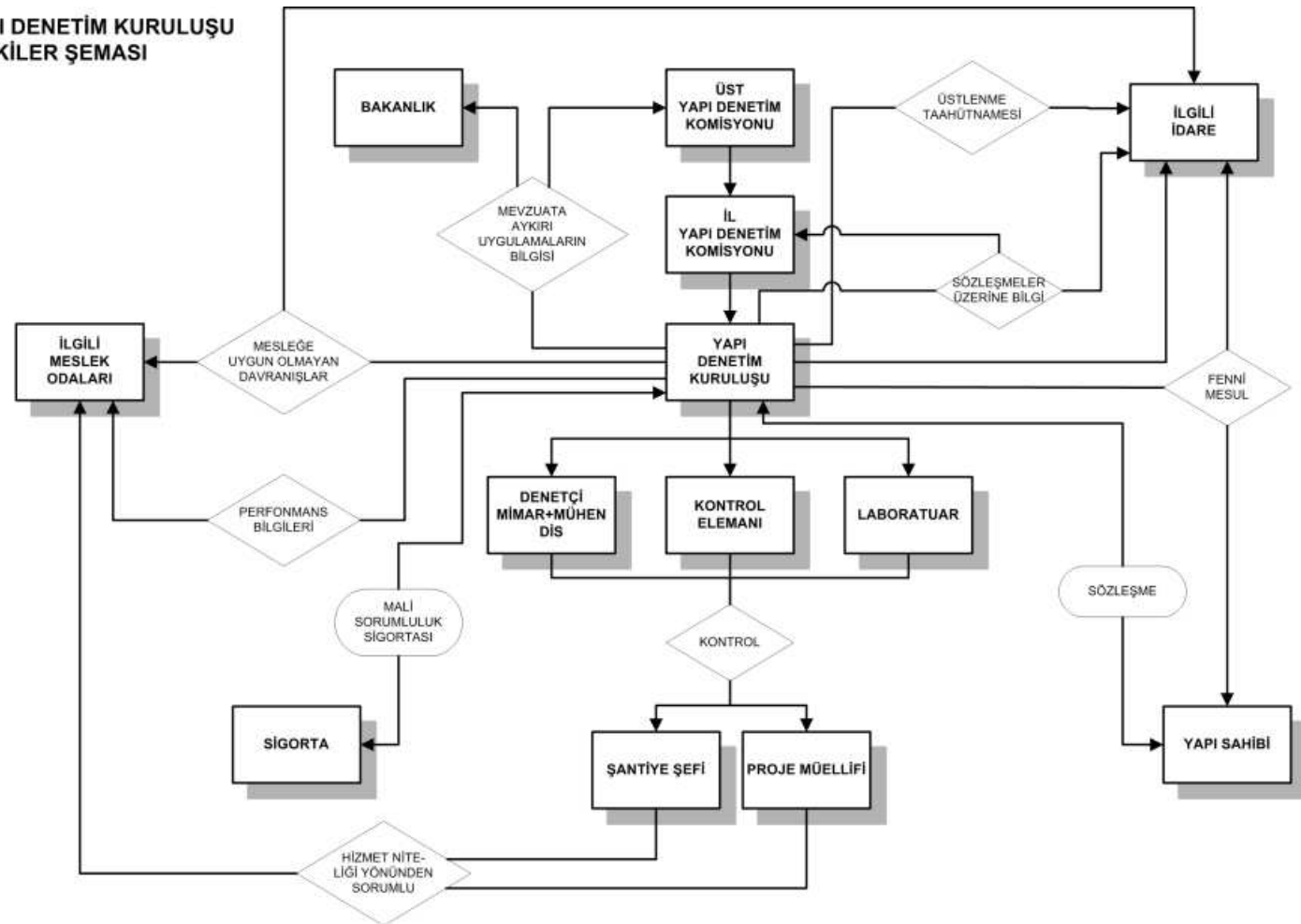
Konuyla ilgili çalışmalar sürmektedir. Tasarı Taslağı ile ilgili olabilecek gelişmelerin sonuçları sürekli olarak güncellenecek, ilişkiler ve yükümlülükler, değişiklikler olmasa da durumunu yeniden düzenlenecek ve diyagrama yansıtılacaktır. Bu çalışmaya ve güncellemelere Şubemizin www.mimarlarodasianakara.org adresinden ulaşabilirsiniz.

YAPI DENETLEME SORUNLARI

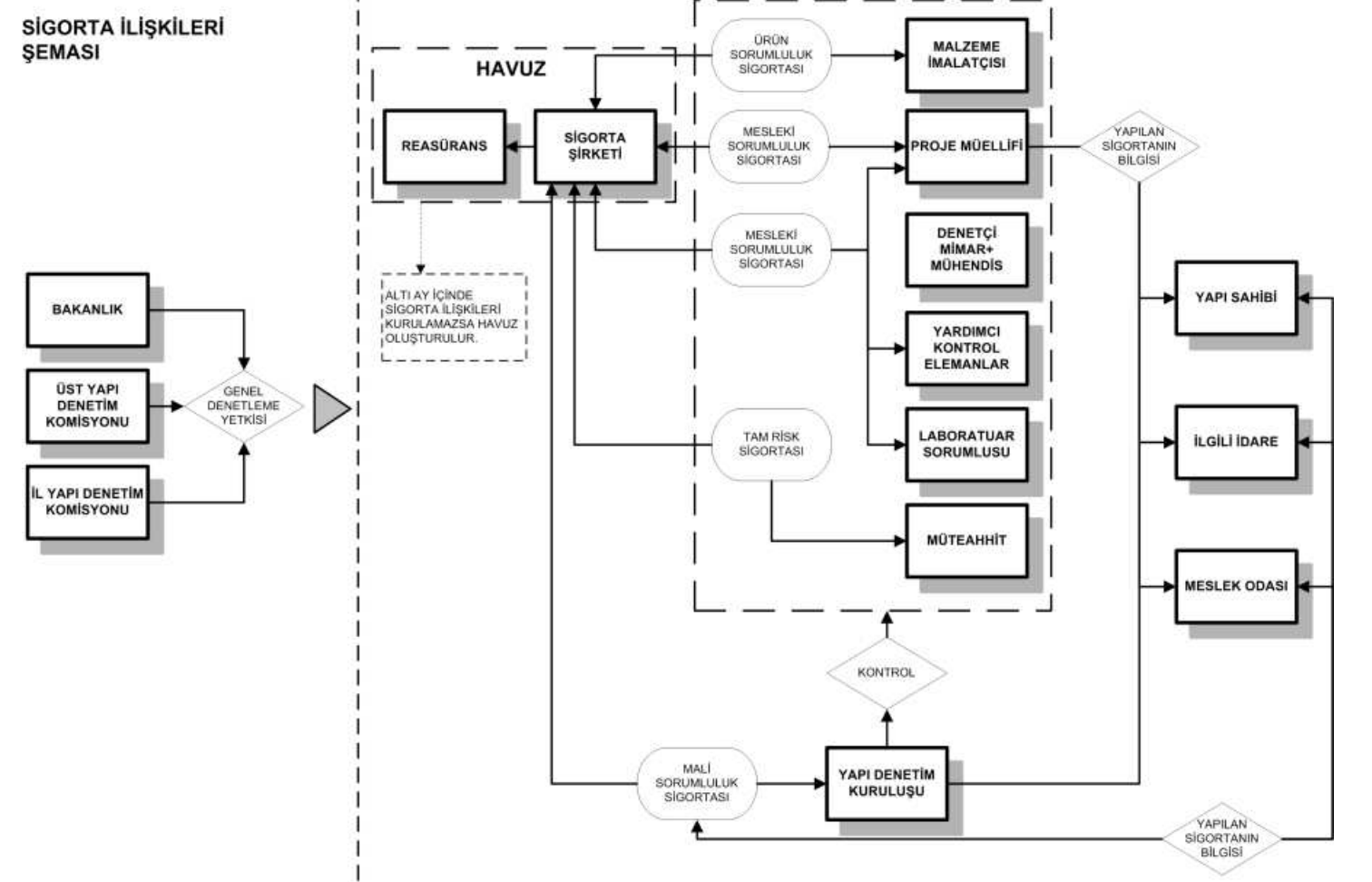
AŞILABİLECEK Mİ?

GEÇTİĞİMİZ SON İKİ YILDIR
MESLEK GÜNDEMİMİZE
YERLEŞEN YAPI DENETİMİ
KONUSU “KERVAN YOLDA
DÜZÜLÜR” VEYA “YANLIŞ HESAP
BAĞDAT'TAN DÖNER” GİBİ
ULUSAL GELENEKLERİMİZİ TAM
ANLAMıyla YANSITAN
YÖNTEMLERLE GELİŞMEKTE.

YAPI DENETİM KURULUŞU
İLİŞKİLER ŞEMASI

SİGORTA İLİŞKİLERİ
ŞEMASI

Geçtiğimiz son iki yıldır meslek gündemimize yerleşen Yapı Denetimi konusu “kervan yolda düzülür” veya “yanlış hesap Bağdat’tan döner” gibi ulusal geleneklerimiz tam anlamıyla yansıtan yöntemlerle gelişmekte.

Önceki Hükümet döneminde 595 Sayılı ve 601 Sayılı Kararnameler ile yapılandırılmaya çalışılan Yapı Denetimi, bu Kararnamelerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinden sonra, çok acele bir şekilde, gene benzer hükümlerle 4708 Sayılı Yasa ile yürürlüğe konulmuş bulunmaktaydı. Şimdi aradan geçen süre içinde, Yasanın yangından mal kaçırırmasına hayata geçirilmesinin getirdiği sorunlar yaşanmakta, yeni Hükümet de söz konusu Yasanın yenilenmesi gereğine inanmış görünmektedir.

Bu konuyla ilgili çok sayıda taraf bulunmakta ve bu tarafların her birinin diğerlerinden çok farklı olabilen, hatta bazen çelişebilen görüşleri bulunabilmektedir. Mevcut politik çevrelerde daha güçlü olabilen bazı kuruluşların Yasanın yeniden yapılandırılması sürecine

etkili olarak katılabildikleri, toplumun genel çıkarlarını gözetken veya gözetmeyen kendi görüşlerini şimdiden Kamu kurumları tarafından hazırlanmakta olan yasa tasarısı taslaklarının metni içerisine alırdılabildikleri gözlenmektedir.

Mimarlar Odası Ankara Şubesi bir süredir, Bayındırlık Bakanlığı tarafından hazırlanmış bulunan Yapı Denetimi Yasa Tasarısı Taslağını temel alan konuyla ilgili kendi görüşlerini geliştirme sürecine girmiş bulunmaktadır. Ankara Şubesi yapı denetimi sürecinin uzun soluklu bir çalışma olacağı inancında olarak öncelikle konunun üyelerimize tanıtılması, uygulamadan kaynaklanan sorunların doğrudan sorunla yüz yüze olanlar tarafından gündeme taşınması ve görüşlerimizin toplumumuza en iyi yararı sağlayabilecek şekilde yapılabilmesi için, bulunduğumuz noktadan, yani mimarların mesleği uygulama bakış açısından belirlendikten sonra konuyla ilgili diğer tarafların değerlendirilmesine açılmasının doğru olacağı düşüncesini taşımaktadır.

Ankara Şubesi konuyla ilgili çalışmalarında, Bayındırlık Bakanlığının ilgili dairesinin hazırlamış olduğu yasa taslağında öngörülmesi bulunan yapıyı daha kolay algılayabilmek için bir ilişkiler diyagramı geliştirmeye çalışmıştır. Taslağın girift denilebilecek kadar karmaşık yapısı çok yoğun bir ilişkiler bütünlüğü sergilediği için bu diyagramın katmanlar halinde düzenlenmesi yönüne gidilmiş, çalışma sonunda yandaki sayfada örneklerini verdiğimiz ilişki diyagramları elde edilmiştir. Bu diyagramlar konuyla ilgili sadece tek bir kurumun ilişkilerini özet halinde göstermektedir. Yasa Taslağında ifade edilen bütün kurumlar için benzeri bir ilişkiler diyagramı hazırlanabilecektir, ancak şimdiki durumda mimarların konuyla ilgili durumunu en fazla ilgilendiren üç kurum; Meslek Odaları, Yapı Denetim Kuruluşları ve Sigorta Kuruluşlarının ilişkilerini gösteren diyagramlar hazırlanmış olup yanda bilgi vermek üzere sunulmuştur. Bu diyagramlarda ilişkilerin daha açık olarak gözlemlenebileceği, eksik olan yada anlam taşımayan ilişkilerin daha kolay saptanabileceği düşüncesindeyiz.

Mesleğimiz yönünden tartışmaya açılması gereken başlıkların içeriği konusunda kısa bir bilgi vermeyi yararlı görüyoruz.

Bayındırlık Bakanlığının Yapı Denetimi Yasa Tasarısı Taslağının mimarlık mesleği için kısıtlayıcı olabilecek bir yapılanma sergilemektedir. Bu nitelikte içerik taşıyan maddeler arasında; Yapıların sadece betonarme karkastan oluşabileceği ve yapıyı taşıyıcı sistem olarak algılama inancı, yapı sahibi ile müteahhidin sözleşme mutabakatının mimar tarafından projeye aktarılması zorunluluğu, Yapının inşaat sürecinde değişebileceği varsayımının yok sayılarak mimari mesleki kontrollük hizmetinin ortadan kaldırılması, normal olarak proje müellifi mimara ait olması gereken mimari proje ile ilgili risklerin Yapı Denetim Kuruluşuna aktarılması mimari projeye başkalarının müdahale hakkının yaratılması gibi hükümler sayılabilir.

Diğer taraftan Yapı Denetim Kuruluşu tarafından öngörülecek değişiklikler, güçlendirme amaçlı projeler veya yapının kullanım döneminde ortaya çıkabilecek gereksinimler nedeniyle Yapı Denetim Kuruluşuna doğrudan proje hazırlama veya yaptırma hakkı tanınarak, müellifin telif hakkı da yok sayılmaktadır.

Yasa Tasarısında meslek odası teriminin içeriği de açık olarak tanımlanmamıştır. Bu tanımın Yasayla ilgili yönetmeliklerin hazırlanması aşamasında Ticaret odalarına veya yasanın kabulünden sonra kurulması

planlanmış olan başka diğer kurumlara da yaygınlaştırılarak, yasa koyucunun yanıtılmasının amaçlanıyor olması da imkan dahilindedir.

Tasarı Taslağında TMMOB'ne bağlı odalara ve bu arada Mimarlar Odasına getirilmesi öngörülen önemli yükümlülükler bulunmaktadır. Ancak, önemli ölçüde mali yük getirilebilecek bu yükümlülükler karşılığında odaların mali imkanlarının geliştirilmesi hiçbir şekilde düşünülmediği gibi, tersine mevcut gelir olanakları da kısıtlanmaya çalışılmaktadır.

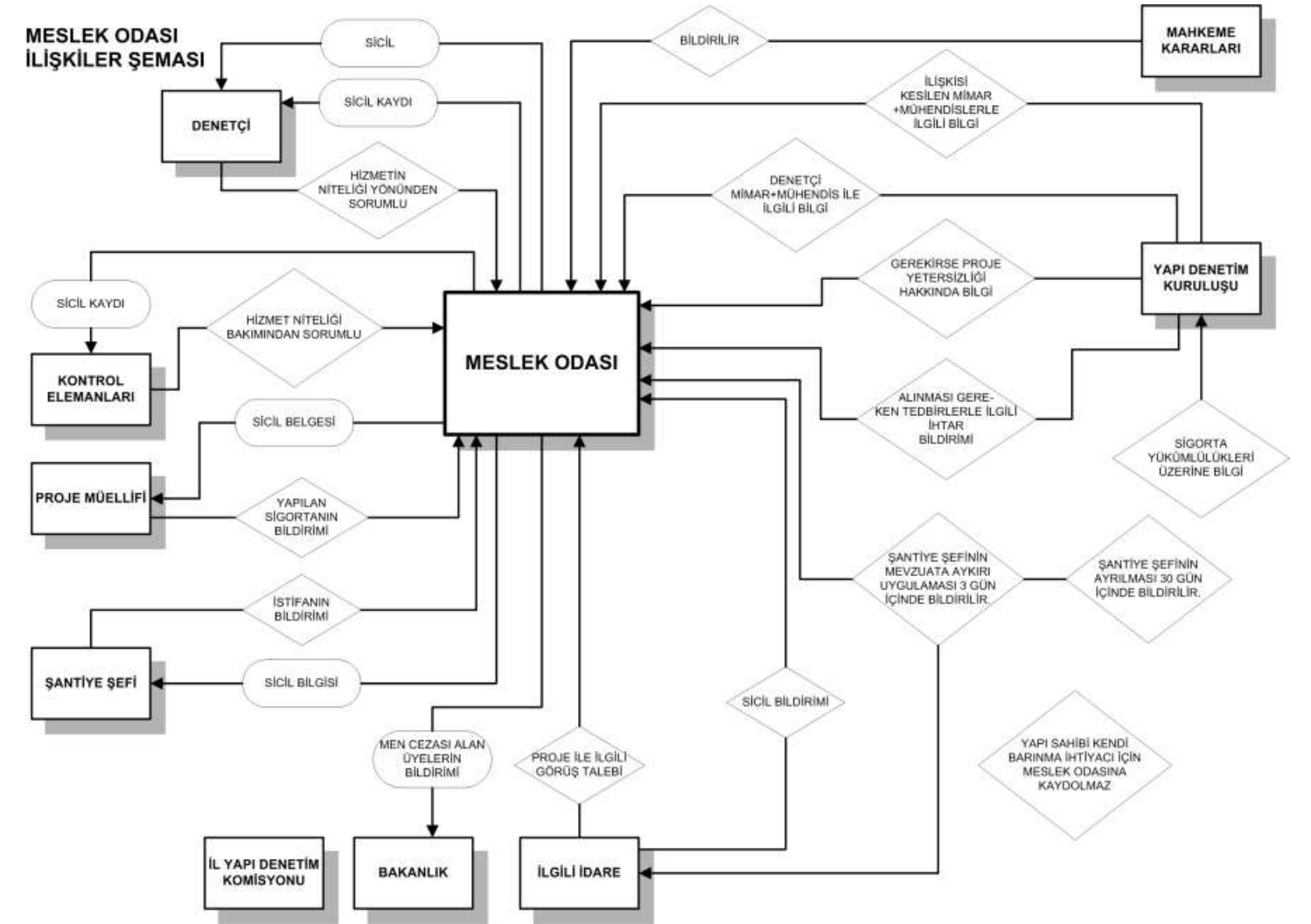
Söz konusu Tasarı gündemde olan deprem konusunun etkisiyle kendisini yapının taşıyıcı sisteminin dayanıklılığı ile sınırlamak eğilimindedir. Ülkemizdeki yapılaşma ile ilgili sorun oluşturan diğer; "yaşanabilir yapı", "performanslı yapı", "kaliteli yapı" gibi kaliteli bir yaşamın temel unsurları olan kavramlar ile, yangın, gürültü, çevre ve enerji korunumu gibi unsurlar da Yapı Denetimi Yasa Taslağının ilgi alanının dışında tutulmaktadır. Taşıyıcı sistem dışındaki yapı elemanları ile ilgili tasarım ve yapım kusurlarının da can ve mal kaybına yol açabileceğinin göz önünde tutulmamış olmasının onaylanacak Yasanın etkinliğini sınırlayacağı düşüncesindeyiz.

Yapı Denetim Kuruluşu için öngörülen yetkiler, yapım sürecinin diğer katılımcıları açısından bir karmaşa yaratacak gibi görünmektedir. Örneğin Yasa Taslağında, Yapı Denetim Kuruluşu yetkililerinin doğrudan Şantiye Şefine talimat verebileceği öngörülmektedir. Diğer taraftan Yapı Denetim Kuruluşu için (asgari ve aynı zamanda tavan şeklinde tanımlanmış olduğu için) standart ücret belirlenmiş bulunmaktadır. Uygulamada, rekabet nedeniyle yapılan indirimlerle bu hüküm şimdiden ihlal edilmeye başlanılmış bulunmaktadır.

Rekabet, uygulamada sadece bununla da sınırlı kalmamakta, projesine aykırı imalat ve standart dışı malzeme kullanımı da pazarlık kapsamına (örneğin ø8 yerine ø6 demir kullanılmasına göz yumulması gibi) dahil edilip, çok tehlikeli gelişmelere yol açılmakta olduğu bildirilmektedir.

Bu gelişmelere Yapı Denetim Kuruluşu içindeki sorumlulukların doğrudan kişilere yüklenmesi yerine kolektif sorumluluk olarak belirlenmesi ve bu kolektif sorumluluğun da sigorta kapsamına alınarak kişisel sorumlulukların tamamen ortadan kaldırılmış olmasının yol açtığı düşüncesindeyiz.

Diğer taraftan Yapı Denetim Yasası Taslağında Sigorta yükümlülükleri taşıyıcı sistem için 15 yıl ve taşıyıcı olmayan sistem için 3 yıllı sınırlanmakta, dolayısıyla

deprem gibi uzun erimli bir olgu için bu süreler sonrasındaki risklerin durumu belirsiz kalmaktadır. Bu süreler sonrasındaki kişisel sorumluluk yükünün devam edip etmeyeceği Yasa Tasarısı Taslağında belirtilmemektedir. Bu durum konuyla ilgili tarafların ilişkileri bakımından belirsizlikler yaratmaktadır.

Konuyla ilgili olarak tartışılması gereken diğer konular, mesleki ve mali sigorta sisteminin varlığının yapım sürecinde yer alan tarafların görevlerinde ihmale yol açıp açmayacağı, yapı üretiminde ve denetimdeki görevlilerin mesleki yeterliliklerinin nasıl tanımlanacağı, Yasada öngörülmesi bulunan Yapı Üst Denetim Komisyonu ve İl Yapı Denetim Komisyonlarının görevlerini nasıl yerine getirecekleri gibi konular çevresinde yoğunlaşmaktadır.

Tasarıda en fazla göz ardı edilen taraf yapının kullanıcısidir. Kullanıcı ile ilgili cezai yükümlülükler getirilmekle birlikte, kullanıcının tüketici olarak hakkı olması gereken yapı ile ilgili bilgilere nasıl ulaşabileceği konusunda bir mekanizma

öngörülmemektedir. Yapı ile bilgileri taşıması öngörülen Yapı Sertifikası bile, ancak yapının kullanma izni almasından sonra devreye sokulmakta, kullanıcıya karşılaşılabileceği risklerle ilgili bilgilerin kullanımdan önce iletilmesi ihmal edilmekte dolayısıyla tüketici hakları tümüyle göz ardı edilmektedir.

Ankara Şubesinin Konu ile ilgili çalışmaları sürdürülmektedir. Çalışmalar üyelerimiz katılımına açık olup, konuyla ilgili katkıları özellikle beklemekteyiz. Gelişmeler üyelerimiz Odamızın www.mimarlarodasiansankara.org adresindeki sayfasından sürekli olarak aktarılacaktır.

ŞEVKİ VANLI

oda
SÖYLEŞİSİ

“ODA” SÖYLEŞİ'LERİNİN İLKİ,
ŞEVKİ VANLI VE ÇOK SAYIDA
İZLEYİCİ VE KATILIMCI İLE
YAPILDI. “TÜRKİYE'DE MİMARLIK
ÖĞRENCİSİ OLMAK” TEMASI
ETRAFINDA GELİŞEN SÖYLEŞİ,
DİĞER KONUKLARIN DA
TARTIŞMAYA KATILMASI İLE ÇOK
CANLI BİR ORTAMDA GEÇTİ.

ŞEVKİ VANLI- Efendim, söyleşmek için burada bulunuyoruz, yani yalnızca ben konuşmayacağım, sizler de konuşacaksınız. Söyleşi, bir tür diyalog emrettiğine göre, sizlerin de katılması önemli. O zaman bu konuşmanın sonunda değil, aralarında karşılıklı diyaloga girmemiz lazım. İstedığınız yerde kesebilirsiniz. Kesmeniz lazım ki, o konuyu derinleştirelim. Buna “söyleşi” ismi koymuşlar. Yani sohbet değil de, bir konu üzerinde konuşacağız. O da, Türkiye’de mimarlık öğrencisi olmak. Gerçekten hepimiz biliyoruz, bizim öğrenciliğimizin üstünden yarım yüzyıl geçti, ama biliyoruz ki, zor zamanlar.

Efendim, mimarlığın seçimi, mimarlık eğitiminin ve mimarlık mesleğinin seçimi; yalnız Türkiye’de değil, dışarıda da çok zor bir hikâye, çünkü kişinin yapısının mimar olmaya müsait olup olmaması en erken ilkokulda ortaya çıkıyor. Büyük ölçüde de sonradan ortaya çıkıyor. Halbuki, Türkiye’de üniversitelere çok zor olduğu için, giren öğrenci 1-2 sene sonra okulu bırakıp, “ben mimar olmaya müsait değilmişim, yanlış

seçmişim, kimyaya geçeyim, ekonomiye geçeyim, hukuka geçeyim” diyemiyor. Ama öbür ülkelerde bakıyor ki, bu ilgiyi hissetmiyor, duymuyor, bu kapıdan çıkıyor, öbür kapıya gidiyor kaydını yapıyor.

Türkiye’de üniversiteye girmek çok zor. Bu kadar zor girdikten sonra da, mezun olmak oldukça kolay. Benim gördüğüm kadarıyla, mezun olmayan pek kimse kalmıyor. Halbuki, başka ülkelerde, yani gelişmiş ülkelerde isteyen giriyor, herkes giriyor, ama mezun olmak çok zor. Mesela, yüzyıl başında 50 sene önce birinci seneden sonra, bizim sınıftan en az yarısı terk etmişti. İkinci seneden sonra da, üçüncü seneden sonra da terkler vardı, çünkü insanın sevmediği bir meslekle 40-50 sene yaşaması çok zor bir iş. Bu yüzden birçok lokanta çalıştıran mimarlar var veyahut başka yönlere kayan, grafik, iç mimari, şehircilik gibi bir sürü başka faaliyetlere kayan mimar var. Biz şu anda Türkiye’de 40 bin kadar mimarız, belki yarısı mimarlık yapmıyor. Belki de daha fazla.

Mimarlık eğitimi bence üniversitede başlamıyor. Mimarlık eğitimi ilkokuldan, hatta belki daha da evvelden aile içinde başlıyor. Yani ortam insanı yetiştiriyor, ama yalnız mimarlıkta değil, aslında her şeyde ortam çok çok önemli herhalde. Bizim Türkiye insanının veya toplumunun ortamı, güzel sanatlara biraz uzak. Okumuşlar da uzak, yalnızca cahiller, okuma imkânı bulamayanlar değil. Örneğin, bundan 20 sene kadar önce Washington’da bir Türk ataşesinde misafir kaldım. Duvarlarında fevkâlâde kötü tablolar vardı. Ben de merak edip “bunları nereden buldunuz?” diye sordum, “pazardan aldık, hem de çok ucuz, 15-20 dolara aldık” diye, marifet gibi anlatıyorlar... Bir gün Mexico City’de bir müzeye gideceğim. Müze resim müzesi, İspanyol hâkimiyetinden kalma bir saray. Çapultepe diye bir tepe var, onun üstünde bir saray. Taksiye bindim, şoföre “beni Çapultepe’ye götür” dedim. Gittik, ücretini ödedim, ayrılırken “ben de seninle geleceğim” dedi. Bırakmadı beni, içeri girdik bana tabloları anlatıyor ve bir mihmandar gibi, rehber gibi anlatıyor. “Bakın, şu sağdan güneş doğuyor, bu ümit. Solda karanlık var, bu ümitsizlik, bu sorunların yoğunlaştığı yer” diyor. Taksi şoförü hiç de fena olmayan yorumlarda bulunuyor.

Türkiye’deki eğitimin bir sorunu da, bilgi üzerine kurulmuş eğitim. Hoca, “Kitaptakini isterim” diyor, öğrenci de onu ezberleyip geliyor. Hatta üniversiteye girerken çarpı işaretleriyle imtihan yapılıyor. Belki sene içi imtihanlarında falan da, eksi, artı, çarpılarla falan imtihan yapılıyor. Hiçbir hoca öğrencisine “tamam, bilgi toplamışsın, ama sen ne düşünüyorsun, bir de onu dinleyelim” demiyor, yani kitapların söylediği şeyleri siz ezberleyip de, okulda bunları yinellerseniz, en yüksek notu alabiliyorsunuz. Türkiye’de eğitim düşünmeye yönlendirilmemiş. Halbuki, düşünce çok önemli, yani bilgi düşüncenin olsa olsa altyapısıdır. Hakikaten bilgisiz insan düşünemez, ama her bilgili insan da düşünmüyor.

Mimarlıkta, bilgi altyapıdır, ama mimarlık düşünce üretmektir, düşüncenin yanında imge üretmek, ikisini birden üretmektir. Yani düşünce o tasarımın içeriğidir. Eğer biz öğrenciyi çizdikleriyle değerlendirirsek, eğer proje çalışmalarında o düşüncesini tasarıma yansıttığına emin olursak, mesele yok, ama dergilerden veya sergilerden, yarışmalardan kalıplar ezberlemiş de, onları yansıtıyorsa, o zaman ondan ileride de özgün bir çalışma beklememiz mümkün değil. Onun için bizim altyapımız, yani ilkokul, ortaokul, lise bizi düşünmeye teşvik etmediği için, itmediği için, alıştırmadığı için, üniversitede bu işler aksıyor.

Türkiye’de mimaride eleştiri olmadığı gibi, aslında bütün güzel sanatlar da yok. Yani bir konser, bir gazetede eleştirilemiyor, o konseri yöneten veya solist hemen darılıyor. Türkiye’de eleştiri gelişmedi, hep böyle “kıran kol yen içinde kalsın” veyahut “zaten kimse mimarı anlamıyor, bir de siz mi konuşacaksınız?” gibi bir zırla mimarlık konuşulmaz oluyor. Doğrusu, ben Ankara’ya yerleştiğim zaman zannediyordum ki, çok sık karşılaşacağız, mimar veya olmayan insanlarla mimarlık konuşacağız, tartışacağız. Yavaş yavaş bu istediğimden de vazgeçtim. Aslında mimarlar bile karşı karşıya gelince belki sinemadan, politikadan bahsetmeyi tercih ediyoruz. Klasik bir laf olarak da hani “Türkiye nasıl kurtulur?” onları konuşuyoruz. Tartışma ortamının Türkiye’de muhakkak gelişmesi lazım, ama ilkokulda, ama mimarlık eğitiminde, ama hayatta bu tartışma olmadan gelişme de beklemek mümkün değil.

ZİYA TANALI- Sayın Vanlı’yı dinlemek her zaman büyük keyif. Mert, hepimize çok şey öğretti ve şimdi de bıkmadan, usanmadan Türk toplumuna durması gereken çizgiyi konuşuyor. Kişiliği aslında öğretici. “Katılın, tartışın” diyor, söyledikleri tartışılacak şeyler değil, doğrulardan söz ediyor.

“Belki katkıda bulunulabilir, başladığı konu tartışmaya doğrultulabilir” diye bir soru geliyor aklı. Toplumumuzun belli yanlışlar yaşadığını hepimiz çok

iyi biliyoruz. Örneğin, hâlâ bazı okullarda mimarlık konusunda yereli sürdürmek erdem olarak tanıtılıyor. Bir başka okulda da, moda olana eklenmek başarı olarak tanınıyor. O günün aktüalitesi neyse, onun gibi olmak başarı kabulleniliyor. Tabii, aslında değişen bir toplumun, direngen bir toplumun kaçınılmaz kaderini yaşıyoruz. Önceki değerlerin kaybolup gittiği, yeni değerlerin yerine koymanın da en az yüzyıl aldığı, hadi yüzyıl değilse bile, onlarca yıl aldığı bir kaderi paylaşıyoruz.

Söylediğimize bir katkıda bulunmak gerekiyorsa, tabii öncelikle kişiliğin eğitilmesi gerekiyor. Değişenlere değil de, değişmeyen şeylerin ne olduğunu bakarak yapmak gerekiyor. Sanırım, işin kötü tarafı Osmanlı'da da yok, bu kişiliğin ne olmasına ilişkin eksik olanlar. Dolayısıyla öğrenci olarak karşımıza çıkan genç zihinlere pek aktarılamıyor. Sizin bir yanınızla İtalyansınız. Roma bir günde kurulmuyor. Sizin ve sizler gibi olanlar sayesinde öyle zannediyorum ki, bıkmadan, tükenmeden inandığı doğruları öne çıkararak konuşan kişilere daha çok gereksinmemiz var.

Sizi bu akşam gerek giriş biçiminizle, gerek değiştirdiğiniz ayrıntılarla içtenlikle ben de kutluyorum.

COŞKUN ERKAL- Bütün toplumlarda güzel sanatlarla karşı bir çekimserliğin var olduğu galiba bir gerçek. Siz bunun Türkiye'den örneklerini vermişsiniz, ben o konuda 50'li yıllarda Bruno Zevi, İTÜ'de bir konuşmasında, İtalya'da zengin bir ailenin evini yaptığını söylüyordu. Bu arada dekorasyona da karıştığı için kitaplığını da yaptığını söyledi. Neticede günün birinde hanımdan bir telefon gelmiş, "çok güzel oldu, kitaplık iyice hoşuma gider düzeye geldi, ama kitaplığın içerisinde 56 santim kadar bir boşluk oluştu, iyi ciltlenmiş, arkası, sırtı iyi görünen kitaplardan bana 56 santim tutacak kadar kitap yollar mısınız?" Hangi toplum olursa olsun, galiba güzel sanatlar ve kültüre karşı olan eğilimin toplum içerisindeki bu işi yapan kişilerle büyük farklar oluşturur düzeyde bir açık bıraktığı görüşü hâkim oluyor.

RAGIP BULUÇ- Efendim, tabii özellikle bu konunun Mimarlar Odasında ele alınması benim hoşuma gidiyor, çünkü Mimarlar Odasının uzun yıllar unuttuğu bir şey var: Topluma mimarlığı tanıtmak ve sevdirmek. Ben böyle inanıyorum, belki yanılıyorum, ama bu konuda hayli eksiklikleri var. Toplum mimarlıktan anladığı zaman ne oluyor? Başıma gelen bir olayı anlatayım. Tokyo'daki oteline geldiğim zaman müthiş kışkırdım Kenzo Tange'yi, çünkü hiçbir zaman bu yaşa gelsem bile böyle bir bina yapamayacağımı düşündüm. Niçin? Çünkü, 25 yaşından beri büyük ihtimalle, Kenzo Tange, yaptığı her yapı için "hadi be Kenzo, bu sefer olmadı, ama bir daha yap" diye tutula tutula gelmiş ve 80 yaşında ancak bu senfoniyi yaratabilmiş. Bırakın topluma anlatmayı, biz daha mühendislerle sözümlü geçiremiyoruz.

"Eğitim" derken, esasında ben eğitimden nefret etmiş bir adamım, herhalde mimar da olmasam başka hiçbir şey olamazdım. Mimarın da kolay tarafını yakaladığım için oldum, yani hukukçu falan gibi böyle bir şey olabileceğimi hiç zannetmiyorum. Ama şu anda inanıyorum ki, özellikle Mimarlar Odası'nın ve diğer örgütlerin birincil görevi mimarlığı topluma tanıtmak ve sevdirmek olmalıdır.

ŞEVKİ VANLI- Efendim, önemli konularımız o kadar çok ki. İtalya'da öğrenciler arasında mütemadiyen mimarlık konuşuluyordu. Bu arada yeni gelen hoca varsa, ondan bahsediliyordu, "bu sene bilmem kim filanca derse gelecekmış" diye. Ondan sonra hemen arkasından soruluyordu, "ne yapmış?" diye, bina yapmış olanlarla ilgileniliyor, bir şey yapmamışsa kimse ilgilenmiyordu. Gerçekten mimarlık bir ilim değil, mimarlık bir uygulama, fiili bir üretimdir. Bu üretime katılmayan bir insanın mimarlığı anlaması zor. Ama şimdi Türkiye'de kuramcılar ayrılmış, "biz kuramla meşgulüz" diyorlar, öbürlerine "siz yapın, biz bakacağız" diyorlar gibi gelir bana. Türk tasarımcıları, Türk mimarları, eğer batıya yöneliyorlarsa, kuramcılar daha da çok yöneliyor.

Bir de, Türkiye'de 37 mimarlık fakültesi olmuş. Türkiye'de maalesef, başımızdakiler bir binayı okul zannediyorlar. Binanın içindeki hocalar okulu yapar. Bunun için bu kadar okula hoca var mı? Türkiye'de öyle hocalık da ucuzladı, master yapıyorlar, o yayınları görüyor musunuz? Çok zayıf, fevkalade zayıf, ama arada çok kaliteli insanlar da var tabii.

ŞERİFE MERİÇ- "Hiç kimse bize ihtiyaç duymuyor, aman onlar da bizi sevmiyor" vesaire, hep de kötü yanlarından bahsediyoruz. Bunu da bence, bir gelenek haline getirdik. Ben çok üzüntü duyuyorum, yani belki bu ülkede iyi yapılanlar da var. Belki, iyiyi de tarif etmek lazım. Nereye kadar iyi, yüzde yüz iyi her ülkede mi yakalanıyor da, bizde yakalanamıyor? Yani birazcık da iyileri görmeye çalışsak da, bu kadar genç arkadaşım var, ben de kendimi hâlâ onlardan sayıyorum, birazcık da motive etsek.

RAGIP BULUÇ- Yıllarca önce bir Danimarkalı mimar dostum bana "niye Türkiye'de oturuyorsun?" dedi, "ben bu ülkeyi seviyorum, yurtsever bir insanım" dedim. "Bana bak, fakir ülkenin mimarı olmaz" dedi. O zaman son derece kızıştım, ama şimdi inanıyorum. Kötü olan birçok şeyin içinde, mimarlık hâlâ pırlıl pırlıl. O kadar güzel yapılar görüyorum ki, Ankara'da bile, yani "bu kötü çamur toplumundan bunlar nasıl çıkıyor?" diye de düşünmüyorum değilim. Biz bu bütün şeylere, kendi tenkitlerine rağmen, mesela popülarizm batağına düşmedik, hâlâ kendimizi bundan uzak tutuyoruz, hâlâ asil davranışlar içindeyiz ve zaman zaman doğru işler de yapabiliyoruz. Hatta benim bir tabirimle, müşteriyi kazıklayarak yapıyoruz, yani kimse bizden istemiyor, o halde iyi kazıkklamaya mecburuz, bizim kuşak böyleydi.

Karamsarlığa düşmeyin, ama gerçekten bir ülkenin mimarisinin kalitesinin anlaşılabilmesi için galiba milli gelirinin 20 bin dolar civarında olması lazım; bu bir. "Kim 500 Milyar İster" programında İngiltere Kraliçesinin adını sordular, yarışmacı bilemedi, yani böyle bir soru sorduğu zaman "bana hakaret mi ediyorsun?" diyecek kültür seviyesine çıkmak lazım; bu iki...

Ama şunu anlatmamız lazım: Hukukçulardan üstünüz, doktorlardan ileriye, hele onların tüccar olan tabakasından çok daha fazla, daha işe yarar insanlar, ama topluma bunu anlatamamızın nedenleri de, kendi içimizde düştüğümüz bazı yanlışlardır. Ziya'yla konuşurduk, "yahu, nötron bombasına 'evet' diyelim de, bari Amerika desin ki 'Türk mimarlarını dinledik' desin Yani bütün bunları yaşadık, Mimarlar Odası'na bildiriler gelir, nötron bombasına karşıyız. Sana ne ya, bizim kendi meselemiz var. Yani biz bu hataya düştük, mimarlığı tanıtmadık, mimarlığı sevdiremedik. Kendi aramızda konuşuyoruz.

Bakin, bugün eğitim konusunda bir söyleşi var. Burada kaç tane eğitimci hoca var? Tahmin ediyorum, bir iki kişi, başka da olduğunu zannetmiyorum. Derdimiz bu, karamsarlığa lütfen düşmeyin, ama iyimser de olmayın. Fakir ülkenin mimarı olmaz; artık ben de Danimarkalı dostuma katılıyorum.

ZİYA TANALI- Bu iş ne karamsar olmakla oluyor, ne de iyimser olmakla oluyor. Zaman hükmünü icra etmek zorunda. Bugün sadece Türkiye'nin sorunu değil bu, Batı kültüründe de aynı şeyler yaşanıyor. Çok sayıda iyi, çok sayıda doğru var. Kültürler süratle heterojenleşiyor, üniformalıktan kurtuluyor. Endüstri devrimi, önceki görgülerden yoksun, ama para sahibi bir kesim yaratıyor. Bu insan grubu, aristokratların ya da burjuvanın incelmış birikiminden bihaber elbette, ama cebinde para var. Bizim profesyonellerimiz de, Batının profesyonelleri de onların sırtına giyecekleri kılık arıyor. Bakmayın, postmodern de o, dekonstrüktivizm de o. Türkiye'de de, Batıda da aynı olgular yaşanıyor. Paranın hükmünü icra etmesi, bu görgüsü farklı ve o güne kadar gelinmiş çizgide olmayan kesimin incelməsi beklenecek, kaçınılmaz. Bu konuştuğlarımız, yalnız mimarlığın sorunu da değil, bu kültürlerin meselesi. Prim yapan şey, zamanla değişecek, sahip olabileceğin tek iyimserlik budur.

ŞEVKİ VANLI- Son bir şey söyleyeyim: Ziya Bey'in gelişmeleri zamana bırakması doğru, yani bir gelişme kolay olmuyor. Gelişmenin bedellerinden biri zaman, biri de çok çalışmak.

"Türk mimarını yüreklendirelim, hep mi kötü şey yapıyoruz?" falan demek, eh sevimli söz doğrusu, zaman zaman biz de söylüyoruz. Ama Türk toplumunun kolaycılığı bırakması lazım. Gelişme, ilerleme, daha kaliteli insan olma o kadar kolay bir şey değil. Ama kendini eleştirebilen toplumlar gelişir. Mesela, geçen gün oğlum "ben yanlış yaptım" dedi, "ha şimdi adam olmaya başladın" dedim, Yanlış yaptığını itiraf edemeyen bir toplum gelişemez, mümkün değil. Biz mimarlığa inanmazsak, mimarlarımıza da inanmasak, burada toplanmazdık zaten. Ama kendi eksiklerimizi tespit edip, "acaba bunun için bir şeyler yapabilir miyiz?" diye toplanıyoruz.

Çok teşekkürler, sağ olun. (Alkışlar)

1 000 MİMAR 1 000 OKULDA

Çocuk ve Mimarlık Çalışma Grubu

Mektubumuzu aldınız mı?

Mektubumuzu alarak projeye katkı verebileceklerini bildiren değerli üyelerimize sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz. Projeye katılacak olan üyelerimizin sayısı doksan kişiye yaklaştı. Ekim ayı boyunca katılımların artmasını dileyerek; projeye destek verenlerle beraber okullarda olacağız... Herkes kendisi belirledi; mimarlığı ve kenti nasıl anlatacağını, kaç yaşındaki çocuklarla beraber olacağını ve hatta hangi okula gideceğini... Programa dahil olan mimarlar kadar, okullar da var. Gönüllü okullarımız, "1000 Mimar 1000 Okulda"ya eklendi... Bu okullarda atölyeler kurgulayarak, sürekli çalışmalar yapma öngörüsüyle; Ekim-Ocak 2003 programları içerisinde, uygun ders saatlerinde, uygun ünite programlarında yer alacağız.

Program kapsamında; gönüllü olan okullarımız ODTÜ Koleji, Tevfik Fikret Okulları ve BUBPS/ Bilkent... Bu okullarda yapılması düşünülen atölyeler ise şöyle özetlenebilir.

ODTÜ Koleji ile, üç ayrı atölyede çalışılacaktır;

- 1."Çim Nasıl Park Olur?" Atölyesi: Kolej içindeki yeşil alanın bir oyun alanına, parka dönüştürülmesi, çocukların kendi oyun mekanlarını kendilerinin kurgulaması üzerine kurulmuştur. Çocukların tasarladığı ve "yap"tığı bir park düşü...
2.Deprem Atölyesi: depremin ne olduğunun ortaya konduğu, binaların nasıl ayakta durduğu ve deprem sırasında nasıl davrandığının irdelendiği, oyunlarla/maketlerle açıklandığı bir atölye...
3."Çocuk Gözüyle Kent" Fotograf Atölyesi: Çocukların kentle ilişkilenmelerine olanak sağlayacak olan, kenti nasıl gördüklerini ve nasıl anlamlandırdıklarını çözümleyecek olan bir atölye...

BUBPS/ Bilkent ile,

14 Ekim-25 Ocak tarihleri arasında dokuz yaş grubu çocuklarla yapılacak bir "Kent ve Zaman" Atölyesi öngörülmektedir. Zaman Yolculuğu izleği üzerinden, tarih, mimarlık tarihi, kent ve mimarlık bilgisinin verilmesi düşünülmektedir. Ankara özelinden ; katmanlaşma ve birikmenin modellenmesi beklenmektedir.

Tevfik Fikret Okulları'nda ise,

Coğrafya ve tarih derslerine katılarak, kent sorunları, kır-kent yaşamı, kentleşme süreçleri üzerine çalışmalar yürütmeyi hedeflemekteyiz.

Bu atölyelerin hayata geçirilmesi ve bunun ötesinde yeni açılımlarla yeni okullara ulaşabilmek için desteğinizi bekliyoruz.

Mimarların çocuklara söyleyecek çok sözü, çocuklardan öğrenecek çok şeyi var.

cocukmimarlik@mimarlarodasianskara.org

TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ İ. MELİH GÖKÇEK'i KUTLAMAKTADIR...

Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 20 Ağustos 2003 tarihli toplantıda Kızılay, Ulus, Hergelen Meydanı, Kolej ve Kuşulu'da bir dizi köprülü kavşak yapımı kararını iptal ettiğini öğrenmiş bulunmaktayız. Bu karardan dolayı Büyükşehir Belediye Meclisi üyelerini ve Sn. İ. Melih GÖKÇEK'i kutluyor ve tebrik ediyoruz.

Sayın İ. Melih GÖKÇEK;

- *Israrla sürdürdüğümüz uyarılarımız sonucu, doğruyu görmüş olabilir,*
- *Kaybettiği davalardan oluşan listeyi uzatmak istememiş olabilir,*
- *Kaybedilen mahkeme kararlarına uymayarak, düştüğü ve ısrarla çoğalttığı suç listesinin uzamasından çekinmiş olabilir,*
- *Ankaralıların yükselen tepkisinden korkmuş, "yetti artık" demeleri ihtimalinden ürkmüş olabilir.*

Bunlar ya da başka her ne nedenle olursa olsun ve Sayın GÖKÇEK vazgeçme kararına ne gerekçe gösterirse göstereceksin, bu kararı büyük bir mutlulukla alkışlıyor, kararı alanları kutluyor ve tüm Ankaralıları geçmiş olsun diyoruz.

Bu kararın uzantısı ve tutarlı olmanın gereği olarak;

- *Ankara merkezinde, İnönü Bulvarı boyunca başlatılmış olan "OTOYOL" inşaatının, hemen hiç zaman kaybedilmeksizin durdurulmasını,*
- *METRO inşaatı dışında açılan tüm çukurların hızla ve ivedilikle kapatılmasını,*
- *Meydanlarımızı, her türlü esnek trafik düzenleme olanağını yok ederek, kent içi ulaşımı çıkmaza sokan, görüntü kirliliği ve birilerine rant yaratmak dışında bir işlevi olmadığı artık herkesçe görülebilen köprülü kavşakların, mahkeme kararlarının da gereği olarak, hızla yıkılmalarını, meteor çukurlarının doldurulmasını,*
- *Benzer hataların bir daha tekrar edilmemesi için; Belediye Meclisi'ni ve kamuoyunu yanıltan, hukuk dışı yollara iten, kaynak israfına yol açan her düzey sorumlunun yargılanmasını, savcıların harekete geçmesini,*
- *Vizyonu 1-2 yılı bile bulmayanların, Ankaralılarından özür dilemesini istiyoruz.*

İstemekten öte bunu bir siyasi ahlak konusu ve kaçınılmaz bir zorunluluk olarak görüyoruz.

Saygılarımızla

“ANKARA' DA IRAK ASKERİ GÖRMEK İSTER MİYDİNİZ ?

Ciddi ciddi Irak' a asker göndermenin tartışıldığı bu günlerde “KÜRESEL BARİŞ ve ADALET KOALİSYONU” (BAK) ' ın Ankara' da düzenlediği miting önemliydi. Bu mitingde de mimarlar vardı. Ama sayımız 1 Mart mitingine göre çok azdı. Halbuki barış hala çok çaba gerektiriyor.

Size BAK' ın “daveti” ni duyurmak istedik.”

Bugün kendimize çok daha güvenliyiz. Çünkü, dünyadaki savaş karşıtlarıyla birlikte ABD'nin Irak'a saldırısını aylarca geciktirdik. Ve şuna inanıyoruz: Dün katliamı geciktirdiysek, bugün katliamların hesabını sorabilir ve yeni bir savaşı engelleyebiliriz. Savaş karşıtı hareket Bush'un, tek tek ABD'li şahinlerin silah ve petrol şirketleriyle ne kadar derin ilişkilere sahip olduğunu kanıtladı. Emperyalizmin ikiyüzlülüğünü açığa çıkardı. ABD, Irak rejimini askeri olarak mağlup etse de, savaş gerekçelerinin yalan olduğu açığa çıktı ve ABD politik olarak mağlup oldu.

Şimdi tüm dünya soruyor: Nerede Irak'ın kitle imha silahları? ABD suskun! Bir halkın kafasına 21 gün boyunca tonlarca bomba yağdırdılar. Tek bir gerekçeleri vardı. Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu gerekçesi. Ama Irak'ın kitle imha silahları yok. Birleşmiş Milletler Silah denetçileri de aylarca aramışlar ve Irak'ta namlusundan duman tüten tek bir silah bulamadıklarını söylemişlerdi. Bush, tüm dünyanın gözünün içine baka baka yalan söyledi.

Tüm dünya soruyor: Nerede Usame Bin Ladin'le Saddam'ın bağlantıları? Hani Irak halkı ABD'yi özgürlük savaşçıları olarak karşılayacaktı? Medya, Iraklıların "İşgale hayır!" sloganlarıyla yürüdüğünü gizlemiyor. ABD'ye suskun!

ABD, küresel bir hegemonya için tüm dünyaya meydan okuyor. Petrolü gasp etmek ve petrol fiyatlarını denetlemek zorunluluğu ABD açısından küresel ekonomiyi kontrolü altına almak için vaz geçilmez bir yönelim olmaya devam ediyor.

ABD'nin politik olarak köşeye sıkışması savaş karşıtı hareketin bir başarısıdır. Üstelik, biz Türkiye'den sesleniyoruz. Bizler, 1 Aralık, 26 Ocak, 15 Şubat, 27 Mart, 6Nisan ve 1 Mayıs Mitinglerini düzenledik. Ama en önemlisi 1 Mart mitingini, büyük Ankara yürüyüşünü örgütledik ve Meclis ABD askerlerinin Türkiye'de konuşlanması tezkeresini oylarken, biz Ankara meydanlarında "Savaşa ve ABD askerlerine hayır!" sloganlarıyla Meclis üzerinde baskı uyguladık. Ve tezkereyi durdurduk.

Savaş çığırkanlığı yapan, Irak halkının yaşamını ve isteklerini umursamayan bazı kuruluşlar savaşa karşı kurduğumuz birliği " İslamcı-Manken-Solcu" koalisyonu olarak suçladı. Biz ise koalisyonumuzu birlik-çesitlilik-direnış esprisi içinde kurduk ve savaşa karşı olan halkın %94' lük büyük çoğunluğunu ifade eden bir yaygınlıkta ve çeşitlilikle olmasından gurur duyduk.

Şimdi yine bir aradayız...

FİLİSTİNLİ YAZAR, DÜŞÜNÜR, ELEŞTİRMEN FİLİSTİN DİRENİŞİNİN SÖZCÜSÜ EDWARD SAİD ÖLDÜ.

2000 YILINDA İSRAİL TARAFINA ATTIĞI TAŞIN FOTOĞRAFIYLA DÜNYA BASININDA YER ALINCA, KİMİLERİ ÇALIŞTIĞI ÜNİVERSİTEDEN ATILMASI İÇİN KAMPANYA BAŞLATMIŞTI.

COLOMBIA ÜNİVERSİTESİ YÖNETİMİNİN YANITI DERS NİTELİĞİNDEDİR.

“ TAŞ DOĞRUDAN KİMSEYE ATILMIŞ DEĞİL. HER HANGİ BİR YASA DA ÇİĞNENMİŞ GÖRÜNÜYOR. VE BİZE KALIRSA KENDİSİNİN DAVRANIŞLARI, AKADEMİK ÖZGÜRLÜK İLKELERİ DAHİLİNDEDİR.”

* Aktarım ve fotoğraf : Radikal, 26.09.2003

Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu, ABD'nin Irak'a müdahalesinde yaşanan tüm insanlık suçlarının ortaya çıkartılması ve savaş suçlularının yargılanması için uluslar arası savaş karşıtlarının başlattığı kampanyaya tam destek verecektir. Dünya savaş karşıtlarıyla kopmaz bir bağ içindeyiz. Londra'da, Berlin'de, Cenevre'de yapılan savaş karşıtı konferanslara katıldık. Uluslararası savaş karşıtı gösterilere katıldık, her düzeyde sesimizi dünyanın savaş karşıtı çığlığıyla birleştirdik. Birleştirmeye devam edeceğiz!!!

Yeni bir savaşa ve Türkiye'nin savaşlara dahil olmasına izin vermeyeceğiz. İnsanlık suçu işleyenlerin yargılanması için mücadele edeceğiz. Savaşın yarattığı tahribatlara karşı, özgürlük, eşitlik, enternasyonalizm, dayanışma, barış ve adalet için çalışacağız. Kampanya metnimiz, aralarında küreselleşme karşıtı hareketin tüm kıtalardan sözcüleri, işçi konfederasyonları temsilcileri, Marcos ve Tarık Ali gibi, farklı siyasi görüşlere sahip olsalar da sermayenin küreselleşmesine ve ABD'nin saldırganlığına karşıtlıkta buluşanların ve binlerce aktivistin bir araya geldiği yüzünü aşkın imza toplandı.

Herkesi bu çağrıya katılmaya ve imza vermeye davet ediyoruz.

İmza metnine, www.kureselbarisveadalet.org adresinden erişebilirsiniz.

KESK MİTINGİNDEN İZLENİMLER

Serpil Özaloğlu

Ankara'da görüntüleri televizyon kanallarından verilen mitingden bazı izlenimlerimi aktarmak istedim.

Biz Kızılay meydanı civarındaydık. Diğer şehirlerden gelenlerin içeri girmesine yaklaşık on saat sonra izin verildiğinden gün boyunca meydanın etrafında polis gruplarının hapsedilmiş küçük gruplar vardı. Meydanın devamı olan iki ana bulvarı açılan yaya yollarının başlarında da yine polis barikatlarının sağa sola gitmesi engellenen küçük gruplar vardı.

Kızılay meydanı Ankara'nın hâlâ merkezi. Orasını bir kavşağa indirgemek için epeyce çalışılrsa da henüz sadece kavşak işlevi görmüyor. Bunun nedenleri yalnızca trafiğe açık olmamasından kaynaklanıyor. Meydanı tarifleyen yaya yolu bölgeleri, Güven Park, Ankara'nın en eski gökdeleninin önünde yaratılmış olan kentsel mekan (hâlâ insanların buluşmak için tercih ettikleri önemli noktalardan biri), yine en eski alışveriş mağazalarından Yeni Karamürsel binasının önündeki genişçe alan, metro giriş ve çıkışları, yalnızca geçiş için kullanılmayan geniş kaldırımlar. Şöyle bir bakıldığında ve eski fotoğraflarıyla karşılaştırıldığında genel düzeni açısından yapılan müdahalelere karşın kendi kimliğini meydan olarak korumayı başarmış bir kent parçası.

Orayı meydan kılan bir de kullanıcıların anıları var. Benim anılarımda katıldığım en eski miting 77 yılına denk geliyor. Benim kuşağımınsa 74'lere. Bu kuşağın da orada olması orayı meydana, zaten farklı bir boyutta dönüştürüyor.

Biz mitinge üç kişi buluşup gitmiştik ve duracağımız yere karar vermek için, önce etrafı bir kolaçan edelim dedik. Ama kolaçan etme işi her yer parça parça kesildiğinden, toplananların sayısının azlığına karşın çapı küçük bir dairenin çeperinde olmadı. İnkılap Sokak'tan başlayan keşif yürüyüşümüz geriye dönebilmek için taa Sıhhiye kavşağına kadar gitmemizi gerektirdi. Karşıya geçip kaldırımdan da gitmemize izin verilmediğinden Arkadan AST'nin (Ankara Sanat Tiyatrosu) önünden İzmir Caddesi'ne dolandık ve Güven Park'ı geçip parkın arkasındaki ODTÜ dolmuş duraklarının olduğu yerin üst geçidinden (dolmuş durakları da buluşmak için günlük hayatın içinde önemli bir yer) Yüksel Caddesi'ne (1 Mart'ta tezkere'nin reddedilmesinden sonra kutlamaların yapıldığı, Mimarlar Odası'nın, dershanelerden ötürü gençlerin sürekli bulunduğu, kitapçıların toplandığı, Mülkiyeliler Birliği'nin müdavimlerinin hemen hergün uğradığı, marjinal takılan gençlerin de yapıp ettiklerini yerdeki tezgahlarda sattıkları cadde, aynı zamanda yaya yolu) oradan yeniden başladığımız yere döndük. Durmak için orayı seçtik. Güven Park'ta da aslında komik görünen bir durum vardı çünkü 15 kişilik bir grubun etrafını (bu grup da kendi halleriyle dalga geçiyordu) üç sıradan oluşan neredeyse 150 polis sarmış, sanki kafese hapsedilen maymunlarmış gibi kimsenin yanlarına geçmesine izin vermiyorlardı. Ama çemberin dışından geçenlerle konuşmalarına engel olamıyorlardı tabii.

Bu durumda insan kendini şu duygulara kapılmaktan alakoyamıyor. Bir kere orada bulunanların gençliklerinden beri buluşmak, gezmek, muhalefeti haykırmak, hoşça vakit geçirmek, boş zaman öldürmek vb. şeyler için kullandıkları bir yeri, kimliğini ve aidiyetini hem fiziksel olarak hem de kişilerin anılarında çoktan tariflemiş bir kent parçasını, yani bir meydanı, yani bir kamusal alanı sadece politize olmuş kesimin değil, mitingle alakası olmayan kesimin de kullanılmasına engel olmak nasıl da sağma bir durumdur? Sağma durumların bile bir mantığı bulunabilir ama bu nasıl tariflenir, (yalnızca antidemokratik uygulama diye tariflenemez bence) nasıl açıklanır? Eğer kent toplumsal anlamda bir ev ise, konut ise, ölçeği bildiğimiz konuttan daha büyük, ama

meydanlarının evlerdeki salona karşılık geldiği bir yere, kent sakinleri farklı zamanlarda farklı sayılarda olsa da buluşup konuşmak, memnuniyetsizliğini ya da tersini belirtmek için nereleri kullanacak?

Tabii bu yazdıklarına amma da naif bir yaklaşım kimin neye neden izin vermediği açık seçik ortada, daha üzerinde düşünmeye ne gerek var diyebilirsiniz. Ama mesela mitinge gelip grup oluşturmuş kişilerden belki de daha fazlası, izinsiz bir mitinge katılmayı tehirliğini ya da korkusunu yaşamamak için, etrafta dolanıp duruyorlardı. Besbelli güçler dengesinin polis sayısının aleyhine değişmesini, şehir dışından geleceklerle kalabalık oluşunca alana girmeyi kuruyorlardı. Miting yapmak değil de orayı kullanmanın en doğal hakları olduğu konusunda yeterince bilinçli olsalardı her halde gelip bekleyenlerin arasına katılırlardı.

Ortada bir kentsel mekan var, politize olsun olmasın ortak kullanım dolayısıyla herkesin biraz kendini ait hissettiği, biraz da oranın kendine ait olduğunu düşündüğü bir mekan. Artık kullanım açısından güç dengeleri hesapları yapılacak duruma çoktan aşmış, kendini farklı kullanım zenginlikleriyle kanıtlanmış, kimliğini oluşturmuş bir mekanı var eden kullanıcılardan soyutlanmaya çalışılmasını anlamaya çalışmak belki de naif bir yaklaşımı gerektiriyor.

Gelelim benim bulunduğum yerdeki insanlara... Herhalde çoğu benzer duygular içinde ki, var olan duruma biraz yabancılaşma seziyor. Çoğunda sanki bir an önce çekip gitme isteği var. Zaten yüksek sesle söylüyorlar da. Bu kuşak ortaya kuşağı. Çoğu mitinglerin "kadrolu" elemanı. Sorumluluk duygusu gitmelerini engelliyor. İyi ki de engelliyor.

Bir süre sonra herkese bir rahatlık çöküyor. Gitgide sıcak bastırıp açlık kendini hissettirse de kimsenin pek alırdığı yok. Belki güneşten çekilip üst geçidin gölgesinde refüjün kaldırımına oturmak ya da bez pankartlarını boylu boyunca caddeye serip üzerine oturmak ve su içmek aldıkları tek önlem. Konuşulanlar artık durumu eleştiri içeriği taşıyor çünkü sağlamlık o kadar ortada ki, bir de bunu eleştirmeye kalkmak hemen herkes lüzumsuz geliyor. Tanıdıklar geçmiştin bugünden sohbet ediyorlar. Yaşam muhasebesi yapanlar, Şekerci Ali Uzun'dan (Ankara'nın en eski şekercisi) aldıklarını ikram edenler, derken ortada hiç görünmeyen seyyar satıcıların çoğalması, hafif bezginlik ifadeleri, bazen yükselen kahkahalar derken ortam miting mi piknik mi yoksa ikisi arası tanımlı zor yapılan bir yer mi neyse ona dönüşüyor. Televizyonda gösterilen, polisle arasında itiş kakis çıkan gruplar tek yerde var. O bile milletin meraklanıp oraya gitmesine neden olmuyor. Yani durum çoktan kanıksanmış. KESK'in öğleden sonra üçe kadar tek bir pankartı bile ortada yok. Şehir dışından gelenlerin yanına gittikleri söyleniyor. Onu da eleştiren yok. Sadece birbirini epeydir görmeyenlerin belki de gereksinimleri olan sıcak bir ortama orada kavuşmalarıyla yüzlerinden okunan mutluluk ifadesi var.

Bir ara da akşamüzeri dev ekrandan bir pastanenin verdiği maç barikattaki polislerle göstericiler beraber izliyor. Bu da o gün orası için sıra dışı bir durum. Her neyse...

Buraya kadar ki manzara birbirinden yalıtılmış toplulukların manzarasıydı. Akşamüzeri şehir dışından gelenlerin verilen izinle meydana girmesiyle değişen ortam üzerine, yorgun argın olmalarına rağmen coşku dolu olmaları, meydanın hakkını vermeleri üzerine söylenecek bir şey yok. Sonunda Kızılay Meydanı kent mekanı olarak saygınlığına böylece kavuşmuş oldu.

YAPI DENETİMİ DANIŞMA KURULU YAPILDI

Konuyla en yakından ilgili olması gereken kesimlerin, bu arada mimarların da dışlanmasında ısrar edilerek yasalaştırılma çalışmaları sürdürülen Yapı Denetimi Hakkında Kanun önümüzdeki günlerde yeni bir aşamaya daha ulaşacak gibi görünüyor. Yapı denetimi konusunda Bayındırlık Bakanlığının ilgili dairesi tarafından hazırlanmış bulunan yasa tasarısı taslağının, içinde bulunduğumuz günlerde TBMM'de görüşülmek üzere hazırlıklar yapıldığı konusunda duyumlar alınmaya başlanmıştır.

Söz konusu bu süreç içerisinde bütün üyelerinin katılımı ile birlikte yer almaya kararlı olan Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin, Yapı Denetimi konusunu daha geniş kesimlere iletebilmek, bu konuda mümkün olduğu kadar çok katılımcının görüşlerine ulaşabilmek amacıyla daha önceden duyurmuş olduğu Yapı Denetimi Danışma Kurulu 13 Eylül 2003 tarihinde toplandı. Danışma Kuruluna şube üyelerimizin dışında, yapı denetim kuruluşları çalışanları, TMMMB üyeleri, diğer meslek gruplarından ve bazı kamu kurum çalışanlarından da katılım olduğu izlendi.

Şubemiz tarafından daha önceden de duyurulmuş olduğu gibi Danışma Kurulu toplantısına konuyu belirli başlıklar altında toplayarak tartışmalarda verimlilik sağlamayı amaçlayan ve gündem içeriği taşıyan bir doküman ile gidildi. Şubemizin internet sayfasından alınabilme imkanı da sağlanmış olan ve konuyla ilgili bu güne kadar yapılmış olan çalışmaların, yayınlanmış görüşlerin ayrıntılı bilgisini içeren bu dokümanlar ayrıca toplantı girişinde de katılımcılara dağıtıldı.

Danışma Kurulu toplantısı Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Çelik'in Danışma Kurulu'nun toplanma amacını ifade eden konuşması ile açıldı. Ayhan Çelik konuşmasında, Mimarlar Odası'nın konuyla ilgisinin bu güne kadar nasıl bir yapı içerisinde olduğu konusunda bilgi verdi ve bu aşamadan sonraki çalışmalarında konuyu, yapı

denetim kuruluşları gibi doğrudan ilgili olan kesimlerin tartışma alanının ilerisine de ulaşırma amaçlarının olduğunu ifade ederek, yapı denetiminin yasalaşma sürecinin tamamlanmasının konuyla ilgilerini sona erdirmeyeceğini, Mimarlar Odası'nın yapı denetimi konusunu sürekli gündemde tutarak, güvenilir, düzgün işleyen bir sisteme ulaşana kadar çalışmalarını sürdüreceğini belirtti.

Daha sonra danışma kuruluna yönlendirici olması düşünülen gündem içeriği üzerine bilgi verildi. Bu konuyla ilgili geniş bir özeti Bültenimizin iç sayfalarında bulabilirsiniz.

Toplantıda söz alan konuşmacılar konuyla ilgili düşüncelerini ve genel olarak daha önce başka platformlarda da ifade etmiş oldukları görüşlerini ilettiler. Bunların dışında konuşmacılardan Haldun Erdoğan'ın kendisinin de karşılaşmış olduğu üzere; iki değişik otoritenin denetim konusunda birbirine tamamen aykırı görüş vermesi durumunda hukuksal durumun nasıl olacağı, Erkan Şahmal'ının; yapıların özel sahipleri olsa bile içinde yaşayanların başkaları olabilmesi nedeniyle kamusal nitelik taşıdığı, ciddi bir afet olması durumunda sigorta yükümlülüklerinin karşılanmasının mümkün olmadığı, yapı üretiminde tasarımcıların, mühendislerin, müşavirlerin istihdam edilmesi gereğinin toplum tarafından yeterince kavranmamış olduğu için kaynakların yanlış kullanılmasından dolayı toplumun kayıplarının söz konusu olduğu, yapı uygulamasında şartnameler konusunda bir boşluk bulunduğu, Celal Okutan'ın; yapı ile ilgili mevzuatın, kodların ve standartların eksik ve yetersiz olması nedeniyle yapılacak bir denetimin bir anlam taşımayacağı, varolan mevzuatın uygulamasının da ciddi olarak yapılmadığı, Ömer Kural'ın; Yapı Denetimi Taslağının firmaların büyüklüğünün artmasına engel olan ve faaliyet alanı sınırlaması getiren hükümleri nedeniyle Yurtdışı ile olan rekabette sorunlar yaşanmasının kaçınılmaz olacağı, Bilal Yakut'un; içinde bulunduğumuz hızlı dönüşüm sürecinde Odamızın da kendini sorgulaması, değiştirmesi, geliştirmesi gerektiği, konuyla ilgili çalışmaların, diğer odalar, ilgili dernekler ile birlikte oluşturulacak daha geniş bir platforma taşınması gerektiği, Semra Uygur'un; Yasadaki yetkileri kullanacak insanların bulunmaması nedeniyle yapı ile ilgili sorunların yaşandığı, konu ile ilgili bilinçlendirmenin eğitim aşamasından başlaması gerektiği, Levent Tosun'un; Yasa Taslağında sözü edilen meslek odası tanımının TMMOB'ne bağlı odaları değil yeni kurulacak olan yapı denetimi kuruluşlarını kapsayacak bir meslek odasını amaçladığı, yönünde değerlendirmeleri dikkati çektii.

Danışma Kurulu Toplantısı Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Çelik'in ifade edilen görüşleri toparlayan konuşması ile sona erdi. Ayhan Çelik konuşmasında, yapı denetim kuruluşlarının çalışma alanlarının sınırlanmasının sonuçlarının ne olacağı, yasa taslağının önerdiği ilişkiler bütününde sürece katılanların nasıl yer aldığı belirlenmesinin ve sigorta havuzunun soruna getirdiği çözümün nasıl olacağının değerlendirilmesi gerektiği konularına dikkat çekti ve konuyla ilgili çok farklı görüş ve öneriler bulunduğunu, çalışmanın amacının bu görüş ve önerilerin bir bütün içerisinde nasıl bir yer aldığına bakıp değerlendirilmesi suretiyle geliştirilmesinin gerektiğini ifade etti.

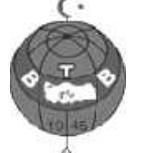
Ayhan Çelik ayrıca konuyla ilgili çok sayıda kişi yada kuruluşun halen varolan yapı denetim sisteminden yakınmaları olmasına rağmen bunların bu gibi ortamlara katılarak kendilerin ifade etmemeleri sorununun bir şekilde aşılacak, katılımlarının sağlanması gerektiğini de belirtti.

Mimarlar Odası Ankara Şubesi bu konu ile ilgili çalışmalarını sürdürecektir.

YAPI VE KENTTE BİLİŞİM'2003 DUYURU VE KATILIM ÇAĞRISI

TBD
TÜRKİYE BİLİŞİM
DERNEĞİ

TBB
TÜRKİYE BELEDİYELE
BİRLİĞİ

TMBD
TÜRK MÜHENDİSLER
BİRLİĞİ DERNEĞİ

E-BELEDİYECİLİK VE E-MÜHENDİSLİK 2. ULUSAL KONGRESİ 04-05 Aralık 2003, Milli Kütüphane

Kongrede, e-belediyecilik ve e-mühendislik etkinliklerinde bilişim teknolojilerinin kullanımını yansıtan çalışmalar ele alınacaktır. Özellikle kentsel yerleşimlerin dokusunu oluşturmada, çeşitli mimarlık ve mühendislik alanlarında, yapıdan başlayarak yaşadığımız tüm çevreyi kapsayan ileri uygulamalar, çok-disiplinli girişimler, ileri düzeydeki sanayi uygulamaları ve akademik çalışmalara yer verilecektir.

Etkinlik Konuları:
Etkinlik konularına örnek gösterilebilecek alanlar şunlardır:
· E-belediye ve e-kentli bilişim uygulamaları,
· Akıllı binalar, akıllı çevre, akıllı yerleşkeler
· Deprem ve afet yönetimi
· Kentsel ulaşım
· Su, doğal gaz, atık yönetimi
· Coğrafya bilgi sistemleri
· Kent bilgi sistemleri
· Yapım teknolojilerinde BT
· Çevre ve ekoloji
· Yapı ve kent uygulamalarında bilişimden yararlanma

Ancak konular bunlar ile sınırlı değildir; yapı ve kent ile ilgili ileri düzeydeki çok disiplinli tüm çalışmalara açıktır.

Etkinlikler:
· Panel oturumları
· Bilimsel ve teknolojik çalışmaları bildiri oturumları
· Çalışma grubu oturumları ve
· Firma ürün tanıtımları yapılacaktır.
Önerilecek diğer tür etkinlikler de dikkate alınacaktır.

Etkinlik Önerisi Çağrısı:
Etkinliğe bildiri yada diğer konularda öneride bulunmak isteyenler tercih edilen, www.tbd.org.tr sayfasından "Yapı ve Kentte Bilişim 2003" sayfasına ulaşın, ilgili yeri tıklayarak bildirimlerinizi yada önerilerinizi yapmaktadırlar. Bunun dışında, kent@tbd.org.tr elektronik posta adresine yada Türkiye Bilişim Derneği Çetin Emeç Bulvarı 4.Cadde 3/11 06460 Öveçler/ANKARA posta adresine yada (312)479 34 67 nolu faksı bir özet gönderecektir.

Önemli Tarihler
Etkinlik / bildiri özeti gönderim son tarihi: **10 Ekim 2003**
Etkinlik / bildiri kabulü bildirim son tarihi: **20 Ekim 2003**
Tam metin gönderim son tarihi: **03 Kasım 2003**
Etkinlik Tarihi: **04-05 Aralık 2003**

NOT: Bildiri yazım kuralları TBD'nin http://www.tbd.org.tr/kent_bilisim/index.html sayfasından edinilebilir.

ATO EK BİNASI İLE İLGİLİ SÜREÇ DEVAM EDİYOR / ETMELİ.

ATO' nun gazetelerde yayınlanan "PROJE İLANI" ile başlayan süreci ve gelişmeleri Eylül'2003 bültenimizde, belgeleriyile aktarmıştık. Aynı bültende tüm üyelerimizin ve ATO yetkililerinin katılımını istediğimiz bir değerlendirme toplantısı yapacağımızı duyurmuş idik.

15 Eylül 2003' te gerçekleştirilen bu toplantı öncesinde İlhan Kesmez' in aşağıdaki çerçeve metniyle daha kapsamlı bir tartışma zemini yaratılmaya çalışılmıştır.

"ATO EK BİNASININ TOPLANTISINI KOLAYLAŞTIRMAK İÇİN ÇERÇEVE METİN

Herhangi bir meslek grubunun fertlerinin kaçınılmaz olarak birbirleri ile rekabet etmesi gerekmektedir.

Ancak rekabetin hem yasal hem de etik kuralları, bu rekabet ortamının mesleğe ve dolayısı ile meslektaşlara zarar vermesini önleyecek şekilde düzenlenmiş olmalıdır.

Üstelik mimarlık gibi toplumsal bir pratikte, rekabetin ve hizmetin sonuçları tüm kentlileri, hepimizin kültürel ve yaşamsal ortamımızı etkilemektedir. Rekabetin kuralları ve sınırları tariflenirken sadece işveren ve meslektaştan bahsetmek yetersiz olacaktır.

Diğer yandan ekonomik krizde çöken gerçekten ekonomi değildi, ekonomi bahane edilerek ahlaki köküş meşrulaştırıldı. "Zaten iş yok" diye başlayan cümlelerle, emeklerimizin saygınlığı hiçe sayılmaya başlandı.

Herhangi bir meslek kuruluşu kendi varlığını, hizmet talep edenlerin meslek sahiplerine zarar verecek şekilde potansiyel alıcı olma durumunu "kullanmalarının" engellenmesi üzerinden meşru kılar.

Böyle bir noktada Mimarlar Odası'nın yeri ve görevi ne olmalıdır?

Mimarlar Odası da kendi "meslek alanının" sömürülmesini engelleyecek şekilde mimarlar arasında bir "konsensüs" oluşturmayı amaçlayacaktır.

Yine de bunu yaparken hiçbir zaman şu yada bu mimardan yana değil, mimarlıktan yana tavır alacaktır.

Bunun sonucu olarak, işverene, kullanıcıya, kentliye karşı da sorumlulukları olduğunun bilincinde olacaktır.

Mimarlar Odası bu yüzden verilen mimarlık hizmetinin mümkün olan en yüksek seviyede olmasını amaçlayacak, bunun için gerekli düzenlemelere ön ayak olmaya çalışacaktır.

Kısaca mimarlardan "parası ile" hizmet talep etmenin de bazı kuralları olmalıdır. Bu

kuralların tartışılacağı, kararlaştırılacağı, kurallara uyulmadığında başvurulacağı yer ise Mimarlar Odası'dır.

Bir örnek eğer size bu konuları tartışma olanağı verir ve ulaşabileceğimiz bir çözüme kültürümüze eklemek imkanı sağlar ise anlamlıdır, aksi takdirde her örnek aynı sonucu verir.

Çözüm, mimarlık camiasının, yani mimarlık alanına temas eden herkesin tatmin olabileceği bir formül ile gerçekleştirilebilir ancak.

İşveren, kontrol, belediye, müteahhit ve mimar, çıkar farklılıklarını gözeterek ve rekabet içinde olabilmenin yolunu bulabilmelidirler.

Konuyla ilgilenenleri; "ATO proje ilanı" örneği üzerinden soğukkanlı bir tartışmaya ve onurlu bir çözüm belirlemeye davet ediyoruz.

Mimarlık ortamı böylesine kritik bir konuyu büyük bir olgunlukla, son derece seviyeli bir şekilde tartışmayı başarmıştır. Bunu önemsiyoruz. Bant çözümlerini yakında web ortamında yayınlayacak, ilgili taraflara da ileteceğiz. Dile getirilenlerin ATO ve sürecin diğer aktörleri için de öğretici olacağına inanıyoruz. Henüz konuya yaratıcı, pozitif ve ülke mimarlığına yararlı bir çözüm bulmuş değiliz. Ortamın konuya ilgisi sürmeli ...

Bu aşamada Gözdem Üner Tubay' ın ilettiği yazılı değerlendirmeyi aktarmakla yetiniyoruz.

"Ben üç yıldır mimarlık mesleğini serbest olarak sürdürüyorum. Geçen kısa zamanda gördüklerimden yola çıkarak; 2003 yılında Ankara'da mimarlık kültürüyle ve mesleği yürütmekle ilgili birçok sorununuz olduğunu, bunun da onlardan biri olduğunu söyleyebilirim.

Mimarlık mesleğinde görgü önemlidir, gelenek önemlidir ve yenilik önemlidir. Bu konuda yolumuz zor ve uzun, çünkü, "GÖRGÜ VE GELENEK" için bize miras bıraktığınız iş alma mekanizması ortada-ki bu vasatın altında ve siz bunu kanıksamışsınız, değişimi de zorlamıyorsunuz. "YENİLİK" için ise, bizim kuşağımızın durumu ortada-ki bu tolantıda sayımız yok denecek kadar az, sesimiz ise yok. Tüm bunlara rağmen bu toplantı benim için çok verimliydi, "oda", "telif hakları", "mimarın mimara yaptığı/yapmadığı", "iş alma mekanizmaları", "işveren, sözleşme" gibi kavramların mimarlık eğitiminde de üstünde durulması gerektiğini düşünüyorum. Bence bu toplantıda söylenenlerle beraber tüm ATO süreci, mimarlar odasının bu konudaki tavır ve yaptıkları okullarımızda ders olarak gösterilmeli.

veya... Bize miras bıraktığınız iş alma mekanizması bu mudur? Mimar iş verene işin en başında fikir, proje, çizim, sunum, herşeyini teslim eder ve sonuçta (iki yıl sonra) kelek yapmaması için dua mı eder? Teşekkür ederim."

ÜRÜN TANITIM SEMİNERLERİ

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi olarak; mimarlık mesleği ile mimarlık sektörüne ürün ve hizmet üreten firmaları biraraya getirmek, yeni gelişmelerin, uygulamaların, malzemelerin mimarlara tanıtılmasını sağlamak üzere "Ürün Tanıtım Semirleri" gerçekleştirmektediriz.

Son yıllarda, inşaat ve mimarlık alanındaki hızlı gelişmeler nedeniyle bu sektöre ürün ve hizmet üreten firmalar ile sektörün diğer bileşenlerinin ilişkileri, yayınlr ve fuarlar üzerinden kurulmaya başlanmıştır. Tüketiciyi yönlendiren, onlara hizmet üreten mimar ve mühendislerin, ürünler-hizmetler hakkında detaylı, teknik bilgi ihtiyacı ise her zaman yayınlr ve fuarlar aracılığıyla sağlanamamaktadır.

Mimarlar ile sektörün buluşmasında etkin ve verimli bir ilişkinin yolu olarak, Eylül ayında iki adet Ürün Tanıtım Semineri gerçekleştirildi. Allplan 2003'e ait yenilikler; projelendirme, mimari modüller, sunuma dair gelişmeler 13 Eylül 2003 günü yapılan "ALLPLAN 2003 TANITIM SEMİNERİ"nde; Vitra'nın ürün gamındaki 2003 yenilikleri, müşteri ilişkileri yönetimiindeki genel yaklaşımları ve yenilikleri 20 Eylül 2003 günü yapılan "VİTRA ÜRÜN TANITIM SEMİNERİ" nde katılımcılar ile paylaşıldı. Özellikle Vitra Ürün Tanıtım Semineri'ne katılımın daha yoğun olduğu gözlemlendi. Vitra'nın ürün gamındaki yenilikler dışında, yeni teknolojilerin anlatımını yapması da ilgiyi artırdı.

Ürün Tanıtım Semineri'lerinde, izleyicilerin mimar olmalarından dolayı tanıtılan ürünlerin ve/veya yeniliklerin teknik bilgilerinin, üretim teknolojilerinin detaylandırılmasının gereği ve de anlatım dilinin de mimarlık alanına ait/dair olmasının daha etkili olabileceği gözlemlendi. Ürün tanıtım seminerlerinin sektör ile meslek odalarının işbirliğinin yeni bir biçimi olduğunu düşünmekteyiz. Amacımız Mimarlar Odası bünyesindeki mimar meslektaşlarımız ile yapı sektörüne ürün ve hizmet üreten firmaların işbirliğini güçlendirmektir. Bu ilişki ve işbirliği ne kadar gelişirse Türkiye'deki yapı sektörünün gelişmesine katkımızın da bu yönde büyüyeceğine inanıyoruz. Önümüzdeki aylarda düzenleyeceğimiz ürün tanıtım seminerlerine de katılımınızı bekliyoruz.

“ BARIŞA TANIKLIK “ PROJESİ ORTAKLIĞI

Şubemiz, Çankaya Belediyesi ile birlikte “Barışa Tanıklık “ projesini Avrupa Birliği' ne sundu. Projenin amacı; geçmişte Türk ve Yunan Halklarının dostluk içerisinde yaşadığı dönemlerin görsel belgelerini (fotoğraflarını) ve öykülerini gün ışığına çıkartarak, geçmişimizde var olan barış ortamlarını gelecek kuşaklara taşımaktır. Proje ile ayrıca bu belgelerin, politik karar vericilerin bulunduğu merkezlerde (Atina-Ankara) sergilenmesi ve kalıcı bir yayına dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bütün bu çalışmaların ve ürünlerin hedefi, yapılacak olan **Barış Rüzgarı Festivali** ile sonlanan iki halk arasında sürdürülebilir barış sürecine katkıda bulunmaktır.

Barış isteğinin geçmişten bugüne taşındığını ve hiç kaybolmadığını iki halka ve siyasetçilere bir kez daha hatırlatmak ve paylaşmak projenin ana hedefidir. Proje kapsamında, yapılacak etkinlik ve ortak çabalar gelecek kuşakları, sivil toplum kuruluşlarını ve politik karar vericileri etkilemek, bu çabalarla barışın inşası sürecine, barışa canlı tanıklık etmiş kesimlerle barışın sürdürülebilirliğine destek olmak hedeflenmektedir.

Hedef gruplar; politik karar vericiler, gelecek kuşaklar, sivil toplum kuruluşları, canlı tanıklar olarak belirlenmiştir.

Fotoğraf sergisi ve halk öyküleri, iki ülkede festival için poster yarışması, Barış Rüzgarı Festivali, canlı tanıklardan oluşan “Dilden Dile, Dostluk Öyküleri Atölyesi”. Fotoğraf sergisinin ve fotoğraf öykülerinin kataloğa dönüştürülmesi proje kapsamındaki aktiviteler olarak tanımlanmıştır.

5 Eylül 2003 tarihinde yapılan başvurunun olumlu sonuçlanması halinde; ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü de, Türk Yunan üniversite öğrencileri arasında bu projenin yaygınlaşmasına katkıda bulunacaktır.

ANKARA ŞUBESİ YAPI FUARI'NDAYDI

Yapı Fuarı 2003-Ankara; 24-28 Eylül 2003 tarihlerinde Altınpark Expo Center'da yapıldı. Mimarlar Odası Ankara Şubesi olarak fuarda yer aldı ve üyelerimizle, diğer ziyaretçilerle, katılımcı firmalarla güzel ilişkilerimiz, diyaloglarımız oldu. Standımızda sergilediğimiz “1000 mimar 1000 okulda” kampanyamızı ve “açık proje alanı” çalışmamızı özetleyen posterlerimiz ziyaretçiler tarafından büyük beğeni ve ilgi gördü. Posterlerimizin yanısıra, fuar ziyaretçilerine bu iki çalışmanın detaylı tüm dokümanlarının yer aldığı CD ve broşürlerimiz sunuldu.

EN İYİ STANDLAR SEÇİLDİ

Aslı Özbay (mimar), Bülent Altay (iç mimar), Danyal Kubin (inşaat mühendisi), Fatma Korkut (endüstri ürünleri tasarımcısı) ve Kerem Yazgan (mimar)'dan oluşan jüri Amacına En Uygun Stand Ödülleri'ne karar verdi. *Yem Özel Ödülü* ise, *Evo Design* ve *Şerife Aygen* tarafından tasarlanan *Okyap Yapı Elemanları'nın* standına verildi.

1. ödül, Alacalı İnşaat. (Tasarım, Alacalı Proje Müdürlüğü)

2. ödül, Kalekim. (Tasarım, Fatma Güven)

3. ödül, Mardav Yatırım. (Tasarım, Aykut Erol)

Mansiyon, Esen Plastik. (Tasarım, Derya Çelikkutlu)

KORSAN SANDALYE

18. Eylül. 2003 tarihli Hürriyet Ekonomi sayfalarında yer alan “Korsan Sandalye’ye 20 Ay Hapis Cezası” başlıklı haber; tasarım dünyası için ayrı bir değer taşımaktaydı. Türkiye’de mağdur şirket lehine sonuçlanan ilk endüstriyel tasarım davasının konu edildiği haberde, davanın “örnek” niteliğinde oluşuna değinilmekteydi. Tasarımları korsan üretenler kadar satan ve hatta kullananların bile cezalandırılabileceğinin bilgisinin verildiği haber; fikir ve sanat eserleri kapsamında yer alan tüm eserler için de tasarımın tekilliği ve özgünlüğü gözönünde bulundurularak tasarıma verilen değer artacağı ümitlerini taşımamıza önyak olmaktadır. Bu örnek dava tasarımcıyı yüceltmesi, fikrin değerinin sergilenmesi ve özgünlük arayışının desteklenmesi açılarından ortama değerli katkılarda bulunmaktadır. Fikirlerle ve eserlere saygıyı yaygınlaştırmak dileğiyle...

YEREL YÖNETİMLER OKULU II

İlk dönemi Nisan-Haziran 2003 arasında yapılan ve büyük ilgi ile karşılanan “Yerel Yönetimler Okulu” Ekim ayında yeniden açılıyor. Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV), TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi ile Türkiye Sosyal Ekonomik ve Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES) tarafından hazırlanan bu eğitim programı; yaklaşan yerel yönetim seçimlerini de gözönünde bulundurarak, seçimlerde aday olmayı düşünenler ile sivil toplum kuruluşlarında, meslek odalarında ya da benzeri programlarda yerel yönetimler konusunda çalışmayı düşünenlerin bu alandaki birikimine katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Okul kapsamında;

- Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi; *Prof. Dr. Gencay Şaylan, 20-10-2003*
- Merkezi Yönetim, Yerel Yönetim İlişkileri Demokratikleşme ve Katılım; *Aydın Köymen, 27-10-2003*
- Yerel Yönetimlerde Katılım, Denetim Mekanizmaları, Ombudsman; *Eğitimcisi kesinleşmedi, 03-11-2003*
- Yerel Yönetimlerin Sivil Toplum İle Devlet Arasındaki Yerinin Geliştirilmesi; *Prof. Dr. İlhan Tekeli, 10-11-2003*

- Projelendirme ve Uygulamada Devlet-Belediye-STK İşbirliği; *Yiğit Gülöksüz, 17-11-2003*
- Belediyelerde Planlama ve İmar Uygulamaları, Mevzuat, Sorunlar; *Doç. Dr. Özcan Altaban, 01-12-2003*
- Türkiye’de Yerel Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi, Yerel Yönetimler Yasası ve Reform Tartışmaları *Eğitimcisi kesinleşmedi, 08-12-2003* başlıklarında dersler verilecektir.

7 derslik eğitim programı 20 Ekim 2003’de başlayacak 8 Aralık 2003’de sona erecektir. Pazartesi akşamları 18.30 21.00 saatleri arasında verilecek dersler, Mimarlar Odası Toplantı Salonunda yapılacaktır.

Yerel Yönetimler Okulu’na katılmak isteyen üyelerimiz başvuru formlarını doldurup, 60 milyon TL kayıt ücreti ödeyerek kayıt yaptırabilirler. Kayıtlar 35 kişi ile sınırlıdır.

Başvuru formlarını Şubemizden temin edebilirsiniz.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi (312) 417 8665

KAVAKLIDERE 27 EYLÜL 2003 TARİHİNDEKİ “ BAĞBOZUMU “ TURUNU MİMARLARA AYIRDI ...

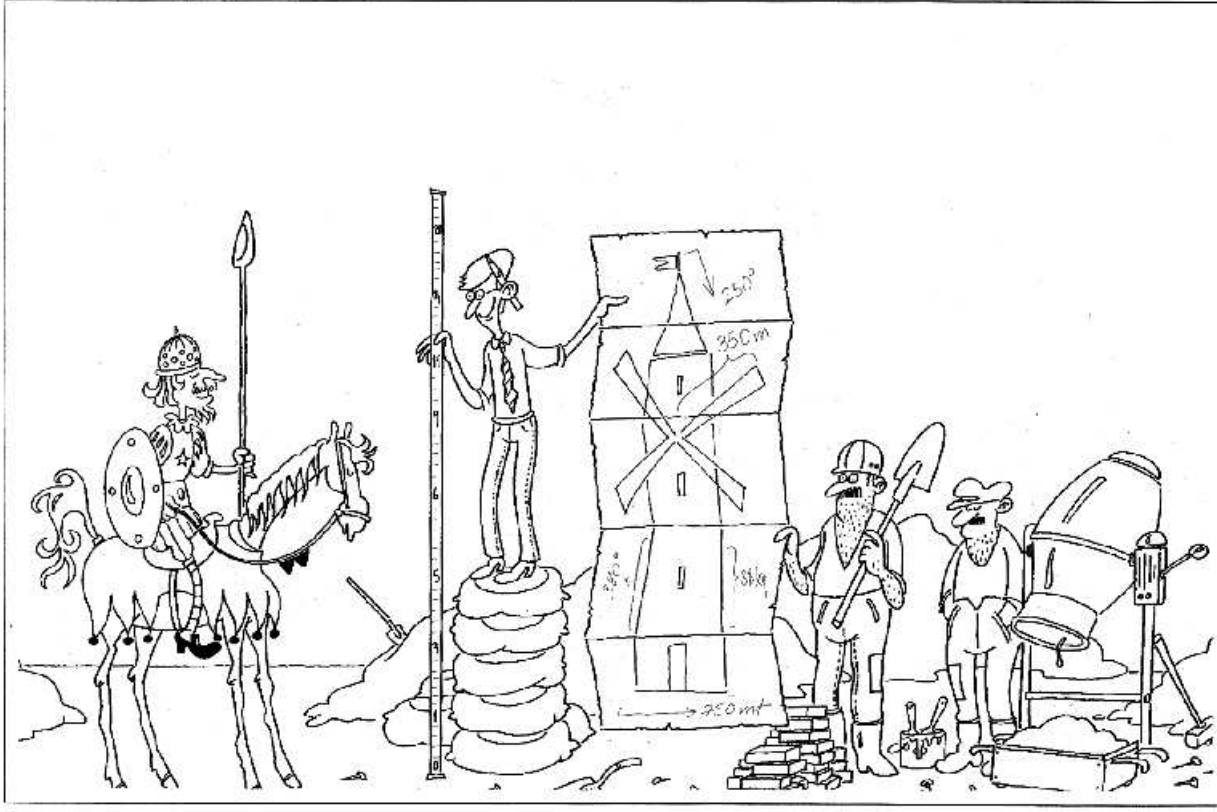
27 Eylül 2003 Cumartesi günü Akıyurt' taki Kavaklıdere Şarap Fabrikası' na, Mimarlar Derneği'1927 ile Mimarlar Odası Ankara Şubesi gezi düzenledi. İlk bölümde üzüm çeşitleri, üzüm hasadı, şarapların yapımı, saklanması ile ilgili bilgiler aktarılırken fabrika üretim, depolama ve şişeleme bölümleri gezildi. Üzüm bağlarının arasından “Kale” diye adlandırılan tepeye ulaşıncı, ikramlar eşliğinde şaraplar tanıtıldı. Nasıl tüketileceği ve “ şarap kültürü” ne dair bilgiler verildi. Sıcak bir atmosferde gerçekleşen gezinin, talep edildiği takdirde 12 Ekim 2003 tarihinde ikincisinin düzenlenmesi kararlaştırıldı. İlgilenenler şubemizden ayrıntılı bilgi alabilirler.

MİMARLIK VE KENT DANIŞMA KURULU

“Mimarlık ve Kent” konulu danışma kurulu toplantısı 20 Eylül 2003 Cumartesi günü yapıldı. Bir önceki bütende çağrısı yapılmış olan bu toplantıda, yerel yönetimler ve kentler ile ilgili bu sayıda dosya konusu olarak ele alınan yasal düzenlemeler ve kentleşme sorunları ile birlikte, özellikle de yerel yönetim seçimleri sürecinde Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin yeri ve üstleneceği rolün ne olması gerektiği ana gündem maddesi olarak ele alındı. - Ankara için bir program oluşturulması ve yerel yönetim seçimleri sürecinde yapılacak tartışmaları yönlendirecek olacak şekilde ortama sunulması gerektiği ortak bir kana olarak kabul gördü. Böyle bir programın stratejisi, hedefleri ve bileşenlerinin ne olması gerektiği üzerine yapılan konuşmalarla ilerleyen toplantıda, programın kamuoyu ile buluşmasını sağlayacak yöntem ve araçların önemi de dile getirildi. Çeşitli sloganlar ile Ankara'nın vizyonu üzerine, öne çıkarılması gereken özellikleri ile ilgili bir tartışma başlatılmasının iyi bir çıkış noktası olabileceğine dair tespitler yapıldı. - Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin bu programı hazırlama ve kamuoyuna sunma aşamalarının hepsinde yalnız kalmak / davranmak yerine, başta sivil toplumun tüm bileşenleri olmak üzere pek çok kurumsal işbirliği alanı yaratması gerektiği, aksi takdirde sesimizin çok çız kalacağı hatırlatıldı. - Önümüzdeki süreçte yapılacak seçimlerle sadece belediye başkanlarını değil, belediye meclisi üyelerini de seçeceğimiz hatırlatılarak, mimarların ve diğer uzmanların bu alandaki etkinliklerini arttırmann yolları tartışıldı. - Pek çok özelliğini adım adım kaybeden “bu kenti yeniden kazanmak” gibi bir sloganla yola çıkmak ve bu amaçla somut öneriler de dile getirmek gerektiği belirtildiğinde, “Yaşasın Kentler” fikir yarışmasının önemli bir fırsat olduğu ve tüm program içinde değerlendirilmesi gerektiği belirtildi. - Çalışmalara destek sağlamak amacıyla, çeşitli standartları da içeren bir kent kaynakçası / kütüphanesi oluşturularak, bu konuda çalışmak isteyen kişilerin kullanımına hazır tutulması önerildi.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, daha sonraki aşamalara geçebilmek için, toplantı notlarının hazırlık grubu tarafından tartışmalar yürütmeyi kolaylaştırıcı bir metne dönüştürülmesi önerildi. Söz konusu metnin hazırlanması ve bir sonraki toplantıdan önce gerek ilk toplantı katılımcılarına, gerekse web üzerinden ortama iletilmesi için çalışmalar sürmektedir. Bir sonraki toplantının ise 25 Ekim 2003 Cumartesi günü, 14:00 17:00 saatleri arasında yapılmasına karar verilmiştir. Toplantı tarihine kadar konu ile ilgili bilgi almak ve görüş belirtmek isteyenler kent@mimarlarodasiankara.org adresini ya da Mimarlar Odası Ankara Şubesi iletişim bilgilerini kullanabilirler.

Hakan Boyav (TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası 40. Yıl karikatür yarışması kitabından alınmıştır.)

AÇIKLAMA	01.07.2003 E DEVİR		01.07.2003-31.08.2003 ARASI HAREKETLER					01.09.2003YE DEVİR DURUMU		
	(1) MEVCUTLAR VE ALACAKLAR	(2) BOÇLAR	GELİRLER			GİDERLER		MEVCUTLAR VE ALACAKLAR (1)+ (3)+ (4) - (6) - (7)	KALAN BORÇLAR (2)- (7)+ (8)	
			(3) ALACAK TAHAKKUKU	(4) HAKİT (Kasa Banka+Viza)	(5) ALACAK TAHSİLATI	(6) HAKİT	(7) ÖDENEN BORÇLAR			(8) YENİ BORÇLAR
Devir Kasa	72.038.407							903.309.558		
Devir Banka	8.059.562.157							13.047.043.411		
Devir Viza	43.202.023.667							39.692.505.334		
Dinimlerden % 25 Alacak	41.990.770.512		9.590.025.000		7.234.901.000			44.346.634.212		
Üye Kayıt Ödentileri				850.000.000						
Üye Aidatları				52.602.548.000						
Mesleki Denetim				8.836.363.000						
Bilirkişilik				739.000.000						
Büro Tes.yen.ve Açma				2.620.000.000						
Belge Satışları				9.400.000.000						
Bilgisayar kurs gelirleri				10.332.500.000						
Yayın Satış				5.000.000						
Adres Satış				25.000.000						
Merkez adına Mühür tahsilatı				420.000.000						
Merkez adına Kimlik tahsilatı				470.000.000						
Bilirkişiler adına tahsilat				739.000.000						
Mimarlar Der. adına tahsilat		21.500.000							21.500.000	
Bahçe Terz.Sponsorluk				7.736.110.680		7.736.110.680				
Yaz Okulu		115.404.000		100.000.000		2.262.650.063	50.000.000		65.404.000	
Halfeti Kamu Çol.Top.		1.075.020.000					1.075.020.000			
Lokal Avansı						950.500.000				
Profesyonel çalışan sekreter üye ücreti						2.960.000.001			2.960.000.001	
Yönetici ynlukları						1.426.250.000				
Kahve+Çekek-Çiçek+Yerfat (İlanı)						6.495.408.591	535.965.440		50.000.000	
Konferans Sempozyum		2.932.169.533				10.077.736.000	2.696.410.011		757.909.522	
Personel Ücretleri						18.734.978.782				
Bilgisayar kurs giderleri						2.301.028.099				
Personel Yollukları						631.450.000			123.900.000	
Posta-Kargo-Telefon-İnternet						7.890.830.502				
Kırtasiye		2.525.221.656				218.850.008	1.516.262.691	1.865.056.466	3.414.705.245	
Bina İşletme Giderleri		4.373.583.080				49.919.660.562	4.373.583.080	13.624.169.980	13.624.169.980	
Yayı ve Yayın alımı giderleri		9.137.156.635				1.979.468.111	8.930.520.000	4.457.986.000	6.566.579.722	
SSK primleri						10.804.614.079				
Vergi Dairesi Muhtasar						4.782.550.000				
Bilirkişilere ödenen						814.000.000				
Genel Merkeze % 20 pay		76.033.435.000					30.375.991.548	48.852.239.000	94.475.682.452	
Merkeze Kimlik Ödemesi						350.000.000				
Merkeze Mühür Ödemesi						2.400.000.000				
Demirbaş Alımı						510.490.580				
TOPLAM	93.324.394.743	96.220.391.904	9.590.825.000	177.875.521.680	7.234.961.000	33.246.596.038	49.554.652.770	68.799.451.446	97.989.492.615	121.377.450.921

NOT: Ağustos Ayında Prs İkramiye Ödemeleri yapılmıştır

Prs.Ödemeleri Eylül e sarmıştır